

146185

T. C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

HÂMİT MACİT SELEKLER'İN
HAYATI-SANATI-ESERLERİ

Danışman

YRD. DOÇ. DR. ABDULLAH ACEHAN

Hazırlayan

Fatih KÜÇÜKYAVUZ

0192040113

146185

Kütahya -2004

**HÂMÎT MACÎT SELEKLER'İN
HAYATI - SANATI - ESERLERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatih KÜÇÜKYAVUZ

Kütahya - 2004

Kabul ve Onay

Fatih Küçükyavuz'un hazırladığı "Hâmit Macit Selekler'in Hayatı-Sanatı-Eserleri" başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip kabul edilmiştir.

17.08.2004

Tez Jürisi

İmza

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ACEHAN (Danışman)

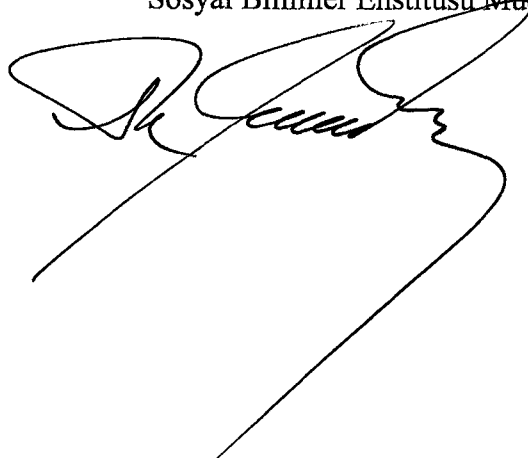
Yrd. Doç Dr. Mustafa GÜNEŞ

Yrd. Doç. Dr. Atilla BATUR

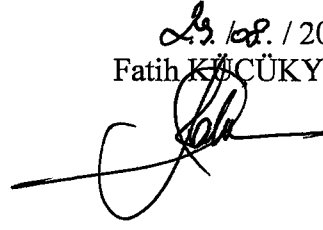
Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Hâmit Macit Selekler’in Hayatı- Sanatı- Eserleri” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılardan yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29.08. / 2004
Fatih KÜÇÜKYAVUZ

ÖZ GEÇMİŞ

Fatih Küçükyavuz, 18.12.1979'da Bandırma'da (Balıkesir) doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bandırma'da tamamladı. 1997'de Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı yüksek öğrenimini 2001'de tamamladı. Aynı yıl, Emet Günlüce Lisesi'ne Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. Daha sonra Emet Çok Programlı Lisesi'ne tayin oldu. Öğretmenlik görevini şu an Rize'de, Kendirli Fatih Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak devam ettirmektedir.

ÖZET

Hâmit Macit Selekler, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda, geniş kültür birikimi doğrultusunda, edebiyatın şiir sahasında başarılı eserler vermiş bir sanatçıdır. Reklama ve gösterişe önem vermeyen, çağdaşlarına göre adı pek bilinmeyen; ancak en az onlar kadar başarılı bir şâir olan Selekler, hayatı boyunca iyilikleri kendisine rehber almış ve sanatının ana perspektifine de iyilikleri koymuş bir şâirdir. Cumhuriyet sonrası dönemde oluşan şiirdeki yozlaşmaya karşı kendince bir cephe alan Selekler, şiirde şekilciliği savunur. Tabiata, insanlara, Antalya'ya, millî kültürümüze son derece bağlı bir şair olan Selekler, bu yönleri ile bize Yahya Kemal Beyatlı'nın önemli bir takipçisi olduğunu çağrıştırmaktadır. Ancak bugüne kadar Hâmit Macit Selekler'i tüm yönleriyle ele alan bilimsel bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma, Hâmit Macit Selekler'i, onun eserlerini ve sanatını anlamak ve gücümüz nispetinde anlatmak için kaleme alındı.

ABSTRACT

Hâmit Macit Selekler, in the Turkish literature republic term, thanks to his extensive cultural accumulation, is an artist who wrote the successful works in the field poetry of literature. He doesn't care about the advertisement and the ostentation. He isn't known as his contemporaries. But, he is a poet as successful as his contemporaries. During his life, he accepted the benefications and the virtues as a guide for him and placed them to the perspective of his art. Selekler, who turned against to the degeneration in the poem that became in the term after the republic, defended the formalism in the poem. Selekler, who was very fond of the nature, the persons, Antalya, the national culture, associates to vs. that he is the important follower of Yahya Kemal Beyatlı with this sides. However, a study which examines Hâmit Macit Selekler with his whole aspects hasn't been done, yet. This study was written out in order to comprehend Hâmit Macit Selekler, his works and art and to narrate as far as possible.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM HAYATI

1.1. RESMİ HAYATI	21
1.1.1. Doğumu	21
1.1.2. Ailesi	21
1.1.3. Eğitimi	22
1.1.4. Meslek Hayatı	23
1.1.5. Kişiliği	24
1.1.6. Vefatı	28
1.2. KÜLTÜR HAYATI	29
1.2.1. İlk Yazıları, Yazdığı Gazete ve Dergiler	29
1.2.2. Edebî Çevresi	32

İKİNCİ BÖLÜM SANATI

2.1. HÂMİT MACİT SELEKLER'İN SANAT ANLAYIŞI	37
2.2. ETKİLENDİĞİ SANATÇILAR	43
2.3. ŞİİRLERİ	51
2.3.1. İçerik	52
2.3.1.1. Tema	52
2.3.1.1.1. Aşk Temalı Şiirler	52
2.3.1.1.2. II. Dünya Savaşı Temalı Şiirler	55
2.3.1.1.3. Tarih ve Vatan Temalı Şiirler	57
2.3.1.1.4. Cumhuriyet Temalı Şiirler	60
2.3.1.1.5. Akdeniz ve Antalya Temalı Şiirler	62
2.3.1.1.6. Atatürk Temalı Şiirler	64
2.3.1.1.7. İnsan Temalı Şiirler	66
2.3.1.1.8. Mazi Temalı Şiirler	69
2.3.1.1.9. Çocuk Temalı Şiirler	70
2.3.1.2. Duygu	71
2.3.1.3. Anlam	72
2.3.2. Şekil	75
2.3.2.1. Mısra	75
2.3.2.2. Nazım Şekilleri	76
2.3.2.2.1. Geleneksel-Yerli Nazım Şekilleri	76

2.3.2.2.1.1. Halk Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri	76
2.3.2.2.1.2. Divan Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri	78
2.3.2.2.2. Yabancı Edebiyatlardan Alınan Nazım Şekilleri	79
2.3.2.2.3. Serbest Nazım Şekilleri	83
2.3.2.2.3.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller	83
2.3.2.2.3.2. Karışık Düzenli Serbest Şekiller	84
2.3.3. Dil ve Üslup	86
2.3.3.1. Dil	86
2.3.3.1.1. Dil Sapmaları	86
2.3.3.1.1.1. Yazım Sapmaları	87
2.3.3.1.1.2. Ses Sapmaları	88
2.3.3.1.1.3. Ödünç Metinlere Yer Verme	90
2.3.3.1.2. Cümle	91
2.3.3.1.3. Dilde Tasarruf Yolları	94
2.3.3.2. Üslup	95
2.3.4. Ahenk	100
2.3.4.1. Ses Tekrarları	101
2.3.4.1.1. Ünsüz Ahengi	101
2.3.4.1.2. Ünlü Ahengi	102
2.3.4.1.3. Kafiye	103
2.3.4.2. Kelime Tekrarları	104
2.3.4.3. Mısra Tekrarları	105
2.3.4.4. Vezin	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ESERLERİ

3.1. ŞİİR KİTAPLARI	115
3.1.1. Sulh ve Diğer Şiirler	115
3.1.2. İyilik	121
3.1.3. Hamit Macit Selekler'in Çeşitli Dergi Ve Gazetelerde Yayımlanan Şiirleri.....	122
3.2. HUKUK ALANINDAKİ ESERLERİ	141
3.2.1. İzahlı Millî Koruma Kanunu	141
3.2.2. Anayasa ve Üzerinde Bir Deneme İle Yeni Terimlerin İzahı	142
3.2.3. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ve Üzerinde Düşünceler, Açıklamalar... ..	142
SONUÇ	143
EKLER	145
KAYNAKÇA	177
DİZİN	181

KISALTMALAR

a.g.d. : Adı Geçen Dergi

a. g. g. : Adı geçen Gazete

a. g. e. : Adı Geçen Eser

a. g. m. : Adı Geçen Makale

C. : Cilt

S. : Sayı

s. : Sayı

s.s. : Sayfalar Arası

Yay. : Yayınları

TEZ HAKKINDA

Problem

Türk şiirinin Cumhuriyet sonrasında; özellikle de 1940'lı, 1950'li yıllarda gelişmeye başlamasında Hamit Macit Selekler'in (1909-1974) önemli bir rolü vardır. Ancak, şu ana kadar şair hakkında, onu bütün yönleriyle ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Selekler hakkında yazılanlar, ansiklopedik bilgilerden öteye gitmeyip onun eserlerini ve sanatını ortaya koymaktan uzaktır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda güçlü bir şair olarak anılan Selekler'in görmezlikten gelinmesi, bizi böyle bir çalışma yapmaya teşvik etti. Hamit Macit Selekler hakkında çok az bilginin var olduğu edebiyat ortamında, onu bütün yönleri ile ele alan bir çalışma yapmak istedik. Çok geniş bir sanat yelpazesinde eserler verilen Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda Selekler'in görmezlikten gelinmesi doğru mudur? Selekler'in bu şiir ortamındaki rolü ve konumu nedir? Bütün bu problemleri çözmek amacıyla çalışmamız "Hayatı-Sanatı-Eserleri" olmak üzere üç bölüme ayrıldı.

Araştırmanın Amacı

Hamit Macit Selekler, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda kaynağını geçmişten ve insandan alan, içerik ve şekil anlamında yeniliklere açık olan; ancak daha ziyade geleneksel ifade tarzlarını benimsemiş ve bu şekilde eserler vermiş bir sanatçıdır. Kanaatimize göre kendine göre ayrı bir şiir tarzı olan Selekler, edebiyatımızda hak ettiği yeri bulamayan bir sanatçıdır.

Araştırmamızın amacı, Selekler'in, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda eser vermiş ve gündeme gelmiş birçok şair kadar başarılı ve önemli olduğunu ispat etmek, bugüne kadar ihmal edilen Selekler'in eserlerini ayrıntılarıyla incelemektir.

Araştırmada Hipotez

Hamit Macit Selekler, geleneksel ve yabancı nazım şekillerini başarıyla kullanan, millî ve insanî hisleri şiirine konu edinen, sanatı sadece sanat için yapan, sade dil anlayışını gönülden benimseyen ve tüm eserlerini bu anlayışla kaleme almış bir şairdir. Çalışmamız sırasında bütün bunları dikkate alarak şöyle bir yargıya varabiliriz:

Selekler, yerli ve yabancı şiir tarzlarını başarıyla kullanan, yabancı bir nazım şeklini geleneksel motiflerle ve şekillerle benimsemeyi bilen bir şairdir. O'nun bu yönü, karşımıza Yahya Kemal Beyatlı'yı çıkarır. Bu noktada da şu hükmü verebiliriz:

Hamit Macit Selekler, Türk edebiyatında Yahya Kemal Beyatlı'nın izinden başarıyla gitmiş bir şairdir.

Araştırmanın Önemi

Hamit Macit Selekler'i tüm yönleriyle ele alan bu çalışmada, şairin eserlerinin dönem içerisinde şöhrete ulaşmış bir çok şair kadar başarılı olduğu gösterilmek istendi. Hâlâ tam anlamıyla ayrıntılı bir çalışması yapılmamış olan Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın şair kadrosundan bir parça olan Selekler'in dönem edebiyatı içerisindeki yeri irdelenmeye çalışıldı. Bu çalışmanın, Hamit Macit Selekler ve Selekler'in parçası olduğu Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı üzerinde çalışmak isteyenlere ışık tutacağı ve yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Araştırmada Varsayım

Bu araştırmada, Hamit Macit Selekler'in edebiyatımızda yeterince tanınmamış olması, şairin kendi isteğiyle zamanın edebiyat ortamlarının şaşalı ortamlarından kaçması, esas mesleği olan hukukçuluğunun sanatına bir anlamda engeller koyması ve şairin eserlerine gereken önem verilmemesi gibi sebeplere bağlandı. Bu varsayımdan hareketle, Selekler'in şiirlerinin tüm özellikleri üzerinde duruldu. Onun dönem içerisindeki yeri belirtilmeye çalışıldı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, “Hayatı-Sanatı-Eserleri” olmak üzere üç bölüme ayrıldı. Selekler’in hayatından bahsedilen bölümde, şairin resmi hayatı ve kültür hayatı birlikte verildi. Hamit Macit Selekler’in şimdiye kadar bir biyografinin yazılmamış olması, çalışmamızın ilk bölümünü sınırlandıran bir etmen oldu. Kütüphanelerin tozlu raflarındaki kitap, dergi ve gazete yazılarına ulaşmak, şair hakkında söylenmeyenleri söylemeye çalışmak araştırmamızın ilk bölümünü şekillendirdi.

Araştırmanın ikinci bölümünde şairin sanat anlayışı, etkilendikleri ve şiirleri ayrıntılarıyla incelenmeye çalışıldı.

Üçüncü bölümde ise, yalnızca şiir alanında değil, çeşitli alanlarda eserler vermiş bir sanatçı olan Selekler’in basılmış eserleri tanıtılmaya çalışıldı.

Araştırmanın Yöntemi

Hamit Macit Selekler, çok çeşitli konularda ve şekillerde şiirler yazmış bir şairdir. Şairin yaşamı, tarihsel ve sosyal çevrenin etkisi, şairin psikolojik yapısı ve değer yargıları yadsınmamakla birlikte metni değerli kılan ögenin kendisi olduğu gerçeği benimsendi. Bu sebeple, şairin eserleri içerik, şekil, dil ve üslup ve ahenk unsurları açısından metin eksenli bir şekilde ele alındı.

TEZ METNİ

GİRİŞ

XX. yüzyılın başlarında doğan Hâmit Macit Selekler, Konya Lisesi'nde yatılı olarak okurken yazdığı ilk şiirlerinin yayımlandığı tarihten, 1943 yılına kadar aktif olarak çeşitli edebî muhitlerde bulunmuştur. XX. yüzyılın ilk yarısını içerisine alan bu süreç, Türk toplumu üzerinde oldukça çarpıcı etkilere sahip olayları içeren bir dönemdir. Hâmit Macit'in yaşadığı ve eserlerini verdiği bu önemli sürecin, kültürel, sosyal, siyasî ve ekonomik açılardan genel bir görünümünün yansıtılması Hâmit Macit'i ve onun şairliğini daha iyi anlayabilmemiz için son derece gereklidir; çünkü sanatçı, kendisini dış dünyadan soyutlayan değil, tam tersine dış dünyadan aldıklarını kendi yorumuyla eserine yansıtan kişidir. Sanat eserlerinde gördüğümüz, doğadır, insandır, hayattır; yani dış dünyadır ve sanatçı eserinde bize bunları yansıtır. Sanatı bir yansıtma olarak görmek yüzyıllar boyu devam etmiş ve zamanımıza kadar gelmiş bir kuramdır.¹

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin genel görüntüsüne bakarken Hâmit Macit Selekler'in sanat hayatımızın içerisinde olduğu süreci, İnci Enginün'ün tasnifi doğrultusunda, "I. 1923-1940 Dönemi ve II. 1940-1960 Dönemi"² şeklinde inceleyeceğiz.

Bu dönemlerin incelenmesinde tabî ki devrin siyasî, sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alınacaktır. Bu dönemlerde, bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hayatına iki önemli şahıs etki ediyordu. Bunlardan birincisi Mustafa Kemal Atatürk ve O'nun vefatından sonra ülkeyi idare eden İsmet İnönü'dür. Bu liderlerin ülke yönetimindeki siyasî, sosyal ve ekonomik tutumları, toplumun bir parçası ve toplumu yansıtan bir ayna olan sanatçıları muhakkak ki etkileyecektir. Bu yüzden bu liderlerin çağın olayları karşısında aldıkları tavırlar da incelememizin içeriğinde yerini bulacaktır.

¹ Berna MORAN, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1991, 8. B. , s. 15

² İnci ENGİNÜN, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Şubat, 1992, s. 568

1923-1940 Dönemi:

Sevr'in yıkıcı etkilerinin Lozan'la silinmesi ile Türk milleti ulus olma yolunda yeni bir sürece girmişti. Milletler mozaği olan Osmanlı Devleti, Mustafa Kemal'in Samsun'a hareket edip Anadolu'yu teşkilatlandırma hareketi ile yepyeni bir sürece dahil oldu. Osmanlı Devleti, Türk'ün bağımsızlık mücadelesi olan Kurtuluş Savaşı ile, dünya sahnesindeki yerini genç Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakacaktı. Mustafa Kemal, Samsun'a ayak bastıktan sonra, karşısına çıkan tüm engellemelere rağmen halkı, Amasya, Balıkesir, Erzurum, Sivas gibi merkezlerde örgütlemiş, halkta millî birlik ve beraberlik ruhunu uyandırmış ve bunun sonucunda 1920 Nisan'ında Büyük Millet Meclisi'ni kurmuştur. Bunun doğal sonucu olarak da, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı ile tarih sahnesinde yepyeni bir devlet boy göstermeye başlayacaktı.

1923'ten Atatürk'ün vefat ettiği 1938 yılları arasında yapılan, ana eksenini aklın ve bilimin oluşturduğu inkılâplarla Türk toplumun yapısında neredeyse kökten sayılabilecek değişiklikler hedeflenmiştir. Bütün bu değişim hareketlerinden amaç, Türk toplumunun hayatı kavrayıştaki anlayışını değiştirme ve toplumu örnek alınan medeniyetlerle aynı standartlara yükseltmektir. Ayrıca, Türk milliyetçiliğine dayalı olan kültürel ve endüstriyel çalışmalar da, batıyla bütünleşme yolundaki düzenlemelerle aynı hızda sürdürülmüştür.³ Batılı düşüncenin bir tezahürü olan balolar, davetler, müzik ve dans gösterileri, sinema, gazino gibi aktiviteler organize edilmiştir.

Atatürk'ün, politikalarında, “muasır medeniyet seviyesi” diye hedef gösterdiği çağdaşlaşma hareketlerinin temelini ise ekonomi oluşturuyordu. Köy-kent ayrımı yapılmadan ekonomik kalkınmaya önem verilmiş ve sanayileşmiş bir Türkiye'nin temelleri atılmıştır.

Ekonomik kalkınma, doğal olarak kültürel gelişmelere de yansımış ve bu durum, gelişim sürecini hızlandırmıştır. Bu dönemde sanata ve sanatçıya büyük önem verilmiş, Millî Mücadele'yi destekleyen pek çok sanatçı, devlet dairelerinde önemli

³ Ahmet MUMCU, *Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi*, İnkılap ve Aka Yayınevi, İstanbul, 1979, 5. B., s.s. 203-205

görevler üstlenmiştir. ⁴ Ayrıca bu sanatçılar, bir ülkü birliği etmişçesine, gönülden inandıkları ilke ve inkılapların savuculuğunu ve yayıcılığını yapıyorlardı. Milliyetçi duygular ve Kuruluş Savaşı'nı kazanmanın verdiği coşku, sanatçılar üzerinde etkisini olanca gücüyle göstermektedir.

Cumhuriyet'in ilân edişini takip eden yıllarda oluşan Türk Edebiyatı, bu yüzyılın başında oluşturulmuş şiir geleneğinin paralelindedir. "Genç Kalemler" dergisinde Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Cânip Yöntem ve arkadaşları tarafından teorisi oluşturulan, Türkçe'nin Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalardan kurtulması anlamına gelen "Sade Dil" anlayışı, millî bir edebiyat oluşturma gayreti içinde olan sanatçıların bu dönemdeki en temel düşüncesidir. Dilde sadeleşmeyi reddedenler, bu dönemde dilde sadeleşme konusundaki görüşlerinden taviz vererek sade bir dille yazmaya, eserlerinde Türkçe sözcükleri kullanmaya özen göstermeye başladılar. Yahya Kemal Beyatlı, Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim gibi eski şiir geleneğine sıkı sıkıya bağlı olan şâirlerin şiirlerinde de bu değişim açıkça görülmüştür. Cumhuriyet'in ilanından sonra, "Millî Lisân" sorunu, ülkenin en temel meselelerinden biri olarak görülmüştür. 1926'da Millî Eğitim Bakanlığı'nca bir "Dil Heyeti" oluşturularak, sorun, devletçe benimsenir. Alfabenin değiştirilmesinden sonra yapılan ilk çalışmalar, oluşturulan "Dil Encümeni"nce yürütüldü. 12 Temmuz 1932'de Samih Rıfat (Başkan), Ruşen Eşref (Ünaydın), Celal Sahir (Erozan), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), Mustafa Kemal'in buyruğu ile "Türk Dili Tetkik Cemiyeti"ni (Türk Dil Kurumu) kurdular. Aynı yıl, Dolmabahçe Sarayı'nda (5-15 Ekim 1932) toplanan kurultaya Halit Ziya (Uşaklıgil), Hüseyin Cahit (Yalçın) gibi Edebiyat-ı Cedide'ciler; Mehmet Emin (Yurdakul), Ali Canip (Yöntem), Falih Rıfkı (Atay) gibi Millî Edebiyat akımına bağlı fikir ve edebiyat adamları katıldı.⁵ Kısa sürede dönemin şâir ve yazarlarının pek çoğu, Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına katıldılar. Mustafa Kemal, konuşmalarında özellikle Türkçe sözcükleri kullanmaya özen gösteriyordu. Yaşar Nabi, bu konudaki görüşlerini şu sözlerle ifade eder:

"Kazançlarımızın en mühimi dil özleşmesidir..."

⁴ Mehmet KAPLAN ve diğerleri, *Atatürk Devri Türk Edebiyatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s. XXII

⁵ Şükran KURDAKUL, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir*, Evrensel Basım Yayın, 4. B., İstanbul, 2000, s. 35

Cumhuriyet inkılabı, edebî dilin, tasfiyesi hareketini en cezrl bir şekilde ikmal etmiştir. Milliyetçilik ve garpçilikle, edebiyata, yeni istikametini bizzat inkılap vermiştir. Türk edebiyatı, ancak kendi öz ifade vasıtasına sahip olduktan sonradır ki, müstakbel yapısının temelini teşkil edecek eserleri vermeye başladı.”⁶

Cumhuriyet’in ilk yıllarında yayın hayatında olan ve geniş bir okuyucu kitlesine sahip önemli edebiyat dergileri, Türk Yurdu ve Dergah’tı. Daha sonraki yıllarda çıkarılan diğer edebiyat dergileri, Hayat, Servet-i Fünun-Uyanış, Güneş, Yedi Meşale, Milli Mecmua, Fikirler, Aydınlık, İctihat Varlık, Çığır, Ülkü (1933), Yeni Adam (1934), Yücel (1935), Ağaç, Kültür Haftası (1936), Kalem, Oluş, İnsan (1938), Ses (1939), Küllük, Yeni Edebiyat (1940)⁷, vb.dir. Bu dergiler, her ne kadar farklı dünya görüşlerine sahip kişiler tarafından çıkarılırsalar da, zamanın fikir ve edebiyat adamlarının, düşüncelerini halka arz ettiği merkezlerdir.

Dönem şâirlerinin eserleri, her ne kadar kendisinden önceki şiir türlerinden ve geleneğinden ayrı gibi görünse de dönem şiiri, özünü oluşturan ve geleceğini belirleyen Batı şiiri, Divan şiiri, Halk şiiri gibi üç kaynaktan beslenmiştir.

Divan şiiri geleneği, etkisini Cumhuriyet sonrasında da göstermiş bir şiir geleneğidir. Cumhuriyet döneminde bu gelenekten fazlasıyla yararlanmış ve dönemin taraflı tarafsız birçok şâirinin takdirini kazanmış iki şâiri olan Ahmet Haşim (1884-1933) ve Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958), Divan şiiri geleneğinin dönem içerisindeki en önemli temsilcileridir. Toplumumuzun ve edebiyatımızın batılılaşma rüzgarına kapılmaya başladığı Tanzimat’tan itibaren göz ardı edilen Divan şiirinin yansımaları, dönem şâirlerinin birçoğunun olgunluk yıllarının eserlerinde görülmektedir.

Edebiyat tarihi araştırmacısı Nihad Sami Banarlı’nın: “Ahmet Haşim, kısmen Servet-i Fünun şiirini, kısmen Fransız ‘symbolisme’ini, hatta kısmen de Türk Divan şiiri tesirlerini, kendi şâir benliğinde birleştirerek, şiir dünyamıza musikili ve

⁶ Yaşar NABI NAYIR, “Cumhuriyetin On Beş Yılında Edebiyatımız”, *Varlık Dergisi*, 15 Temmuz 1938, S. 133, s. 115

⁷ Şükran KURDAKUL, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir*, Evrensel Basım Yayın, 4. B., İstanbul, 2000, s. 41

orijinal bir söyleyişle tılsımlı terennümler bırakmaya muvaffak olmuş, kudretli bir şâirdir.”⁸ diye bahsettiği Ahmet Haşim hakkında Ahmet Hamdi Tanpınar şunları söyler:

“Şiiri ve sanatı büyük davaların dışında ve daha kendi başına bir şey olarak alan ve daima hayatın haşiyesinde ferdi fantezisini kovalar görtinen Ahmet Haşim’in (1883-1933) eseri hiçbir zaman Yahya Kemal’inki kadar geniş kütüde akis bulmamıştı. Bu şâirin Fransız symbolistelerine yakınlığını yukarıda söylemiştik. Filhakika fikirlerinin asıl zemini ilk devirlerde daha ziyade Fransız münekkidi Rémy de Gourmont’na bağlıdır. Bununla beraber Piyale adlı şiir kitabının başına yazdığı güzel mukaddemede son devir Fransız münekkitlerinden Abbé Brémond’nun anladığı şekilde saf şiire yaklaştığı görüldür. Şiirin her türlü yapı fikrinden uzak, müphem ve daha ziyade musıkîye yakın olmasını isteyen bu şâir, hiçbir zaman tam bir dil zevkine erişemedi, fakat daima büyük hayalci olarak kaldı. Daha saf bir Türkçe ile yazdığı, o tek bir hayalin etrafında bir mücevher gibi toplanan küçük manzumelerinde Uzak-Doğu resmini ve hatta primitif kabile san’atlarını andıran garip bir expressionisme vardır. Bununla beraber gençlik üzerindeki asıl tesiri kronikleriyle oldu. Çok sevilen ve tadılan bu kroniklerde şâir, yeni yetişenlere 1926 yıllarının o çok tatlı ve karışık modernisme’ini, müphem ve tesadüfle dolu bir şekilde olsa bile, yeni resmin zevkini tanıttı ve daha rahatça takip edebilecekleri, kendine daha yakın yolları gösterdi ve bilhassa çok hür bir fantezinin sahibi olmanın çok tehlikeli zevkini öğretti.”⁹

Yirminci yüzyılın başlarında tarihi içerikli ve Divan şiiri geleneğini takip eden şiirlerin en mükemmeli, Yahya Kemal’in kaleminden çıkmıştır. Yahya Kemal, ömrünü mükemmel şiirin peşinde tüketmiştir. Öyle ki, çoğu şiirinin yazımı yıllar sürmüştür. Şiiri, bir ses ve ahenk sanatı olarak gören şâir, dizelerinde musikiye de gereken önemi vermiştir. Beyatlı, şiirlerinde duygu ve düşünce konusu halinde getirdiği tarihimizi ve tarih içinde ortaya koyduğumuz kültür değerlerimizi ele almış ve işlemiştir. Türk milletinin kültür ve medeniyet tarihine ait ne varsa şiirlerinde işlemiş, çağdaşlarına ve kendinden sonrakilere yol göstermiştir. Yahya Kemal’in şiirlerinin çıkış noktası ‘medeniyet’tir. Her şiirinde mutlaka millî kültür varlıklarımızdan biri veya birkaçı akis bulur. İnsanımıza da bu açıdan bakar.¹⁰ Edebiyatımız için klasik sayılabilecek eserler veren Beyatlı’da, klasik fikri, Paris’e gidip orada farklı sanat düşüncelerini tanınmasından sonra ortaya çıkar. Batı şiirinin temelini, klasik Yunan ve Latin temeline dayandıran şâir, klasiğin temel çizgilerinin ortak dil ve kuralları kullanarak şahsî mükemmeliyete ulaşmak olduğunu fark edince, bunu bizim şiirimizde gerçekleştirmeye çalışmıştır. Divan şiirini bizim klasiğimiz sayan şâirin konuşulan

⁸ Nihad Sami BANARLI, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1998, s. 1163

⁹ Ahmet Hamdi TANPINAR, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, İstanbul, 1969, s.s. 113-114

¹⁰ Necat BİRİNCİ, “‘Süleymaniye’de Bayram Sabahı’ Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, *Türk Dili Dergisi*, S. 488, Ağustos, 1992, s. 125

Türkçe ile yazdığı şiirlerin uyandırdığı etki çok büyük olmuş ve taraflı tarafsız birçok sanatçının övgüsünü almıştır.

Cumhuriyet dönemi şâirlerini besleyen bir diğer önemli kaynak da halk şiiridir. Dönem şâirlerinin önemli bir çoğunluğu halk şâirlerinin yolundan giderek yeni ve modern bir şiir anlayışı oluşturmaya çalışmışlardır. Sade dili, yerel söyleyişleri tamamıyla şiir dilinin içine sokmaya çalışan ve hece veznini aktif olarak kullanan bu anlayışta işlenen başlıca tema, memleketidir. Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç tarafından oluşturulan “Beş Hececiler” grubu, bu anlayışın devir içindeki en önemli temsilcisidir. Anadolu, ilk defa, hecenin beş şâirinden olan Faruk Nafiz’in mısralarında konu edilmiştir. Cumhuriyet’ten önceki Türk edebiyatında Anadolu, ancak batıdan gelen realizm akımının tesiri altında, uzaktan ve kısmen görülebilmştir.¹¹ Bu anlayışa göre Türk sanatının en önemli kaynağı Anadolu’dur ve sanatımız, bu kaynaktan ortaya çıkacaktır.

Cumhuriyet döneminin bir diğer önemli gelişmesi de, dönemin ilk edebî topluluğu olan “Yedi Meşale”nin oluşmasıdır. 1928 yılında Muammer Lütfi Bahşi, Kenan Hulusi Koray, Sabri Esat Siyavuşgil, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok, Yaşar Nabi Nayır ve Ziya Osman Saba ortak olarak “Yedi Meş’ale” adlı bir kitap yayınlamaları varlıklarını gösterirler. Topluluk, daha sonra Kenan Hulusi’nin yönettiği “Meşale” dergisinin çatısı altında bir araya gelirler. Dergi, 1 Temmuz-15 Ekim 1928 tarihleri arasında on beş günde bir, on altı sayfa halinde çıkar. Yedi Meşaleciler, birçok edebiyat tarihçisine göre Beş Hececiler’e tepki olarak ortaya çıkmıştır. Beş Hececiler’in toplumsal içerikli sanatını eleştiren ve “Sanat için sanat” ilkesini benimseyen Yedi Meşaleciler, gerçekçi edebiyatın her türüsüne karşı çıkarlar. “Yedi Meş’ale” kitabının mukaddimesinde sanat yapma amaçlarını, “Canlılık, samimiyet ve daima yenilik” olarak izah ederler.¹²

¹¹ Mehmet KAPLAN, *Şiir Tahlilleri 2, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Dergah Yayınları, 4. B., İstanbul, 1988, s. 20

¹² Hüseyin TUNCER, *Yedi Meşaleciler*, Akademi Kitabevi, 2. B., İzmir, 1998, s. 1

Şiir üzerine poetik düşünceler bu dönemde, “Şiirin bireyselliği ve toplumsallığı”, “Şiirin inkılap içerisindeki yeri”, “Divan şiirine bakış” şeklinde üç ana noktada toplanır.¹³

- Şiirin Bireyselliği -Toplumsallığı:

Tanzimat döneminde başlayan “Şiir toplum içindir.” görüşü, bu dönemde, birkaç şâir dışında, dönem şâirlerince benimsenen bir görüştür. Daha önce de belirtildiği gibi, dönemin düşünce ve sanat adamları, daha önce neredeyse farkında bile olmadıkları Anadolu ve köy gerçeğinin farkına varmışlar ve eserleri ile halkın aydınlatılması için çalışmışlardır. Hatta birçok şâire göre, şâirin, sonsuz olanı, güzeli yakalaması için bu, son derece gereklidir.

Bunun yanında bazı şâirler, şiirin, toplum için olduğu görüşüne katılmazlar. Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi dönemin önemli sanat adamları, şiirin bireysel olduğu görüşü etrafında birleşiyorlardı. Yahya Kemal’in öğrencisi ve takipçisi olan Ahmet Hamdi Tanpınar, şiirin nasıl olması gerektiği konusundaki görüşlerini şu sözlerle ifade eder:

“Bizim şiirden anladığımız mana, kelimelerin terkibinden doğan ritim, ahenk, vs. vasıtalarla alelade lisanla ifadesi kabil olmayan derunî haletlerimizi, heyecanlarımızı, isitğraklarımızı, neş’e ve kederimizi ifade eden ve bu suretle bizde bedîî alaka dediğimiz büyüğü tesis eden sanat olmasıdır.”¹⁴

“ Bugün sanat mes’eleleriyle yakından alakadar olmuş bir zeka için artık münakaşasına imkan görülmeyen hakikatlerden birisi de şiirin her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendinde bulan bir mükemmeliyet olmasıdır.”¹⁵

- Şiirin İnkılap İçerisindeki Yeri:

Cumhuriyet’in ilânı ile başlayan Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında ele alınan ana temanın Anadolu olduğunu daha önce belirtmiştik. Yeni kurulan başlayan

¹³ Hakan SAZYEK, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, s. 13

¹⁴ Ahmet Hamdi TANPINAR, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, İstanbul, 1969, s. 5

¹⁵ Ahmet Hamdi TANPINAR, “Şiir Hakkında”, *Görüş*, Ankara, Temmuz 1930, s. 18

devletle yeniden dirilen ulusal coşku, kendisini sanatımız içerisinde de hissettiriyordu. Birçok sanatçı, inkılâpların hazırlayıcılığını, savunuculuğunu ve yayıcılığını yapıyordu. Sanatçılarımızın büyük bir çoğunluğu, halkın kültür seviyesinin yükselmesi ve edebiyatımızın millî bir kimlik kazanması için çalışıyordu.

Bu yıllarda belirginleşen “memleket şiiri” ve “köy şiiri” tarzları, Atatürk’ün sınıfsız bir toplum oluşturma çabasının tezahürü olan “Halkçılık” ilkesinin şiirimize yansımaları olarak belirginleşerek edebiyatımıza dahil olur. Faruz Nafiz Çamlıbel, Kemalettin Kamu, Halde Nusret Zorlutuna, Ahmet Kutsi Tecer, Şukûfe Nihal Başar, Ömer Bedrettin gibi birçok şâir, halk edebiyatımızdan ve folklorumuzdan yararlanarak eserler verdiği görülebilir.

İnkılap ekseninde oluşan edebiyattan bahsederken bu konu paralelinde olan ve dönem içerisinde önemli bir konu olan “Edebiyatın millîleşmesi” konusunda dönem sanatçılarından bazılarının Nusret Safa Coşkun’un 1938 yılında Açığöz gazetesinde yaptığı ankette belirttiği görüşlerini incelemek yararlı olacaktır:

Halit Ziya: “ Asırlardan beri, divan edebiyatında olsun, halk edebiyatında olsun, hatta genç zamanların edebî mahsullerinde olsun, Türk dimağından, Türk ruhundan ne doğmuşsa; işte Türk’ün millî edebiyatı odur. O şart ile ki bunlar bililtizam yapılmış birer taklid eseri olmasın”¹⁶

Halit Fahri Ozansoy da, millî edebiyat konusundaki görüşlerini şu şekilde belirtir: “Türk sanatkarı her neden bahsederse bahsetsin, millîdir. Yeter ki duyguları ve görüşleri, eserlerinde gösterdiği tipler ve çizdiği levhalar mahallî olsun; mahallî ve samimî.”¹⁷

¹⁶ Nusret Safa COŞKUN, *Millî Bir Edebiyat Yaratabilir miyiz?*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1938, s. 25

¹⁷ Halit Fahri OZANSOY, “Türkiye’de bir inkılap edebiyatı ve bir edebiyat inkılabı mevzu bahis midir?”, *Yeni Adam*, Mayıs, 1934, S. 19, s. 6

Yunus Nadi: “Millî edebiyattan bahsetmek için edebiyatın bir de millî olmayanının mevcut veya mefruz olacağını kabul etmek icab eder. Millî olmayan edebiyat olur mu? Her milletin edebiyatı kendinindir.”¹⁸

Agah Sırrı: “Millî edebiyatın en birinci vasfı taklit olmayıp orijinal olması, mensup olduğu milletin ruhundan fişkirarak kendi kendisini yaratmış olmasıdır.”¹⁹

Suat Derviş: “ Ben millî edebiyat denilen bir şey tanımıyorum. Galiba millî edebiyat diye orijinal olan ve san’at kıymeti olan eserlere bu ismi veriyorlar.”²⁰

Necip Fazıl: “Büyük ve mücerret edebiyatların hepsi ait oldukları milletlere olan nisbetleri bakımından millî, başka milletlere taşmış olmak bakımından beşerîdir.”²¹

Bu yıllarda, görüldüğü gibi, şiirin inkılap içindeki yeri konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bununla birlikte, bu görüşlerin bulunduğu ortak nokta, “inkılâbın yanında yer almak”tır. Şâirlerin hemen hepsi, inkılâbı benimsemiş ve desteklemiştir. Dolayısıyla, bu yolda değişik yollar izleyerek çaba gösterdikleri görülür. Bu genel çerçeve içinde yazılan şiirler, Anadolu’nun ve köyün görünümü, ülke coğrafyasına dönük doğa, halk kültürü, Türklük, kahramanlık gibi, dönemin sosyal ve siyasî yönelimlerini yansıtan temaları işlemiştir.²²

- Divan Şiiri ve Halk Şiiri Hakkında Değerlendirmeler:

Cumhuriyet’in ilk yıllarında edebiyat dünyasında önemli tartışmalara yol açan bir diğer önemli konu da, Divan şiiri geleneğidir. Otuzlu yılların başında, Divan şiirinin ders müfredatlarından çıkarılmasını içeren tartışmalar dahi yapılmıştır.

Osmanlı Devleti’nin yıkılması, arka arkaya çıkan savaşlar, toplumu değiştirme maksadıyla yapılan ihtilal ve inkılaplar esas itibariyle “dışa dönük” bir

¹⁸ Nusret Safa COŞKUN, *Millî Bir Edebiyat Yaratabilir miyiz?*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1938, s. 29

¹⁹ COŞKUN, a.g.e., s. 32

²⁰ COŞKUN, a.g.e., s. 89

²¹ COŞKUN, a.g.e., s. 137

²² KAPLAN ve diğerleri, a.g.e., s. 580

karakter taşıyan batı medeniyetinin örnek tutulması, bizi, eski Türk-İslam medeniyetinin yüzyıllar boyunca geliştirdiği “içe dönük” veya “mistik” hayat görüşünden uzaklaştırmıştır.²³ İçe dönük, mistik ve sofistike bir hayat tarzını ve sanat anlayışını benimseyen sanatçılar, Divan şiiri geleneğinden yararlanmayı, Divan şiiri geleneğine uygun eserler vermeyi savunuyorlardı. Düşüncelerinin özünü oluşturan tez ise, Divan şiirinin Türk milletine ait olması ve sanatta mükemmeliyetin hedeflenmesidir.

Divan şiiri geleneğinin aleyhinde olan sanatçıların görüşleri ise birkaç farklı tez etrafında toplanır. Onlara göre estetik ve ideal, sanat açısından yetersizdir. Divan şiiri geleneği, öncelikle, içe dönük bir hayat anlayışının ürünüdür. Zaman ve şartlar ise bunu kaldıracak durumda değildir. Nurullah Ataç, Divan şiirinin, özü doğulu olan bir şiir geleneği olduğunu, Cumhuriyet rejiminin ise, uygarlığa yönelen bir tutumla eskiye sıcak bakmadığını, bu nedenle de tüm güzelliğinin kabul edilmesine rağmen genç nesle öğretilmesinin sakıncalı olduğunu belirtir. Ataç’a göre, bu şiir geleneğinin gençlerimize öğretilmesi, gençlerimizin terk edilen eski kültürümüze tekrar ilgi duymalarına yol açacaktır.²⁴

Halk şiiri geleneği, bu dönemde başta Beş Hececiler tarafından olmak üzere pek çok şâir tarafından yararlanılan bir kaynak olmuştur. Temelleri Tanzimat döneminde atılan ve Kurtuluş Savaşı yıllarında meydana gelen Millî Edebiyat döneminde olgunluk devrini yaşayan millî kaynaklara yönelme düşüncesinin de dönem sanatçılarına bir yansıması olan halk şiirinden yararlanma düşüncesi ve Atatürk inkılaplarını yayma, dilde sadeleşme ve de dönem içerisinde gelişmeye başlayan çeşitli ideolojik düşünceler de dönem şâirlerinin halk şiirine ilgi göstermelerine ve halk şiiri geleneği içerisinde yer alan şekil ve içerik unsurlarının paralelinde eserler vermesine sebep olmuştur.

Bütün bu tartışmaların olduğu zamanlarda ortaya çıkan bir diğer önemli gelişme de Nazım Hikmet Ran’ın başını çektiği serbest şiir anlayışıdır. Toplumcu-gerçekçi şiirin öncüsü olan Nazım Hikmet, yeni şiire her şeyden önce biçim özgürlüğü kazandırdı. Marksist düşüncenin yayın organı kabul edilen Aydınlık dergisinde yazıları

²³ KAPLAN, *Şiir Tahlilleri 2*, s.s. 187-188

²⁴ “Nurullah Ata Bey’le”, *Hep Gençlik Dergisi*, Mart 1930, S. 1, s. 13

ve şiirleri yayımlanan Nazım Hikmet'in şiire başlamasını Memet Fuat, şu sözlerle anlatır:

“Büyük hayranlıkla takip ettiği, ilk şiirlerini gösterip düzelttiği edebiyat öğretmeni Yahya Kemal'i gözleyerek şiir yazmaya başlamış genç bir yetenektir. Şiirlerinin bazılarını zamanın ünlü şâirlerini adayın Nazım Hikmet, Kurtuluş Savaşı'na katılmak amacıyla Anadolu'ya geçer ve sonra Bolu'da öğretmenlik yapmaya başlar. Bu arada Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen şiirler de yazmaktadır. Bolu'da Türk halkının, köylülerinin yaşamını yakından görünce emperyalizme karşı büsbütün bileniyor, ayrıca dinsel yobazlığın yoğun baskısını duyarak büyük bir karamsarlığa kapılıyor. Sovyet Devrimi üzerine anlatılanlar, yirmisine yeni girmiş şâiri, yerinde görmek, öğrenmek özlemiyle, emperyalistlere karşı Anadolu hükümetini destekleyen Sovyetler Birliği'ne çekiyor.²⁵

Nazım Hikmet'in şiir poetikası ve politik çıkışı 1921 yılında “Orkestra” şiiri ile başlar. 1929 yılında yayımlanan “835 Satır” adlı şiiri ise, bu çıkışın önemli dönemeçlerinden biridir. Serbest nazımın temellerinin atıldığı bu şiirler edebiyat dünyasında geniş yankılar bulur. Nazım Hikmet'in şiirini eleştirenlerden biri olan Ahmet Haşim, kendi anlayışına çok uzak bir şâir olan Nazım Hikmet'i ve onun şiirini şöyle değerlendiriyordu:

“Bu vezin bildiğimiz vezinlerden değil, bu lisan şiirin bizde bugüne kadar kullandığı lisana benzemiyor. Nazım Hikmet Bey, tarzını kendi icat etmedi, bu biçimde şiirler şimdi dünyanın her tarafında yazılıyor. Nazım Hikmet Bey, bu tarzı anlamış, Türkçeleştirmiş, bu iklimin toprağında tutturabilmiş büyük bir yeni şâirimizdir... Eskiden şiir, bir tek düdükle söylenirdi. Nazım Hikmet Bey, bir tek alet yerine koca bir orkestra takımını vücuda getirmiş. Fakat bu zengin orkestra, yalnız marş nevinden heyecanlı havalar çalıyor.”²⁶

Nazım Hikmet'in önderliğini yaptığı vezinsiz şiir anlayışının ilk örneklerinin verildiği yıllarda şiirimizde hece vezninin hükmü sürüyordu. Hece ile yazan birçok şâir de etkilendikleri vezinsiz şiir anlayışının paralelinde şiirler yazmaya başlamışlardır. Bir çok sanatçı da vezinsiz şiirinin gelip geçici bir heves, deneme olduğunu, bu şiir anlayışının geleceğinin olmadığını düşünüyordu. A. Hamdi Tanpınar, konu hakkında şunları söyler:

“Son zamanlarda vezne, kafiye, muntazam şekillere karşı gösterilen bir lakaydı, hatta bir nevi düşmanlık vardır ki, bunu bazı yeni san'atkarlarda mevcut müfrit bir hürriyet aşkıyla izah etmek mümkündür...”

Güç ve nadir kafiye, tedarilerimizin seyrine mes'ut ve yakışır bir yol açar, vezin, çıkardığı müşkülâtlarla bizi tesadüflerin gecesini zorlamaya mecbur eder. Şekil, lisan denen kaosun

²⁵ Memet Fuat, **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Adam Yayınları, 5. B., İstanbul, 1991, s. 12

²⁶ Ahmet HAŞİM, “Yeni Bir Şâir Hakkında Birkaç Satır”, **Akşam Gazetesi**, 28 Eylül 1924, s. 2145

içinde, varmamız gereken mükemmeliyetin hudutlarını çizer, dolduracağımız boşlukları gösterir.”²⁷

Daha çok hece vezniyle ve vezinsiz şiir örneklerinin verildiği otuzlu yıllarda oluşan ve edebiyat ortamlarına bomba gibi düşen en önemli gelişme Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Orhan Seyfi Orhon tarafından 1937 yılında ortaya çıkan ve 1941 yılında kuramsallaştırılan Garip hareketidir. Her ne kadar Garip hareketinin temelleri 1937 yılında atılmışsa da, hareketin sistemli bir şekilde işlemeye başlaması 1940 sonrasına denk gelir.

1940-1960 Dönemi:

Mustafa Kemal’in 1938’de vefat etmesinden sonra devlet başkanlığı koltuğuna, Atatürk’ün silah arkadaşı ve yakın dostu İsmet İnönü oturur. (11 kasım 1938)

İnönü döneminin, Atatürk döneminden en büyük farkı, Atatürk dönemine göre, daha otoriter bir yapıya sahip olmasıdır. Temellerini Mustafa Kemal’in attığı CHP’nin olağanüstü kurultayında “Millî Şef” kavramı ortaya konur ve İnönü, bu sıfatla anılır. Yine aynı kongrede Mustafa Kemal Atatürk için de “Ebedî Şef” unvanı kabul edilmiştir. Ayrıca, cumhurbaşkanının da partinin değişmez başkanı olması hükmü kabul edilmiştir.

İsmet İnönü döneminin olaylarının sebeplerini, içte değil, sınırlarımız dışında aramak doğru olacaktır. Avrupa’da bir nevi diktatörlük rejimi hüküm sürmeye başlamıştı. Rusya’da Josef Stalin, İtalya’da Benito Mussolini, Almanya’da Adolf Hitler, İspanya’da Francisco Franco, ülkelerini dikta rejimi yönetiyorlardı ve çevrelerine korku saçıyorlardı. Ayrıca İnönü, devlet başkanlığı koltuğuna oturduktan yaklaşık on ay sonra patlak veren, İspanya, İsveç, Portekiz ve İsviçre dışındaki bütün Avrupa’ya yayılan ve de altı yıl süren II. Dünya Savaşı, ülkemizde de bazı değişiklikleri gerekli kılıyordu.

²⁷ Ahmet Hamdi TANPINAR, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, İstanbul, 1969, s.s. 5-6

İsmet İnönü başkanlığındaki Türkiye, savaşa aktif olarak dahil olmamıştır; ancak, savaşın zararlarını olanca gerçekliği ve büyüklüğü ile hissetmiştir. Atatürk döneminde ülkenin öncelikli meselelerinden olan ekonomik gelişme, bu dönemde, ortaya çıkan II. Dünya Savaşı nedeni ile sekteye uğramıştır. Bütün dünyayı sarsan ekonomik buhran, ülkemize de sıçramıştır. Siyaset alanında, demokrasiye tam anlamıyla geçiş ertelenmiştir. Kültürel alanda da, otoriter yönetim anlayışının doğal bir yansıması olarak, sanatçılar ve aydın kesim üzerinde bir baskı ve kısıtlama ortamı oluşturulmuştur. II. Dünya Savaşı'nda Almanya yanlısı bir politika izleyen İsmet İnönü, Sovyetler Birliği'nin karşısında bir saf tuttuğu için, sosyalist olarak gördüğü sanatçılar üzerinde ciddi bir baskı ortamı oluşturmuştur. Savaşın sonlarına doğru sosyalist sanatçıların maruz kaldığı baskılardan bu sefer de milliyetçi sanatçılar nasiplenmiştir. Nihal Atsız, Hüseyin Namık Orkun, Zeki Velidi Togan, Orhan Şaik Gökyay gibi sanatçılar bu dönemde tutuklanmıştır. Laiklik ilkesi bu dönemde Atatürk dönemine göre, katı bir tutumla uygulanmıştır. Dönem içerisinde çıkarılan birçok dergi ve gazete de bu dönemde, ya kısa süreliğine ya da tamamen kapatılmıştır.²⁸

Bütün bu olumsuz gelişmelerin yanında kültürel alanda, önemli ve güzel gelişmeler olmuştur. Atatürk döneminin politikalarından olan sınıfsız bir toplum oluşturma düşüncesi bu dönemde de görülür. Kırsal kesime yönelik çalışmalara önem verilir. Halkevlerinin ve köy enstitülerinin açılması, Batı, Yunan ve Latin klasiklerinin Türkçe'ye çevrilmesi, devlet konservatuvarının açılması, radyolarda batı müziği ağırlıklı müzik yayınlarının yapılması vb. hep bu dönemin eserleridir.

Tarihler 14 Mayıs 1950'yi gösterdiğinde Türkiye tarihindeki İsmet İnönü devri de kapanmış oluyordu. Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti, seçimlerde oyların 53,5'ini alarak iktidar oldu. Adnan Menderes, on senelik DP iktidarının tek başbakanı oldu ve döneme damgasını vurdu. Bu on senelik zaman içinde Türkiye'nin iç ve dış siyasetinde büyük gelişmeler oldu. Sanayileşme ve şehirleşme hamlesi başladı, köylere makine girdi, ulaşım, enerji, eğitim, sağlık, sigorta ve bankacılık yeniden başladı. Türkiye "kalkınma" kavramıyla tanışmış oldu.

²⁸ Şükran KURDAKUL, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir*, Evrensel Basım Yayın, 4. B., İstanbul, 2000, s. 25

Dönem içerisinde oluşan en önemli edebiyat hareketi daha önce de bahsettiğimiz, Yeni Şiir, Birinci Yeni Şiir adıyla da anılan Garip hareketidir. Garip hareketini oluşturan Orhan Veli, Oktay Rıfat ve Melih Cevdet'in şiirleri ilk defa 1937 yılında Varlık dergisinin sayfalarında görülmeye başlanır. Daha sonrasında üç şâir, şiir poetikalarını ortaya koyan şiirlerini 1941 yılının mayıs ayında, “Garip” adını verdikleri bir kitapta toplarlar. Kitabın ön sözünde Garip şiirinin özellikleri ortaya konuyordu. Bu ön söz, Orhan Veli tarafından kaleme alınmıştı; ancak ön sözde açıklanan düşünceler, ortak bir tutumu yansıttığı için imzasız yayımlanmıştır. Bu ön söz, bir bildirge niteliğindedir. Garip bildirgesinin getirdiği öneri ve ilkeler şunlardır:

Şiirin ‘değişmez’ olmadığı; aksine görece bir yapıya sahip olduğunun yeni kuşaklara anlatılmalıdır. Mevcut şiirin temel yanlışlarından biri olan yapaylığın yalınlaştırılması, doğallaştırılması gerekmektedir. Şâirin amacı, duyuş ve söyleyişte yalınlık olmalıdır. Bunun için de halkın konuşma dili esas alınmalıdır. ‘Nazım’la ‘şiir’i bir tutan anlayış aşılmalıdır. Birer nazım ögesi olan vezin ve kafiyenin şiirde yeri yoktur; bu iki öge şiirden uzaklaştırılmalıdır. Vezin ve kafiyeye dayalı olan ahenk de şiirden atılmalıdır. Varlığı bu iki ögenin dışında oluşan bir ahenk ise şiirde yer bulabilir; ancak o da şiir için gereksizdir. Vezin ve kafiyenin zorlaması ile oluşup yerleşen ‘şiirin kendine özgü bir dili olduğu’ şeklindeki görüş yanlıştır; aşılmalıdır. Şiirin doğallaşmasını engelleyen söz ve anlam sanatlarına gerek yoktur. Şiir, “müreffeh sınıflar”ın temsilcisi olamaz. Onun yönelmesi gereken toplum kesimi, ekonomi ve zevk bakımlarından gelişmemiş geniş halk katmanı olmalıdır. Bir başka deyişle, şiir azınlığın değil; çoğunluğun sanatı olmalıdır. Şiirin söz konusu toplumsal yönelimi, eski ve mevcut şiirin araçlarıyla uygulamaya dönüştürülemez. Geniş kesimlerin zevkini yansıtmayı amaç edinen bu yeni yönelim için yeni anlatım araçları gereklidir. Dolayısıyla şiir geleneğinin her ögesi, özellikle duyuş tarzı terk edilmelidir. Şâir, başka sanat dallarının anlatım araçlarından yararlanmamalıdır. Şiirde sözcüğün ses değerine önem verilmemelidir. Şiirin temel özelliği anlam olmalıdır. Şiir, gelişebilmek için, akım, ekol, vb. oluşumlardan bağımsız olmalıdır. Bilinçaltı, insanın bütün doğallığıyla yaşadığı tek yerdir. Şiirde saflığı ve basitliği elde edebilmek için ondan yararlanılabilir. Ancak, bu yararlanmayı, gerçeküstücülerin ‘otomatik yazı’ yöntemiyle değil; alıştırmaya, çalışmaya dayalı bir tür taklit yoluyla uygulamalıdır. Çünkü bilinçaltının

olduğu gibi yazıya aktarılması mümkün değildir. Sözcük ve dize şiirin bir parçası olduğu için bütünden ayrıлып bağımsız olarak değerlendirilmemeli, şiir, güzelliğini bu iki parçasına borçlu olmalıdır.²⁹

Garipçiler, en başta şiirde kafiye ve veznin tamamen gereksiz olduğunu düşünüyorlardı. Sadeleşme fikrinin doğrultusunda şiirde bütün söz oyunlarına ve ses sanatlarına karşıydılar. Şiir için oluşturulan özel bir dili reddediyor, şiirin dilinin halkın kullandığı sözcüklerden oluşan sade dil olması gerektiği konusunda hemfikirlerdi. Onlara göre, gelenekten uzaklaşılmalı ve sıradan olaylar ve konular şiire konu olabilmeliydi.

Garip'in yayımlanmasından sonra, Garip hareketini oluşturan üç şâirin edebî ortamlarda pek sesi soluğu çıkmaz. Bu süreci bir durgunluk süreci olarak adlandırabiliriz. 1945-1949 arasında, üç şâir de eserlerini daha önceki gibi ortak bir kitap ve dergilerde değil, farklı dergi ve kitaplarda yayımlarlar. 1945'te Orhan Veli'nin kaleminden çıkan "Vazgeçemediğim" de ve "Garip" in ikinci baskısında, sadece Orhan Veli'nin eserleri vardır. Bu sıralarda Oktay Rıfat da ilk kişisel eseri olan "Yaşayıp Ölmek Aşk" ve "Avarelik Üzerine Şiirler" i, Melih Cevdet, "Rahatı Kaçan Ağaç" ı yayımlar.

1950'de Orhan Veli Kanık'ın Ankara'da vefatından sonra, Oktay Rıfat ve Melih Cevdet, bir süre daha genel çizgileriyle hareketin toplumcu yanı ağır basan son örneklerini vermeyi sürdürmüştür. Ancak onlar da 1952'den itibaren, şiir tarzlarının çizgisini başka ufuklara çevirmekte geciktirmeyeceklerdir. Böylece, üç arkadaşın 1937 yazında başlattıkları Garip hareketi, Türk şiirinin gidiş yönünü değiştiren, ona yeni imkanlar kazandıran on üç yıllık verim ardından, başlıca savunucusunu yitirdiği 1950 yılının sonlarında gündemden çekilmeye başlar.³⁰

Oktay Rıfat Horozcu, 1950'den sonra İkinci Yeni hareketi içerisinde yer alır. Garip hareketinden sonra yeniden halk edebiyatı kaynaklarına döner, sosyalizme

²⁹Hakan SAZYEK, **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, s. 58

³⁰ SAZYEK, a.g.e., s. 73

kayar. Bazen şiirlerinde kelimecilik diye vasıflandırılacak bir oyuna da düşer. Şuuraltı akımıyla gerçekçiliği birleştirme temayülü, onu sürekli bir arayışa itmiştir. Melih Cevdet Anday ise Garip hareketinden sonra, son derece zihnî bir şiir geliştirmiştir. Yunan mitolojisinden son derece geniş alıntılarla, çağdaş ilimlerin formülleriyle şiirini duygudan alabildiğine uzaklaştırmıştır. Bu zihnîlik, son şiirlerinde onu vecize söylemeye veya nüktelerden ibaret çarpıcı kısa şiirlere itmiştir.³¹

“Güz sabahını kovalıyor
Köpek
Çocuk bahçesinde.”³²

Garip hareketinin ortadan kaybolduğu 1950’de çıkarılmaya başlanan Hisar dergisi etrafında birleşen sanatçıların oluşturulduğu Hisar hareketi, edebiyatımızda gündemdeki yerini Garip hareketinin baskın etkisiyle az da olsa kaybeden, gücünü gelenekten alan, şekil unsurunun önemli olduğunu, memleket edebiyatının bir devamı olarak belirli kavramları savunan ve yozlaşmaya karşı mücadeleci tavırlarıyla dikkati çeken edebiyat adamlarının buluştuğu bir merkez olmuştur. Dergi, biraz da Orhan Veli ve arkadaşları tarafından oluşturulan Garip hareketine bir tepki olarak ortaya çıkmıştı.

Dönem içinde oluşturulan edebiyat akımlarından birisi de Mavi hareketidir. Harekete “Sosyal Realizm” de diyen Atilla İlhan önderliğindeki, Oğuz Arıkanlı, Orhan Çubukçu, Ferit Edgü, Yılmaz Gruda, Fikret Hakan, Ahmet Oktay, Güner Sümer gibi genç şâirler ilk önceleri edebiyat ortamımızdaki tartışmalardan uzak kalmaya çalışan bir tavır sergilerken daha sonra Garip hareketi karşısındaki tutumlarıyla dikkati çekerler. Atilla İlhan, Mavi hareketi içerisindeki en aktif sanatçıdır. Dönemi eleştiren yazıları sadece Garipçilerle sınırlı kalmamış, Nurullah Ataç, Sabahattin Eyuboğlu, Yaşar Nabi Nayır, Suut Kemal Yetkin, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Oktay Akbal, Salah Birsal, Fahir Onger, Naim Tiralı, ve Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi dönemin pek çok sanatçısını eleştirir.³³

³¹ İnci ENGİNÜN, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, *Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Şubat, 1992, s.s. 603-604

³² ENGİNÜN, a.g.e., s. 723

³³ Atilla İLHAN, *Elde Var Hüzüün*, Bilgi Yayınevi, 7. B., Ankara, 1998, s. 107

Dönem içerisinde oluşan bir diğer edebî akım da İkinci Yeni akımıdır. Atilla İlhan, Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk, Özdemir İnce gibi şâirler tarafından oluşturulan akım, olaylar, nesnelere, kişiler karşısında ve tarihsel oluş içindeki şartlandırılmışlığının ayırımına varan burjuva kökenli sanatçının kendi bireysel bilincine sığınması sonucunda doğmuştur. İkinci Yeni şiiri, gerçekliği algılayışındaki öznellik, kapalılık ve giderek anlamsızlık, konuşma dilinden ayrılma, söz diziminde deformasyon, tematik ve figüratif yapıda halktan uzaklaşma gibi başlıca özellikleri bakımından Garip şiirine bütünüyle karşıt bir anlayışın ürünüdür. Ayrıca, İkinci Yeni şâirlerinin topluma bakışı, onu bir okur kitlesi olarak da önemsememe, hatta umursamama şeklinde uzlaşmaz bir özellik taşır. İkinci Yeni, bu açıdan da Garip hareketine olan karşıtlıklarını, polemige dökmeksizin ve “devr-i sabık” yaratmaksızın, ölçülü bir tutumla ortaya koymuşlardır.³⁴

Mehmet Çınarlı, *Hisar*'ın 60. sayısında, bu dönem hakkında şunları söyler:

“*Hisar*'ın yeni çıktığı 1950 yıllarını hatırlıyorum: Yeni şiir-eski şiir davası sürüp gitmekteydi. Yeni şiiri savunanların bir çoğunun bundan anladıkları, hiçbir kaideye bağlanmayan, hiçbir disiplini olmayan rastgele söylenişlerdi. Orhan Veli grubunun kalıntıları, eski şiire ait estetik kuralların torunu reddetmekle, bu kurallara büsbütün aykırı davranmakla meseleyi çözdüklerini, yeni bir şiir tarzına ulaştıklarını düşünüyorlardı. Yalnız vezni, kafiyeyi atmakla yetinmediler. Şiirde bir ahenk, musiki arayanlara karşı, söylediklerinin dile takılacak kadar birbiriyle tepişen kelimelerden seçilmesine; mana ve mantık arayanlara karşı da mümkün olduğu kadar saçma-sapan olmasına dikkat ettiler.

Madem yüzmek bilmezdin

Niye çıktın ağaca

O devirden kalma tekerlemedir.

Şiirin konusunu da alışılan şeylerin dışından seçmeye, asilden, yüksekte; aleladeye, bayağıya doğru sürüklemeye büyük çaba harcadılar. Aşk, “Mehlika Sultan” dan “vesikalı yâr” e kadar indirilirken, çevre ve dekor da “mehtap” dan “yıldızlar” dan “çukuru dolmuş aptesane” ye kadar düşürüldü. “Süleyman efendinin nasırı” ile başlayan basitlik merakı, insanları kol, bacak mide, barsaktan ibaret ilkel yaratıklar halinde gören bir şâir sınıfını edebiyatımıza musallat etti.

Bugün nasıl bir açıklama, ne türlü bir yorum yapılırsa yapılsın, 1955 ten sonra bazı genç şâirlerimizi “soyut” a, “anlamsız” a doğru iten, benim kanaatime göre, realizm adına ortaya sürülen basitlik ve iğrençliğin toplumda yarattığı usanç ve tiksintidir.

Ancak, onlar da “ifrat” tan “tefrit” e, bir aşırı uçtan ötekine gittiler. Şiiri, ayaklarına dolaşan ayrık otlarından temizleyip, tozdan çamurdan çıkaracak; ayak hizasından kafa hizasına yükseltecek yerde; insandan büsbütün uzak bir nesne, kimsenin okuyup anlayamayacağı, çözümü olmayan bir bilmece haline getirdiler.

Şiiri çığ bir realizme sürükleyenler, günlük dert ve sıkıntıların basit birer bilânçosu haline getirenler, memleket sanatından çok, marksizme hizmet ediyorlardı. Bir ağızdan yapılan aşağı tabaka edebiyatı, yoksullukların, haksızlıkların, çirkinliklerin, kinlerin, hasetlerin büyüteçle büyütülüp şiir diye ortaya sürülmesi –kolay şöhret kazanmak, yeni görünmek

³⁴ Hakan SAZYEK, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, s. 346

hevesi kadar- toplumu marksist bir düzene götürmek için yapılan yer altı çalışmalarına destek olmak maksadı da taşıyordu.

Böyle bir şiir akımına karşı çıkanların, bu akımın kaynağı olan marksizme de karşı çıkmaları gerekmez miydi? Yahut, hiç değilse, şiirlerini ideolojilere bulaştırmaktan kaçınmaları tabii olmaz mıydı? Nitekim “ikinci yenici” diye adlandırılmış olan genç şâirlerin başlangıçta böyle bir tutumları seziliyordu. Bunların ileri gelenlerinden biri, beraber olduğumuz bir açık oturumda, aşağı yukarı “sanat için sanat” görüşünü savunmuş, kendisinin ve arkadaşlarının şiirlerine “anlamsızdır” diye çatanlara, Divan şâirlerini örnek göstererek, kendilerinin de, onlar gibi, toplumun ancak seçkin bir tabakasına hitap eden, saf bir şiire ulaşmak istediklerini ifade etmişti.

Çaldıkları mayayı tutturamadılar. Hitap etmek istedikleri aydın tabaka, anlamsız sözlerden anlam çıkarmak, şiir adına bilmece çözmek için kafa yormaya hiç de hevesli değildi. Yeniliğin uyandırdığı ilk meraklar tatmin edilince, çıkardıkları dergi ve kitapları kendilerinden başka okuyan olmadı. Uzun yıllardan beri basınımıza hakim olan marksist yazarlar ise, yavaş yavaş, böyle “şâircilik” oynayanlara –yeri geldiği için argo kullanılm- bozulmaya başladılar.

Zavallı “ikinci yeniciler” artık iki cami arasında kalmış beynamaz gibiydiler. Aydını, en aydını da dahil, okuyucuya kendilerini sevdiremedikleri gibi, “eylemci marksist” leri de kızdırmışlardı. “Soyut” tan, “anlamsız” dan vazgeçip, doğru dürüst şiir yazmak güç, hele böyle bir yol tutarak sivrilme, birbirlerini öve öve balon gibi şişirdikleri şöhretlerini devam ettirmeleri imkansızdı. Çareyi marksist yazarlara yanaşmakta buldular. Önce onlara dergilerinin sayfaları açıldı, sonra kolları, yürekleri. Şiirde yine az çok eski yolda yürüyüp, nesirlerinde marksizme, marksist yazarlara övgüler döşenmeye başladılar. Bu suretle marksist basında yeniden kazanmaya başladıkları itibar, son günlerde kendilerini iyice coşturmuşa benziyor. Şiirlerinde de, kendilerinin yarattıkları Hacivat diliyle, yoksulluk, özgürlük, sömürü edebiyatı yapmaya başladılar. Bunları okumak o kadar eğlenceli oluyor ki! Gözümün önüne, arkasında frakla çöpcülük veya eskicilik yapmaya kalkışan kimseler geliyor, kendimi gülmekten alamıyorum.”³⁵

Hâmit Macit Selekler de, Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı içerisinde adı anılan sanatçılardan birisidir. Selekler, reklama ve gösterişe önem vermediği için adı günümüzde pek de bilinmeyen; ancak döneminin popüler ve önemli şâirlerindedir. Servet-i Fünun-Uyanış, Varlık, Çığır, Hisar gibi dergilerde şiirleri yayımlanan Selekler, zamanın meşhur sanat adamlarının dostluğunu ve takdirini kazanmış bir şâirdir.

30 Aralık 1909 yılında Antalya’da doğan ve altmış beş yıllık hayatının büyük bir bölümünü edebiyat için sarf eden Hâmit Macit Selekler, 23 Ocak 1974 yılında Ankara’da Yüksek Hakimler Kurulu üyesi iken geçirdiği bir kalp krizi sonucu vefat etmiştir. Edebiyatla ilgilenmeye ve şiir yazmaya Konya Lisesi’nde Ahmet Hamdi Tanpınar’ın öğrencisi iken başlayan Selekler, ardında iki şiir kitabı ve hukukla ilgili üç eser bırakmıştır. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı’nda, Batılı anlamdaki Türk şiirinin şekillenmeye başladığı yıllarda, sanat hayatımızın aktif olarak içinde yer alan; ancak çağdaşları kadar tanınmayan Selekler hakkında çok az bilginin olması ve şâir

³⁵ Mehmet ÇINARLI, “İşin İç Yüzü”, *Hisar Dergisi*, Aralık, 1968, S. 60, s.s. 3-4

hakkında bugüne kadar bir çalışmanın yapılmamış olması bizi bu çalışmayı yapmaya teşvik etti.

Çalışmamız, şâirin tüm yönlerinin incelendiği, “Hayatı”, “Sanatı” ve “Eserleri” olmak üzere üç ana bölüme ayrıldı.

Çalışmanın birinci bölüm olan “Hayatı” bölümünde, şâirin resmî ve kültür hayatı belirtmeye çalışıldı. Güncelliğini günümüze kadar taşımış birçok şâir kadar başarılı eserler vermiş; ancak günümüzde pek tanınmayan Hâmit Macit Selekler’in hayatı hakkında bilinenlerin yalnızca ansiklopedik bilgilerle sınırlı kalması çalışma sırasında bizi en çok zorlayan unsur oldu. Bu zorlukları aşmamızda bize, şâirin Antalya’da ikâmet eden ve avukatlık yapan oğlu Ferit Selekler, yardımlarını esirgemediler.

İkinci bölümü olan “Sanatı” bölümünde, şâiri anlamının en iyi ve doğru yolu olduğuna inandığımız metin eksenli, metne dönük incelemelerle Selekler’in sanat anlayışı belirtmeye çalışıldı. Ayrıca, sanatçıyı daha iyi anlamak için, dahil olduğu sanat döneminin genel özellikleri, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı’na Genel Bir Bakış” başlığı ile belirtmeye çalışıldı. Şâirin hayatı hakkında bilinenlerin kısıtlı olmasından başka, şâirin eserlerindeki matbaa kaynaklı olduğuna inandığımız imlâ ve noktalama hataları bizi bu çalışmada zorlayan bir diğer unsur oldu.

“Eserleri” bölümünde ise yayımlanmış beş eseri olan Selekler’in bu eserleri tanıtılmaya çalışıldı. Bunlardan başka, şâirin çeşitli gazete ve dergilerde yer alıp da eserlerinde olmayan şiirleri de tarafımızdan derlenip, araştırmacılara yardımcı olması amacı ile, çalışmamızın bu bölümünde “Hâmit Macit Selekler’in Çeşitli Gazete ve Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri” alt başlığı ile verildi. Çalışmamızın son bölümü olan “Sonuç” bölümünde, çalışmamızla ilgili genel bir değerlendirme yapıldı. Kaynakça bölümünde ise çalışma esnasında yararlanılan kaynaklar eksiksiz verilmeye çalışıldı.

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI

1.1. RESMÎ HAYATI

1.1.1. Doğumu

Hâmit Macit Selekler, 30 Aralık 1909 (17 Kanun-ı evvel 1325) tarihinde Antalya’da dünyaya gelmiştir. Doğum tarihinin 30 Aralık 1909 (17 Kanun-ı Evvel 1325) olduğunu, nüfus hüviyet cüzdamı¹ ve Nüfus kayıt örneği² de doğrulamaktadır. Resmî belgelerde doğum tarihi olarak 1909 tarihi görülmektedir. “İyilik” adlı eserinde yer alan ve Kemal Kaplancalı’ya ithaf ettiği “Sene 1927” şiirinde geçen şu mısra da bunu doğrulamaktadır:

“Hayallerile hudutsuzdu onsekiz yaşımız.”³

Hâmit Macit Selekler, nüfusta Abdülhak Hâmit Selekler adı ile kayıtlıdır.⁴ Şâirin, geniş bir kültür birikimine sahip olan babası Abdülmacit Tevfik Efendi, devrin şâir-i a’zâm’ı Abdülhak Hâmit Tarhan’dan etkilenerek ilk çocuğu olan şâire, Abdülhak Hâmit adını vermiştir. Şâire, Hâmit Macit ismini veren, Konya Lisesi’nde okurken, onun edebiyat öğretmeni olan Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Tanpınar, öğrencisindeki şiir yeteneğini keşfeder ve ileride çeşitli karışıklıklara sebep olmasın düşüncesiyle şâire, bu ismi verir ve şâir de, bundan sonra yazdığı bütün şiirlerde Hâmit Macit ismini kullanır.⁵

1.1.2. Ailesi

Hâmit Macit Selekler, Abdülmâcid Tevfik Efendi ile Feride Hanım’ın ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Şâirin baba tarafı aslen Konyalı’dır. Baba tarafından büyük dedesi hattat ve müderris Osman Zühdî Efendi’dir. Anne tarafından büyük dedesi, aslen Antalyalı olan Hocazade Râsih Efendi’dir. Osman Zühdî Efendi’nin oğullarından Mustafa Şefik Efendi Antalya’da müstantik (sorgu hakimi) olarak görev yapmaktadır ve Hocazâde Rasih Efendi’nin kızı Kâmile Hanım’la evlidir. Mustafa Şefik Efendi’nin Konya’daki kardeşi Mehmet Rüşdî Efendi’nin oğlu Abdülmâcid Tevfik

¹ Ek 1.

² Ek 2.

³ Hâmit Macit SELEKLER, “Sene 1927”, *İyilik*, İstanbul, 1956, s. 40

⁴ Ek 1ve Ek 2.

⁵ Şâirin oğlu Ferit SELEKLER ile 18.06.2004 tarihinde Antalya’daki hukuk bürosunda yapılan görüşme.

Efendi, Konya İdadî'sini bitirince Mustafa Şefik Efendi kardeşine, Abdülmâcid Tevfik Efendi'yi Antalya'ya göndermesini söyler. Abdülmâcid Tevfik Efendi, 1907 yılında Antalya'ya gelir ve vilayet kaleminde müsevvit (yazıcı) olarak göreve başlar; 1908 yılında da, amcası Mustafa Şefik Efendi ile Kâmile Hanım'ın kızları Feride Hanım'la evlenir. Hâmit Macit Selekler, 1909'da Antalya'da Abdülmâcid Tevfik Efendi ve Feride Hanım'ın ilk çocukları olarak dünyaya gelir.

Abdülmâcid Tevfik Efendi, I. Dünya Savaşı'ndan sonra, Antalya'nın İbradı, Taşağıl, Kemer, Melli, Beşkonak, Bucak ve Kökes'te (Serik) nahiye müdürlüğü yapar. Abdülmâcid Tevfik Efendi, son olarak Antalya Ticaret Odası'nda kâtib-i umumî olarak görev alır ve oradan emekli olur.

Şâirin annesi Feride Hanım, 25 yaşında; yani 1913 yılında verem hastalığı sonucu vefat eder. Üç yaşında öksüz kalan şâire, Abdülmâcid Tevfik Bey'in Seher Hanım'la yaptığı ikinci evliliğine kadar anneannesi Kâmile Hanım bakar. Abdülmâcid Tevfik Efendi ile Seher Hanım'ın Adnan ve Vâcid ismini verdikleri iki erkek çocukları olur.

Hâmit Macit Selekler, askerliğini yaptıktan sonra, 29.08.1935 yılında yine kendisi gibi Antalyalı olan Nebahat Hanım'la evlenmiştir. Bu evlilikten İpek ve Ayşe İnci adlı kızları ve Ferit ve Kaynak isimli oğulları dünyaya gelmiştir. Şâire ait nüfus kaydından ve şâirin "Rüştü Selekler" adlı şiirinden, 25.11.1940 yılında doğan ve 17.02.1943 yılında vefat eden Rüştü Görice isminde bir oğlunun da olduğunu anlıyoruz.⁶

1.1.3. Eğitimi

Kaynaklar, Hâmit Macit Selekler'in ilkokul öğrenimini nerede tamamladığı konusunda farklı bilgiler vermektedir. İlhan Geçer, ilkokulu Antalya'da okuduğunu

⁶ SELEKLER, "Rüştü Selekler", *Sulh ve Diğer Şiirler*, İstanbul, 1944, s. 57

belirtirken⁷ İhsan Sâfi, 1922 yılında Galatasaray Lisesi'nin ilk kısmında tamamladığını söyler.⁸ Şâirin oğlu Ferit Selekler, bu konuda şunları söylemektedir:

“Babam, ilkokulu Antalya Mekteb-i Sultânîsi'nde okumuştur. Bu okulun ismi ile İstanbul'daki Galatasaray Lisesi'nin ismi aynı olduğu için, iki okul karıştırılmıştır. Babam, daha okula başlamadan önce okuma yazmayı öğrenmişti. Ayrıca babasının görevi dolayısıyla gittikleri yerlerde okul bulunamayabiliyordu. Okula başlama yaşı geçmişti ve Antalya Mekteb-i Sultanîsi'nde yapılan sınavla babamın üçüncü sınıf seviyesinde olduğuna karar verilmiş ve babam okul hayatına ilkokul üçüncü sınıftan başlamıştır.”⁹

Öğrenim hayatı boyunca başarılı bir öğrenci olan Hâmit Macit, ortaokul öğrenimini 1925 yılında Antalya Ortaokulu'nda tamamlar.¹⁰ Leyl-i meccânî (parasız yatılı) olarak okuduğu Konya Lisesi'nden 1928 yılında, burslu olarak okuduğu Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1931'de mezun olmuştur. Şâirin, Memurlara Mahsus Nüfus Cüzdanı'nda, lise ve yüksek öğrenim durumu hakkında şu bilgiler kayıtlıdır: “Konya lisesinde ve Ankara hukuk fakültesinde okuyarak 8.8.928 tarihinde liseden “Pek iyi” ve hukuk fakültesinden “iyi” derecede şahadetnameler almıştır.”¹¹

1.1.4. Meslek Hayatı

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitiren Hâmit Macit Selekler, altı aylık kanunî stajını 01.08.1931 tarihinden 01.02.1932 tarihine kadar Antalya Devâir ve Mahkeme-i Adliyesi'nde ifâ etmiştir. Stajının bittiği tarihten askere gitmek üzere işinden ayrıldığı 22.05.1934 tarihine kadar Ürgüp Savcılığı, Antalya Savcı Yardımcılığı, Pötürge Savcılığı yapmıştır. Yedek Topçu Teğmen olarak askerlik vazifesini yerine getiren şâir, 01.11.1935 tarihinde terhis olmuştur. Şâir, II. Dünya Savaşı'nın ülkemize de sıçrama tehlikesinin bulunduğu 1943 yılında tekrar seferberlik emri ile 15. 04.1943-15. 07. 1943 tarihleri arasında ihtiyat askerliği yapmıştır.

⁷ İlhan GEÇER, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , Ankara, 1987, s. 147

⁸ İhsan SAFİ, *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. II, Yapı Kredi Yay. , İstanbul, 2001, s. 222

⁹ Şâirin oğlu Ferit SELEKLER ile 18.06.2004 tarihinde Antalya'daki hukuk bürosunda yapılan görüşme.

¹⁰ Behçet NECATİGİL, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yay. , İstanbul, 1980, s. 288

¹¹ Ek 3.

Hâmit Macit, hayatını bir hukuk adamı olarak kazanmış ve yurdun çeşitli yerlerinde savcılık, yargıçlık ve adliye müfettişliği yaparak bu görevini ifa etmiştir. Askerlik hizmetini yaptıktan sonraki görevleri şu şekildedir:

- “- Fenike Müdde-i Umumî Muavinliği (28.03.1939 – 30.03.1942)
- İstanbul Millî Korunma Asliye Mahkemesi Müdde-i Umumî Muavinliği (10.04.1942– 01.05.1944)
- İstanbul Millî Korunma Mahkemesi Müdde-i Umumî Muavinliği (31.05.1942– 8.01.1948)
- Çanakkale Cumhuriyet savcılığı (29.02.1948–12.02.1949)
- 3. sınıf adalet müfettişliği (17.02.1949–03.01.1950)
- 2. sınıf adalet müfettişliği (04.01.1950-21.08.1950)
- Sinop Yargıçlığı (11.09. 1950-19.10.1951)
- Çanakkale Asliye Hukuk Yargıçlığı (05.11.1951–27.03.1953)
- Çanakkale Asliye Hukuk Hakimliği (27.03.1953–18.05.1959)
- İstanbul Hakimliği (26.05. 1959–22.12.1962)
- Yüksek Hakimler Kurulu Hakimliği (22.12 1962–10.06. 1967)
- İstanbul Hakimliği (19.06. 1967– 06.10.1967)
- Yargıtay Üyeliği (14.10.1967– 01.06.1973)
- Yüksek Hakimler Kurulu Yedek Üyeliği (15.12.1973–23.01.1974)”¹²

1.1.5. Kişiliği

Dostlarının Hâmit Macit üzerine kaleme aldığı yazıları ve şâirin eserlerini incelediğimizde şâirin, sakin, ağır başlı, yumuşak huylu, alçak gönüllü, sabırlı, işinde ciddi, çok okuyan, düşünceyi ve düşünmeyi, çalışmayı, ülkesini ve tarihini seven, tarihine bağlı biri olduğunu anlıyoruz. Baki Süha Ediboğlu, Hâmit Macit'ten şu satırlarla bahseder:

“Orta boylu, açık yeşil gözlü, daima güler yüzlü bir insan...Daha çok kafası ile, gönlü ile çalışanlara mahsus ürkek, biraz durgun ve çekingen bir hali vardır Hâmit Macit'in... Sırasını ve yerini bulunca çok konuşur, ele aldığı bir konuyu en ince ayrıntılarına kadar

¹² Ek 4.

dakikalarca anlatmaktan ve kendini dinletmekten çok hoşlanır. Vücudundan çok kafasını ve dilini çalıştıran şâirimiz, herkesin her işi, her derdiyle yakından ilgilenir. Herkese dostluk, yakınlık gösterir. Devlet kapısında, mahkemelerde zorluğa uğrayan kimselere akıl verir, yol gösterir. Sağlığına son derece düşkün olduğu için, pratisyen hekim kadar tıptan anlar. Tıpkı doktorlar gibi reçete yazabilir. Kalabalık yerlerden pek hoşlanmaz, sigara ve içki kullanmaz. Onu bir defa dahi olsun meyhanede gören olmamıştır. Nerede olursa olsun, en çok devam ettiği yer; eczaneler, en çok dostluk yaptığı insanlar eczacılardır. Hâmit Macit Selekler, hemen her gün uzakta bulunan arkadaşlarına mektup yazar. Başından aşkın olan işleri arasında sayfalarca mektup yazmaktan pek hoşlanır. Çocukluğunun bir kısmını, babasının Antalya dolaylarında Bucak Müdürlüğü yaptığı köylerde, delikanlılığının bir kısmını da Antalya'nın içinde geçirmiştir. Okul hayatında çok çalışkan, çok terbiyeli, sakin bir öğrenci olan Selekler, Antalya'nın o doyum olmaz güzelliklerini şiirlerinde olanca gücüyle yansıttığı halde kırlarda, deniz kenarlarında, portakal bahçelerinde gezmeyi, denize girmeyi sevmez. Evinde oturup kitap okumayı, çocuklarıyla konuşup dertleşmeyi sever.”¹³

Kemal Hayam Dağlıoğlu, Hâmit Macit'i en iyi ifade eden kavramın iyilik olduğunu belirtir ve sözlerine şu şekilde devam eder:

“Hayatımızı renklendiren, mânalandıran belli başlı gayelerden birisi de şüphe yok ki iyiliktir, başkalarına iyilik yaparak yaşamaktır. İyi adam olmak, iyilik yapmaktan hoşlanmak kişiye toplum içinde değer de kazandırır. İyiliği bu yönden ele alırsak iyi adam biraz da çıkarıcı kişi olur ve iyilik bütün cazibesini yitirir. Onun için iyiliği bu yönden ele almak istemiyorum. Sadece iyilik yapmanın kolaylığına değinmek istedim. Arzu eden her kişi iyilik yapabilir. Yolda ayağı kayan birisine yardım etmek de iyiliktir. Bu kadar kolay ve bu kadar ucuz davranışların bile adı iyiliktir. Oysa ben velilerin iyiliğinden söz etmek istiyorum. Yoksa iyiliğin her türlüüne karşı saygı duyarım. En ucuz ve kolay cinsinden bile olsa iyiliği küçümsemek aklımdan geçmez...”

Yazıya neden dolambaçlı bir giriş yaptığım şimdi anlaşılacak sayın okuyucularım. Hâmit Macit Selekler hakkında bir yazı hazırlıyordum. O sırada Baki Süha Ediboğlu'nun yazısını okudum. Yukarıda iyilik üzerine yazdıklarım bu yüzdendir. Sayın eleştirmecinin Selekler'in iyilik severlikleri konusunda söyledikleri doğru olmasına doğrudur da aydınlık değildir. Ben bu konuyu, yahut da Hâmit'in bu yönünü güneş ışığına çıkarmak istiyorum.

Arı, bal yapmak kaderiyle doğar. Yaptığı baldan kendisine ancak ölmeyecek kadar bırakıldığını, üst tarafının kovan sahibi tarafından alındığını gerçi bilmez. Fakat bilse de bal yapmaktan vazgeçmez. İpek böceği de böyledir. Yaptığı ipeğin kimlerin işine yaradığını düşünmeden kendisini kozasının içinde feda eder. Bu davranış içgüdü bile olsa fedakarlıkta bir kemal mertebesi vardır. Velilerin iyilikleri bu türdür. Bu tür iyilikleri ancak iyi olmak, veli olmak kaderiyle doğanlar yapabilir. Hâmit Selekler bu bahtiyar kullardandır. Selekler, iyiliği sadece iyilik olduğu için yapar. Veli olmak kaderi il doğduğu için yapar. Bu nedenledir ki iyilikten çok daha değerli olan şiire saygısızlık yaparcasına hem de iyiliğin türünü bile tarife lüzum görmeksizin şiirlerini topladığı kitaba (iyilik) adını vermiştir...

Selekler reklamsız adamdır. Olduğundan fazla görünmeyi sevenler çoktur. Selekler ise olduğu gibi görünmekten bile eza duyar. Erişilmez bir tevazu, onun iyilikseverliğinden sonra karakterinin en keskin çizgisidir. Neden kendisini reklam etmez, şiirlerine bile neden “iyilik” soyadını verir? Bana kalırsa bunun çeşitli sebepleri vardır, deposu boşalmaya başlayan tüccar vitrin süslemeye hız verir. İflas belirtileri arttıkça da bütün tesellisini vitrin donatmakta arar. Bunun bir de tam tersi vardır, deposu her çeşitten ve istenilen miktarda mal ile dolu tüccar ise vitrine çoğu zaman önem vermez. Verse daha iyi olmaz mı? Elbette daha iyi olur ama ya ihtiyacı yoktur ya tenezzülü yoktur. Yahut da vakti yoktur. Hâmit Selekler'in vitrin düzenlemeğe ihtiyacı mı yoktur, tenezzülü mü yoktur, vakti mi yoktur? Bana öyle gelir ki hem ihtiyacı yoktur, hem tenezzülü yoktur, hem de vakti yoktur. Hâmit

¹³ Baki Süha EDİBOĞLU, **Bizim Kuşak ve Ötekiler-36 Şâir Üzerine Anılar ve Şiirler**, Varlık Yay., İstanbul, 1968, s. 82

Selekler'in erişilmez tevazuu, reklamsız yaşayışı, şiirlerini bile iyiliğin hizmetine arz edişi bundandır.

Selekler'in her insana nasip olmayan bir bahtıyarlığı daha vardır. Selekler, sadece ihtiyacı olmayan, tenezzülü olmayan bir şair değildir, şikayeti de olmayan bir velidir:

Besbelli bir cadı bana ilenmiş

Elli üç yıl önce doğduğum sabah

Önümde duruyor, büyük ve geniş:

Öldürdüğüm bahar, boğduğum sabah.

Her insan kaderinden şikayetçidir. Hâmit Selekler kutsî inançlarına saygısı dolayısıyla bu şikayeti bile bir cadının bedduasına bağlamakta, dört mısra içinde harikulade bir maharetle cadıyı da bir tarafa itip ölen baharından ve boğulan sabahından kendisini sorumlu bulmaktadır. Gerçeğe karşı duyulan aşkın sekri ile elim titriyerek yazıyom:

'Velayet bir intihap değil, bir mecburiyettir.' sözü Yunus Emre için ne kadar doğru ise Hâmit için de o kadar doğrudur.¹⁴

Halil Soyuer, Anılarla Şairler Albümü adlı eserinde, Selekler'in kişiliği hakkında ipuçları verecek şu anılarından bahseder:

"...Kendisini tanıyışım, Ankara'da Yüksek Hakimler Kurulu üyesi bulunduğu zamana rastlar. Sık sık ziyaretine giderdim. Şiir sohbetlerine, esprilerine doyum olmazdı ki? Kalın çerçeveli gözlüklerinin arkasındaki gözleri hep iyilikler içinde parıldardı. Tane tane konuşur, konuşmalarını anılarla süslerdi. Kelimelerin hakkını tam verirdi. Yine bir gün, Yüksek Hakimler Kurulu'ndaki odasına girmiştim. Camdan dışarıyı seyrediyordu. bir şeyler mırıldanır gibiydi. Dostça uzatmıştı elini ve dinle demişti.

'Gözlerin, gözlerim ve gözlerimiz
Anlaşırlar derin bakışlarla
Görünür her bakışta , sen, ben, biz...
Parlayan solmayan nakışlarla

Aşkı duymakta terleyen derimiz.
Sönmüyor hiç dudakların ateşi
Yanıyor değişinde her yerimiz
Kanımız bir limon kadar ekşi

Akdeniz sahilinde bir bahçe
Güneş altında işveyle yanar
Portakallar ve hurmalar, narlar,
Sımsıcak gündüzün sonunda gece.

Meyvalar süt beyaz, büyük, tatlı,
Mevsimin sönmüyor bakır rengi
Bedenin ak, köpük köpük tatlı
Fildişinden omuzların sanki.

Gözlerin hep zafer kazanmışlar
O bakışlar yenilmemiş asla
Benim ömrümde başlıyor kışlar
Senin ömrün baharda Mandubala.'

O gün yazmıştı bu şiirini. Sıcağı sıcağına okumuştur. Mütevaziydi. O tevazu içinde sessiz sedasız geçip gitmiştir...

¹⁴ Kemal Hayyam DAĞLIOĞLU, "Hâmit Mâcit Selekler ve (iyilik)", Çaba Dergisi, Haziran, 1968, S. 20, s. 4

Hâmit Macit'i Yargıtay üyeliğine atamışlardı. Hukuk Dairesi üyeliğine. Hukuku çok iyi bilir, adaletten ayrılmazdı. Bazan birlikte Yargıtay'dan Kızılay'a kadar yürürdük. Tamdiklarını, fôtr şapkasını çıkararak nasıl da huşû içinde selamlardı.”¹⁵

1928-1943 yılları arasında, çeşitli dergilerde şiirleri görülen şâir, 1943 yılında oğlu Rüştü Selekler vefat edince şiir yazmamaya başladı. Böylece şâir, lise yıllarında başlayan şiir macerasına ara vermiş ve uzunca bir süre kendisini edebiyat ortamlarından soyutlamıştır. 1955 ve 1956 yıllarında tekrar şiire dönen şâir, bu dönemde yazdığı şiirlerini İyilik adlı eserinde toplamıştır. Şâirin yakın dostu Ahmet Muhip Dranas, Hâmit Macit'in şiiri ansızın bırakması hakkındaki görüşlerini şu satırlarla verir:

“Hâmit Macit'in 1950'lerden sonra şiirden, birdenbire çekilmiş görünmesini, eğer gerçekten öyle ise, değer bilmezliğe, vefasızlığa bir tepki gibi nitelemek yerinde olmaz. Sanırım ki övgülere, söz edilmelere pek önem veren bir kişi değildi. İstidadı varsa, karşılık beklemeden, salt kendisi için hemen yazıyordu. O güzel şiirlerine karşın, isteyerek gerilerde durmuş olması bundan olsa gerek. Yaşayışında şiiri birinci planda tutmamış gibi de bir hali vardır ve bence bu bir gerçektir ve onun hatasıdır. Öyle olmasaydı bugün çok daha hacimli bir şâirle karşı karşıya olacaktık. Şiire, iyi ve ince duygularının, sevgisinin özlemlerinin bir mahfazası gibi bakmış olmalı; gümüş bir mahfaza. Buna karşı, mesleğini, bir ahlak titizliği ile, büyük yeteneğine sahip bulunduğu şiirden daha yeğ tutmuştur. Hiç değilse öyle görünüyor. Şiire adeta, yorucu ve bir yerde hatta doyurucu görevinin dinlendiren bahçesi gibi bakmıştır.”¹⁶

Şâirin kişiliği hakkında bahsedilmesi gereken en önemli özelliklerden birisi de, onun, kavga ve gürültüden uzak durmayı seven, barış ve iyilik dolu bir gönüle sahip olmasıdır. Ahmet Muhip, İlhan Geçer ile yaptığı röportajda şâir ile ilgili şu anılarından bahseder:

“Bir derneğimiz vardı: ‘Genç Türk Edebiyat Birliği’. ‘Hep Gençlik’ bu derneğin dergisiydi. Kuran ve çıkaranlar şunlardı: Hâmit Macit, Behçet Kemal, Samet Ağaoğlu, Sahir Kurutluoğlu, İbrahim Saffet Omay, Hıfzı Oğuz Bekata, Sıtkı Korkmaz, Atilla Rüştü, Cevat Perin, Edip Alp ve daha bazıları, ben... Tümü şiir, nesir o dergide yazıyordu. Hemen hep Hukuk Fakültesi'nde öğrenci idiler. İlginç bir hatıra belki, şu: Kendimizi göstermek için hücum edecek bir şöhret aradık. Devrin Yakup Kadri'sini bulduk. 1930'lar. İmzasız, şimdi hatırlayamadığım bir nesircinin kaleminden, bir yazı yayınladık ve Yakup Kadri'yi yerdik. Eserinden çok kişiliğine hücum ettik galiba, hatta İsviçre'deki tedavisine de el attık. Şimdi düşünüyorum da bu adet, bir görenekti ve bize önceki kuşaktan geçmişti. Onlar birbirini çekemez, döğüşür, küfürleşir, durmadan inkarlaşırlardı. Sözüm ona, fikir, edebiyat. Yakup Kadri'yi haksızcasına, üzmüş olduğumuz belli idi. Bize biraz da asabî bir cevap verdi ve şu cümleyi kullandı: ‘ Ben sırtımda çarımını taşıyan İsa gibi, bu hastalığın çilesini çekiyorum.

¹⁵ Halil SOYUER, *Anılarla Şairler Albümü I*, Ankara, 1982, s.s. 117-118

¹⁶ İlhan GEÇER, “HâmitMacit Üzerine Ahmet Muhip'le Bir Konuşma”, *Hisar Dergisi*, Nisan, 1974, S.124, s. 15

Allah'ın yarasını niçin acıttıyorsunuz?' Hep üzüldük ve pişmanlık duyduk. Fakat Hâmit Macit, daha baştan bu oyunun dışında kalmıştı. Mizacı onu, hiçbir zaman haksızlığa, serte ve savaşa itmiyordu. Daha doğuştan geniş alınna, iyilik, barış ve sevgi yazılmıştı. Nitekim şiirleri de iyi insanın şiirleridir."¹⁷

1.1.6. Vefatı

Hâmit Macit Selekler'in, 12.09.1973 tarihinde oğlu Ferit Selekler'e yazdığı bir mektuptan, koroner arter yetmezliği, sistemik hipertansiyon, kardioneografi, sol kalp yetmezliği gibi rahatsızlıklarının olduğunu öğreniyoruz.¹⁸ Şâir, bu rahatsızlıklar dolayısıyla, 23.01.1974 tarihinde bir kalp krizi sonucunda "Yüksek Hakimler Kurulu Yedek Üyeliği" görevinde iken, Ankara'da Maltepe semtindeki evinde hayata gözlerini yummuştur. Kabri, Antalya şehir mezarlığında Selekler aile mezarlığındadır.

Ziya Osman Saba'nın "Hakiki bir şâir"¹⁹, Ahmet Muhip Dranas'ın "Bir yargı kürsüsünün ağır başlı adamı"²⁰ diye nitelendirdiği Hâmit Macit Selekler'in yakın dostu Avni Givda, şâirin ölümü üzerine şunları söylemektedir:

" 1974 yılının yirmi üçüncü günü idi. *Sulh* ve *İyilik* ozamı ansızın öldü.

Gerçekten ve içtenlikle barış, iyilik eriydi. Çekişmeler, çirkinlikler, bayağılıklar ile uğraşmayı gerekli kılan bir işte çalışmanın onu nasıl üzeceği, yıpratacağı kolayca kestirilebilir. Bir de şu vardı: O, yalnızca sanatçı değildi. Pek az sanatçıda bulunur yoğunlukta bir "sanatçı ruhu" ile dolup taşıyordu. O yüzden de yaşlılarına göre iki kat yaşadı; iki kat yoruldu. Böyle bir kimsenin, günümüze göre, erken sayılabilecek bir yaşta ölebilmesi olasılığı usa gelmeli değil midir? Gelmez, gelmiyor işte!

O gün Yargıtay'la başbakanlık arasındaki caddede Hâmit Macit Selekler'i doğduğu yere – ne acı!- gömülmek üzere yolcu ederken böyle bir uğurlayışı hiçbir zaman usumdan geçirmemiş olduğumu düşündüm. Kişi nice yaşasa, ne denli yaşlansa gene de bilmedikleri, duymadıkları, düşünmedikleri ile karşılaşılıyor; şaşırıyor, çarpılıyor. Şimdi bu yazıyı yazarken - bu da bir çeşit uğurlama!- yine öyle şaşkınum; acı, yine o günkü gibi, üstelik daha da çok keskin, acımasız, dayanılmaz. Yazmak, konuşmak güç, çok güç ya; susmak da dayanılır gibi değil... Peşimizi bırakmayan *Ölüm!* Boşuna çaban, sevincin, övünmen! Hâmit Macit Selekler'den geriye senin yenemeyeceğin, yok edemeyeceğin bir varlık kaldı."²¹

Hâmit Macit Selekler'in ölümü sessiz sedasız olmuştur. Behçet Necatigil, önemli bir şahsiyetin ölümüne basının kayıtsız kalışına şu sözlerle sitem etmektedir:

¹⁷ İhan GEÇER, "Hâmit Macit Üzerine Ahmet Muhip'le Bir Konuşma", *Hisar Dergisi*, Nisan, 1974, S.124, s. 15

¹⁸ Ek 5.

¹⁹ Ziya Osman SABA, "Bir Genç Şâir Hakkında", *Varlık Dergisi*, II. Teşrin 1936, S. 80, s. 124

²⁰ GEÇER, a.g.m., s. 14

²¹ Avni GİVDA, "Bir Ozanın Ölümü", *Türk Dili Dergisi*, Nisan, 1974, S. 274, s.s. 738-740

“Anadolu Ajansı çıkışlı ölüm haberini İstanbul’da yalnız bir gazete, iki spor sayfası arasında sondan da bir önceki sayfada verdi. Onda da Yargıtay ve Yüksek Hakimler Kurulu üyesi olduğu belirtiliyor, şairliğinin sözü bile edilmiyordu. O günkü, ertesi günkü başka gazetelerde, yoktu bu kadarlık duyuru bile. Oysa unvanların ötesinde, üstünde değerli bir şairdi Selekler. Hazırca önlerine gelen bir ajans bülteninden, değerli bir şairin ölüm haberine bir kibrit kutusu büyüklüğünde bir yer ayırmayı gereksiz gören gazeteler futbola ve şarkıya çifte sayfalar, ekler, ilâveler veriyorlardı. Oysa, tesadüf, birkaç şiirini, bir kitabını okumuş olan edebiyat severleri ısıtacak güçte ve adını unutulardan uzun süre koruyacak güçte bir şairdi Selekler.”²²

İlhan Geçer’in Hisar Dergisi’nde Ahmet Muhip Dranas’la yaptığı söyleşide şairin ölümünden duyulan üzüntüsünü ve Türk basınının şairin ölümüne kayıtsız kalışı şu cümlelerle belirtilmektedir:

“Selekler’in öldüğünü, mümkün ki bir çok dostları gibi ben de pek çok geç haber aldım. İlk gün, acı haberin ailesi tarafından gazeteye verilisinde, bir aksaklık olmuş olabilir. Ama ertesi ya da ertesi günü basın kendisine düşeni yapabilirdi. Yapmıyor... Sanırım ki Türk basınının, tiraj yükselimiyle birlikte başlayan gelişme yönünde bir olumsuzluk var, bir yanlışlık var... Dergiler de yeterli değil.Yine haklısınız. Çünkü, Hisar ve Varlık dışında, başka dergilerde Hâmit Macit hakkında bir şeylere ben de rastlamadım. Yazık. Bunların bir kısmı bütün Türkiye sanat ve edebiyatının dergisi olduğu iddiasındalar, sonra açın sayfalarını: aynı isimler, aynı resimler, aynı kesimler... Saplantılar, saplantılar, saplantılar. Ve Hâmit Macit’ten eser yok. Neylersiniz?”²³

1.2. KÜLTÜR HAYATI

1.2.1. İlk Yazıları, Yazdığı Dergi ve Gazeteler

Hâmit Macit Selekler’in edebiyat dünyasına olan ilgisinde, Antalya’da “Ayaklı Tarih” nâmı ile bilinen ve çok geniş bir kültür birikimine sahip olan babası Abdülmâcid Tevfik Efendi’nin çok önemli yeri vardır. Araştırmalarımız sonucunda Abdülmâcid Tevfik Bey ile Hâmit Macit’in evlerinde hemen her gün saatlerce süren edebiyat, sanat ve tarih konulu sohbetler yaptıklarını öğreniyoruz.

Selekler’in yetişmesinde bir diğer önemli unsur da Konya Lisesi’nde okurken şairdeki şiir yeteneğini keşfeden ve onu şiir yazmaya teşvik eden Ahmet Hamdi Tanpınar olmuştur.

²² Behçet NECATİGİL, “Hâmit Macit Selekler”, *Varlık Dergisi*, Mart, 1974, S. 798, s. 6

²³ İlhan GEÇER, “Hâmit Macit Üzerine Ahmet Muhip’le Bir Konuşma”, *Hisar Dergisi*, Nisan, 1974, S.124, s. 14

Şâirin ilk şiirleri Konya'da çıkartılan "Babalık" adlı gazetede yayımlanmıştır. "Yaşamak İstiyorum"²⁴, "Köy"²⁵, "Sırat"²⁶, "Veda"²⁷, "Köylünün Derdi"²⁸, "Gece"²⁹, "Her Yerde Onlar"³⁰, "Ayrılırken"³¹, "Harman"³² adlı şiirler, Selekler'in bu dergide yayımlanan şiirleridir. (Bu şiirler, çalışmamızın Ekler bölümünde verilmiştir.)

Hâmit Macit'in bir edebiyat adamı olarak hayatında önemli rolü olan olayların en önemlisi, Ahmet Muhip Dranas, Behçet Kemal Çağlar, Samet Ağaoğlu, Sahir Kurutluoğlu, İbrahim Saffet Omay, Hıfzı Oğuz Bekata, Sıtkı Korkmaz, Atilla Rüştü, Cevat Perin, Zeki Kumrulu, Adnan Sacit, Edip Alp Hilmi gibi Hukuk Fakültesi öğrencisi olan ve şiire meraklı arkadaşları ile birlikte Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi iken oluşturdukları "Genç Türk Edebiyat Birliği" adlı dernektir. Bu derneğin yayın organı olan, mes'ûl müdürlüğünü Edip Alp'in, idârî müdürlüğünü İbrahim Saffet'in yaptığı ve Samet Ağaoğlu'nun gayretlerine rağmen sadece üç sayı çıkma imkanı bulan "Hep Gençlik" adlı dergide şâirin "Sen"³³, "Onun İçin"³⁴ gibi şiirleri yayımlanmıştır. Servet-i Fünun dergisi yazarlarından Hasan Refik, derginin 5 Haziran 1930 yılında neşredilen sayısında Hep Gençlik'ten şu satırlarla bahseder:

"Ankara'da bir mecmua çıkar, bunun ismi: HEP GENÇLİK'tir. Birinci nüshasından beri hep okudum. Fevkalade şayanı hayret bir orijinalitenin izlerini taşıyan bu aylık gazete memleket için çok mühim bir varlıktır. Birinci numarayı neşir sahasına atarken gayelerini ve sebebi intişarlarını büyük bir ciddiyetle haber veren bu gençler seslerini işittirmeyi isimlerine bir reklam saymadıklarını ve bunun ancak hedeflerine varmak için bir yol olduğunu ihsas ve ilan ediyorlardı.

Kalpleri hakiki san'atın aşkile çarpan bu genç san'atkârlar ideallerini işittirebilmek için mecmuaya muhtaçtırlar. Bir mecmua ki istedikleri şekilde ona tasarruf edebilsinler, kalplerine doğan bütün duygularını bilâ kaydü şart yazabilsinler. Filvaki bu büyük bir işti. Başarılması herkesin kârı değildi. Fakat bu imanli gençler, gayelerini tahakkuk ettirmeğe çalışan bu yeni san'atkârlar her ne pahasına olursa olsun bu işe giriştiler.

Teşebbüsün neticesinde çıkan gazete, "HEP GENÇLİK" mecmuası oldu.

²⁴Hâmit Macit SELEKLER, "Yaşamak İstiyorum", **Babalık Gazetesi**, 27 Mart 1927, s. 2

²⁵SELEKLER, "Köy", a. g. g. , 17 Mayıs 1927, s. 2

²⁶SELEKLER, "Sırat", a. g. g. , 23 Mayıs 1928, s. 2

²⁷SELEKLER, "Veda", a. g. g. , 3 Temmuz 1928, s. 2

²⁸SELEKLER, "Köylünün Derdi", a. g. g. , 4 Temmuz 1928, s. 2

²⁹SELEKLER, "Gece", a. g. g. , 10 Temmuz 1928, s. 2

³⁰SELEKLER, "Her Yerde Onlar", a. g. g. , 13 Ağustos 1928, s. 2

³¹SELEKLER, "Ayrılırken", a. g. g. , 15 Ağustos 1928, s. 2

³²SELEKLER, "Harman", a. g. g. , 5 Eylül 1928, s. 2

³³**Hep Gençlik Dergisi**, Nisan, 1930, S. 1, s. 6

³⁴a.g.d., Mayıs, 1930, S. 2, s. 4

Mecmua tamamen edebî mahiyeti haiz bir varlık... Şimdiye kadar bu yolda parlayıp sönen bu nevi mecmuaların adedi belik iki üç yüzü geçer. İlk çıktıkları gün birinci sayfada neşredilen programın mündericatne kadar zengindir: ne kadar dolgundur. Türlü türlü vaidler, nevi nevi iddialarla malamal olan edebi (!) ilmî(!) felsefî (!) mecmua ikinci sayısını çıkarmağa muktedir olmadan gümlüyip gidiyor.. Artık bütün o cazip vaidlere, iddiakâr reklamlara veda etmelisiniz; çünkü mecmua yoktur ki verdiği vaâdi yerine getirmesini iltihar edelim.

HEP GENÇLİK birinci nüshasını çıkardığı zaman gayelerini anlatırken bu gibi şarlatanlıklardan çekindi. Mütevazî bir mukaddime, mukaddes bir hedefe giden imanlı yolcuları çatısın altında bu mecmuanın mesleğini ne güzel ve ne kudretli olarak anlatıyordu. İşte bu mecmuadan bahsetmek istiyorum. Mündericatının büyük keyfiyetini büyük bir hassasiyetle tensip ve tanzim eden bu gençler nedense hiç şekle ehemmiyet vermiyorlar. Bu neden ileri geliyor? Ben mecmuanın şekline karşı derin alakasızlık göstermesinin sebebini bu san'atta pek acemi olmalarında, mecmuacılık tekniğindeki vukufsuzluklarında görüyorum. Gayet kıymetli makale alelâde, ufak harflerle dizilmiş; nefis bir şiir lüzumsuz bir yazının altına sıkıştırılmış bir halde gözlerimizin önünde sırtıyor. Bir de bana sayfaları ortasından kesip geçen, simsiyah hatlar biraz sakil görünüyor. Her yazı sahifenin başına bir şiir koymak maksadile parçalanırsa hiç te muvafik bir şey olmaz.

En sona bıraktığım, fakat en mühim bir hata addettiğim bir şey var: Mürettep ve imla hatalarının fazla olması. Bazen bu sebepten o kadar bunalyorsunuz ki okuduğunuz yazının manasını kabil değil anlamıyorsunuz. Eğer bu ufak tefek teknik ve tabî hataları düzeltilirse mecmuanın revacı üzerinde büyük bir tesir yapacağı tabiidir.

Şimdi gelelim mecmuanın yazılarına:

Bu hususta söyleyecek bir iki sözüm var. HEP GENÇLİK şiir noktai nazardan memleketimizde çıkan kemen bütün mecmualardan daha zengindir. Ve bu şiirlerin kısmı azamî yeni bir ruh, yeni bir ses taşıyan çok kuvvetli yazılar. Fakat şiirleri geçtinizmi sizi meşgul edecek pek az şey bulabiliyorsunuz. Bir yahut iki nesir, bir makale ve hitam...

Bu kadar mahdud bir şekilde çıkan mecmua bütün hüsnü niyetine rağmen muvaffak olmakta müşkülât çeker.

Ben HEP GENÇLİK mecmuasını elime aldığım zaman isterdim ki mütenevvi bahisler üzerinde yazılmış birkaç etüt, makale, güzel bir hikaye, memleketinin edebî ve fikrî faaliyetinden akisler, ecnebî muharrirlerden yazılar ve daha birçok güzel şeyler göreyim.

Ümit ederken bile derin bir heyecan hissettiğim bu yenilikleri HEP GENÇLİK in 4 üncü ve 5 inci nüshalarında bulursan ne kadar sevineceğim..."³⁵

Bu tarihten sonra, sanat yönetmenliğini Halit Fahri Ozansoy'un yaptığı Servet-i Fünun-Uyanış dergisinde Hâmit Macit ismiyle 1928-1930 yılları arasında "Sulh ve Diğer Şiirler" ve "İyilik" adlı eserlerinde olmayan "Doğmadan Ölen Mısralar"³⁶, "Gece"³⁷, "İstemem"³⁸, "Menekşe"³⁹ adlı şiirleri ve "Büyük Vatanperver Namık Kemal"⁴⁰ adlı yazısı yayımlanmıştır. Ancak Hâmit Macit'in şiirlerine en çok yer veren dergi, kuruculuğunu Yaşar Nabi Nayır'ın yaptığı Varlık'tır. Varlık'ta, 15 Temmuz 1933-1 Aralık 1938 yılları arasında şâirin birçok şiiri yayımlanmıştır. Ayrıca "27-12-

³⁵ Hasan REFİK, "Hep Gençlik", Servet-i Fünun-Uyanış Dergisi, 5 Haziran 1930, C. 68-4, S. 1764, s. 7

³⁶Hâmit Macit SELEKLER, "Doğmadan Ölen Mısralar", Resimli Uyanış Dergisi, 13 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1687-2, s. 32

³⁷ SELEKLER, "Gece", a.g.d., 20 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1688-3, s. 48

³⁸ SELEKLER, "İstemem", a.g.d., 27 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1689-4, s. 55

³⁹ SELEKLER, "Menekşe", a.g.d., 10 Kanun-ı Sani 1929, C. 65, S. 1691-6, s. 89

⁴⁰SELEKLER, "Büyük Vatanperver Namık Kemal", a.g.d., 18 Kanun-ı Evvel 1930, C. 69-5, S. 179, s.

1335”⁴¹ ve “Güneşe Doğru”⁴² gibi yayımlanmış eserlerinde olmayan şiirleri de Varlık sayfalarında okuyucuya sunulmuştur. Dergide Hâmit Macit’in şiirlerinin yanında, derginin düzenlediği bir ankette şâirin düşüncelerini de görmekteyiz.⁴³

Hep Gençlik, Servet-i Fünun-Uyanış, Varlık gibi dergilerin yanında Çığır ve Hisar gibi dergilerde de Hâmit Macit’in şiirleri okurlarıyla buluşmuştur. Çığır’da 1934 yılı içerisinde “İyilik” adlı eserlerinde “O’nun Eserine” adı ile yayımlanan “Dokuz Oğuz I”⁴⁴, “Dokuz Oğuz II”⁴⁵, “Dokuz Oğuz III”⁴⁶, “Cebeci’de”⁴⁷, “Mersiye”⁴⁸ ve Fransız şâir Paul Gerald’y’nin “Dualisme” adlı şiirinin “İkilik”⁴⁹ adlı çevirisi yayımlanmıştır. Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, İlhan Geçer, Nevzat Yalçın tarafından yeniden çıkarılmaya başlanan Hisar dergisi saflarına 1964 yılında dahil olan şâirin, “Sönmüş Artık” “Çay”, “Kal”, “Sonra”⁵⁰ gibi yayımlanmış eserlerinde mevcut olan şiirlerinin yanında, “Sone”⁵¹, “Çanakkale’ye”⁵², “Sabah”⁵³, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”⁵⁴ ve “Nisan 1971”⁵⁵ gibi eserlerinde mevcut olmayan şiirleri de yayımlanmıştır. Bu şiirler, çalışmamızda, şâirin eserlerini incelediğimiz bölümde verilmiştir.

1.2.2. Edebî Çevresi

Hâmit Macit’in şiir yazma heyecanını ve zevkini canlı tutan genellikle çok sevdiği arkadaşları Ahmet Muhip Dranas, Behçet Kemal Çağlar ve Avni Givda olmuştur. Sanat yönünden kendisine ilgi gösteren ve teşvik edenler de bir zamanlar Servet-i Fünûn ve Uyanış dergisini yöneten Halit Fahri Ozansoy, eski Hayat dergisini

⁴¹ SELEKLER, “27-12-1335”, *Varlık Dergisi*, 1. II. Kanun-ı Evvel 1934, C. 1, S. 12, s. 184

⁴² SELEKLER, “Güneşe Doğru”, *a.g.d.*, 01.06. 1934, C. 1, S. 22, s. 342

⁴³ SELEKLER, “Şiir Öltüyor mu?”, *a.g.d.*, 1 Şubat 1938, C.5, S. 110, s. 594

⁴⁴ SELEKLER, “Dokuz Oğuz: I”, *Çığır Dergisi*, Şubat 1934, S. 10, s. 185

⁴⁵ Hâmit Macit, “Dokuz Oğuz: II”, *a.g.d.*, Mart 1934, S. 11, s. 205

⁴⁶ Hâmit Macit, “Dokuz Oğuz III”, *a.g.d.*, Haziran 1934, S. 14, s. 268

⁴⁷ Hâmit Macit, “Cebeci’de”, *a.g.d.*, Mayıs 1934, S. 13, s. 243

⁴⁸ Hâmit Macit SELEKLER, “Mersiye”, *a.g.d.*, Ocak-Şubat 1939, S. 74-75, s. 20

⁴⁹ Hâmit Macit, “İkilik”, *a.g.d.*, Mayıs-Haziran 1935, S. 29-30, s. 12

⁵⁰ Hâmit Macit SELEKLER, *Hisar Dergisi*, Nisan 1974, S. 124, s. 16

⁵¹ SELEKLER, “Sone”, *a.g.d.*, Ocak 1965, C. 5, S. 13, s. 7

⁵² SELEKLER, “Çanakkale’ye”, *a.g.d.*, Mart 1965, C. 5, S. 15, s. 5

⁵³ SELEKLER, “Sabah”, *a.g.d.*, Kasım 1967, S. 47, s. 9

⁵⁴ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 11, S. 91, s. 11

⁵⁵ SELEKLER, “Nisan 1971”, *a.g.d.*, Temmuz 1971, C. 11, S. 91, s. 4

idareden Faruk Nafiz Çamlıbel ve Varlık dergisinin kurucusu Yaşar Nabi Nayır olmuştur. İlk sanat ve şiir sevgisini kendisine aşıl原因 ve gördükleri istidat dolayısıyla Selekler'i, şiirin iklimine doğru çekmeye çalışan, Ahmet Ergun'dur.⁵⁶

Hâmit Macit'in şiirlerinin ve yazılarının çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmasından sonra şâir, pek çok edebî muhitte bulunmuş fakat çevresindeki şâirler kadar şöhret kazanmamış bir şâirdir. Hâmit Macit Selekler, devrinin bütün meşhur ve önemli şâirleri ile dostluk ilişkisi kurmuş bir şâirdi. Şâir dostlarının çeşitli vesilelerle yazdığı yazılarda şâirin şiirlerinden övgüyle bahsettiklerini görmekteyiz. Şâirin oğlu Ferit Selekler, bu konuda şu çarpıcı iddiayı ortaya atmaktadır:

“ Hâmit Macit Selekler'in çevresindeki şâir dostlarına nazaran daha geri planda kalmasının birkaç sebebi vardır. Bunlardan en önemlisi; babam, evine ve ailesine son derece düşkün bir kişiydi ve alkol kullanmazdı. Bu özelliklerinden dolayı babam, şâir dostlarının düzenlediği toplantılara katılmazdı. Bu yüzden edebî çevrelerle ilişkileri zayıflamıştır. Ayrıca, kendisinin reklamını yaptırmayı hiçbir zaman düşünmedi. Millî duyguları yüksek, vatanperver bir insandı.”⁵⁷

Hâmit Macit Selekler, Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973), Enis Behiç Koryürek (1891-1949), Halit Fahri Ozansoy (1891-1971), Orhan Seyfi Orhon (1890-1972), Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967) tarafından I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru kurulan, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ali Canip Yöntem tarafından temeli atılan Milli Edebiyat Akımı'nın devamı niteliğinde olan, hece veznini, sade dili kullanma amacını güden ve “Beş Hececiler” adı ile anılan grubun şiir anlayışına uygun çizgide eserler verir. Hâmit Macit, aktif olarak bu gruba dahil değilse de, bu grubun çizgisinde şiirler yazdığı muhakkaktır. Ayrıca gruba mensup olan şâirlerin hemen hepsi, Hâmit Macit'in yakından görüştüğü ve şâire yol gösteren edebiyatçılardır. Nitekim Hâmit Macit'in şiirleri daha sonraki yıllarda, sanat yönetmenliğini Halit Fahri Ozansoy'un yaptığı, İlhami Bekir, Ziya Osman, Reşat Enis, Muhib Atalay (Ahmet Muhip Dranas), Cahit Sıtkı, Baki Süha gibi şâir ve yazarların yapıtlarının yayımlandığı, “Servet-i Fünun - Uyanış” dergisinde de yayımlanmıştır.

⁵⁶ Baki Süha EDİBOĞLU, **Bizim Kuşak ve Ötekiler-36 Şâir Üzerine Anılar ve Şiirler**, Varlık Yay., İstanbul, 1968, s. 83

⁵⁷ Şâirin oğlu Ferit SELEKLER ile 18.06.2004 tarihinde Antalya'daki hukuk bürosunda yapılan görüşme.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde kurulan “Genç Türk Edebiyat Birliği” adlı derneğin kurucuları arasında olan Hâmit Macit’in çevresinde o zamanlar sanat dünyasında pek meşhur olmasa da, sanata ve şiire tutkuyla bağlı genç sanatçılar vardı. Bu derneğin yayın organı olan ve ne yazık ki sadece üç sayı çıkarılma imkanı olan “Hep Gençlik” adlı dergide Hâmit Macit’in yanında Ahmet Muhip Dranas, Behçet Kemal Çağlar, Hıfzı Oğuz Bekata, Samet Ağaoğlu, Zeki Kumrulu, Cevat Perin, Ali Rüştü, İbrahim Saffet Omay, Alp Hilmi, Adnan Sacit gibi sanatçılar vardı.⁵⁸

Ocak 1933-Aralık 1948 tarihleri arasında 193 sayı çıkarılan, CHP’nin ulusçuluk anlayışını büyük ölçüde aşan sağ eğilimli bir dergi görünümünde olan, Mussolini’nin “Faşist, hayatı istihkar eder.” sözünü bir özdeyiş olarak kullanan ve edebiyatın yanı sıra tarih ve toplum bilim alanlarında da inceleme ve araştırma yazılarının neşredildiği, yönetmenliğini Hıfzı Oğuz Bekata’nın yaptığı “Çığır”da, Hâmit Macit’in edebî çevresini oluşturan arkadaşlarından başlıcaları Hıfzı Oğuz, Falih Rıfkı, Mustafa Şekip, Hüseyin Namık, Peyami Safa, Enis Behiç, Halit Ziya, Hüseyin Rahmi, Hasan Ali, Şükûfe Nihal, Halit Fahri, Yaşar Nabi ve Behçet Kemal’dir.⁵⁹

1933 yılında Yaşar Nabi Nayır tarafından kurulan ve günümüzde de yayımlanan “Varlık”ta, Hâmit Macit’in eserlerinin yanı sıra, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık, Sait Faik Abasıyanık, Nurullah Ataç, Ziya Osman Saba, Oktay Akbal, Mahmut Makal, Necati Cumalı, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Orhan Kemal, Haldun Taner, Tahsin Yücel gibi yazar ve şâirlerin eserleri ve Dostoyevski, Turgenyev, Gogol, Kafka, Tolstoy, Steinbeck, Hemingway, Balzac, Malraux, Zola, Gide, Camus, Sartre gibi ünlü batılı yazarların eserlerinin çevirileri yer alıyordu.

Hâmit Macit’in eserlerinin yayımlandığı ve şâirin dahil olduğu bir diğer muhit de “Hisar” dergisi etrafında toplanan şâir ve yazarların oluşturduğu muhittir. İki ayrı yayın dönemi olan, ilk sayısı 16 Mart 1950’de Ankara’da çıkan Hisar’ın ilk dönemdeki yayını Ocak 1957’ye kadar sürmüştür. 75 sayı çıkarılan dergiyi bu dönemde

⁵⁸ “Hisar”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1981, C. IV, s. 208

⁵⁹ Şükran KURDAKUL, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir*, Evrensel Basım Yayın, 4. B., İstanbul, 2000, s. 41

İlhan Geçer, Munis Faik Ozansoy, Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, Gültekin Samanoğlu, Yahya Benekay, Fikret Sezgin, Hasan İzzet Arolat ve Fehmi Özçelik kurmuştur.

Hisar'ın ikinci dönemi Ocak 1964'te başlar. Mehmet Çınarlı, derginin 21. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle 1970 yılında kaleme aldığı yazısında "Hisar" ile ilgili olarak şunları söyler:

" 'Hisar' adı rastgele uydurulmuş değildir. Bir birleşme, bir toplanma, bir tesirli savunma anlamı var o kelimeye. Hisar adı, millî kültüre ihanet eden, millî değerleri yok etmeye çalışanlara, dilimizi, edebiyatımızı soysuzlaştırmayı gaye edinenlere karşı bir savaş çağrısıdır. Dergi, çıkışından bu yana, bazılarının sandığı gibi, ne bir kimsenin himayesine girdi, ne de bir kimsenin malı oldu. Onu belli bir topluluğun dergisi saymak dahi doğru değildir. Hisar, bir düşünüşün, bir inanışın dergisidir. O düşünüş ve inanışı benimseyen herkesi Hisarcı sayar; o düşünüş ve inanıştan vazgeçmiş hiçbir kimseyi – derginin kurulmasında, yaşamasında pek çok emeği bile geçmiş olsa – Hisarcı olarak kabul etmeyiz."⁶⁰

Bu dönemde Hisar'da Hâmit Macit ile birlikte yapıtları neşredilen başlıca şâir, yazar ve düşünürler şunlardır: Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Munis Faik Ozansoy, Gültekin Samanoğlu, Mehmet Kaplan, Cemil Meriç, Orhan Seyfi Orhon, Ahmet Muhip Dranas, Suut Kemal Yetkin, Necmettin Halil Onan, Ziya Osman Saba, Halit Fahri Ozansoy, Behçet Kemal Çağlar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Nevzat Yalçın, Feyzi Halıcı, Yavuz Bülent Bakiler, Nüzhet Erman, Bekir Sıtkı Erdoğan, Ümit Yaşar Oğuzcan, Şükrü Enis Regü, İbrahim Zeki Burdurlu, Talat Sait Hamran, Halide Nusret Zorlutuna, Muzaffer Uyguner... Dergi, Batı'yı taklit veya kopya ederek, millî bir sanat yaratılamayacağı, sanatın sürekli olarak değişmesi, yenileşmesi gerektiği, sanatın, hiçbir ideolojinin veya siyasî görüşün propaganda aracı yapılamayacağı ve edebiyatın dilinin yaşayan Türkçe olduğu gibi sanat ilkelerinin savunuculuğunu üstleniyordu.⁶¹

⁶⁰ Mehmet ÇINARLI, "Yirmi Birinci Yıla Girenken", *Hisar Dergisi*, Mart 1970, S. 75, s. 3

⁶¹ "Hisar", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1981, C. IV, s. 209

İKİNCİ BÖLÜM

SANATI

2.1. HÂMÎT MACİT SELEKLER'İN SANAT ANLAYIŞI

Hâmit Macit'in sanat anlayışını incelemeden önce şâirin şiir hakkındaki düşüncelerini ve Hâmit Macit'in şâirliği ve şiirleri üzerine yazılar yazan bazı sanatçıların yazılarını incelemekte yarar vardır.

Selekler'in yakın dostu Avni Givda, şâirin "Sulh ve Diğer Şiirler" adlı eserine yazdığı "Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair" adlı ön sözde Hâmit Macit'in şiirlerinden şu satırlarla bahseder:

"Hâmit Macit Seleklar'i ta liseden, 623 Hâmit Macit olduğu zamandan tanırım. Daha o vakitler coşkun fakat disiplinli bir ruhu beziyen zekâ, hafıza ve hassasiyetle; sağ duyu ve selim zevki, başkalarının göremediğini sezis ve derinliğine nüfuz hassasiyetiyle Tanrı'nın o seçilmiş kullarından biri, bir mayadan san'atkâr olmanın bütün belirtilerini taşıyordu. Bunlara ilaveten "Mavi Işıklı Cenup'un", "Güzü Nisanlara Eş Olan" bir diyarın çocuğu; asırlardan beri Güznel'e ve Gerçeğe tapmış bir büyük milletin oğluydu. Fakat ham kabiliyetin insanı hiçbir yere götürmeyeceğini biliyordu. Her cevherli adam gibi sabrı da vardı. İşe kelime acemiliğinden başladı. Sonra çok okudu; çok aradı; çok düşündü; çok hissetti. Bunlara karşılık az yazdı ve daha azını bastırdı. Öyle ki bugün yazılarından utanmayacak, bunları vaktiyle yakmamış olmanın üzüntüsünü çekmeyecek birkaç kişi varsa bunlardan birisi de odur.

Şâirliği zararsız seyretti. Yani liseyi onuncu sınıftan bıraktırp onu bir gazetede anket muharriri, yahut profesyonel köycü yaptırmadı; köprü altında yatırtıp zatilcembe yakalattırmadı. İyi bir talebeydi; sonra fedâkar bir aile babası oldu. Esasen ruhunun coşkunluğunu ve ilhamındaki ateşi baskı altında tutan bu harikulâde muvazene hissini bütün eserleri vermektedir.

...

Umumî şiir zevkine gelince; ruhta ve şekilde kusursuz şiirin âbide-şâir'i Yahya Kemal Beyatlı'nın hâlâ bir hayranlık halesiyle kuşatılmış bulunması bizde halis şiir zevkinin henüz sönmediğine beni ikna etti. ...

Kitap basıldı; şimdi elinizdedir. İlk edineceğiniz umumî intiba bir büyük simfoni konserinden çıkarken duyduğumuz aydınlık huzura benzeyen bir yükselme duygusu olacaktır. Buna şaşmamalı. Şâir, her hakikî sanatkâr gibi, neden sakınılmak lazım geldiğini âdeta insiyakî olarak bilmiş ve üstelik kalemini bazen fırça, bazen yay, bazen keski vazifesini ve bazan her üç vazifeyi birden gördürebilecek bir zamanların sadık kölesi haline getirmiştir. Sun'î tasvirlerden, süs kelimelerden daima uzak kalmış; müteassıpça ahenkli; söylenmek isteneni anlatmak üzere titizlik ve hassasiyetle seçilmiş ve dizilmiş kelimeler; şâirin yazarken duyduğu ürpermeyi okuyana ve dinleyene aynen duyurabilecek tarifi imkansız ve şiirin hüviyetine çıkmazcasına sinmiş bir büyütlü hava; sevinç ve hüzünde, ümit ve nevmidide ışıklılık; en küçük zahmetle en büyük tesiri yapabilmek mucizesi; erkekçe hassas bir ruh... Hâmit Macit Seleklar'in şiirlerinde bir kısım ana çizgi olarak işte bilhassa bunları görüyoruz. Şâir, şiiri okunurken bir zaman sanatı ve yazılınca bir saha sanatı olduğunu; hecelerini dizilişinde sadece göz kararının değil, kulağında büyük vazifesi bulunduğunu o kadar iyi biliyor ve bu kaideyi öyle sadıkça tatbik ediyor ki parçalarını ister sadece gözlemlenizle okuyun, ister yüksek sesle inşad edin; ahenkte hiçbir değişiklik, hiçbir aksaklık olmadığını hayretle göreceksiniz.

Bu kitabın bir kısmı aşk şiirlerine tahsis edilmiştir. İçlerinde öylelerine rastlayacaksınız ki okurken yüreğiniz Güznel'in daüssilasiyle dünyalara sığamaz olacak; dudaklarınız gayri ihtiyari "Şiir.." diye mırıldanacak. -Zaten şiirin en güzel tarifi bu değil mi?- Sonra yine

öylelerine rastlayacaksınız ki –haydi Shakespeare’in bir sözünü kullanalım-gök yerde yürüyor- sanacaksınız.”⁶³

Avni Givda, Türk Dili dergisinde Hâmit Macit’in 1974 yılı içerisinde ansızın vefatı üzerine kaleme aldığı yazısında onun şairliğinden şöyle bahseder:

“Selekler’in ozanlığının en belirgin, seçkin yönünün ne olduğu üzerinde hep düşünürüm; bir yeğlemede bulunamam. Ancak bu konuda mutlaka bir değerlendirme yapılması gerekirse şunu diyebilirim: O, şiire saygısı olan bir kişiydi. Şiire neyin girmeyeceğini, girmemesi gerektiğini, şiirde neyin nasıl söyleneceğini iyi bilirdi. Şiirin ancak öz’le biçim’in, daha açıkçası öz güzelliği ile biçimin uyumlu, mutlu bir birleşimden oluşabileceğine inanıyordu. Yaşadığı sürece bu inancını yitirmemiş; o inancın gereklerine uymaktan geri kalmamıştır.

Şimdi birkaç çizgi vuruşu ile öteki özelliklerine geçiyorum.

Selekler’in kalemi bir masal büyüünün tansıklı değneğine benzer. Bir bakarsınız kalemdir. Sonra, sözgelimi, bir “Dağlılar” şiirinde heykelcinin keskinine dönüşür. Artık şiirle yoğrulmuş topraklarında dinlendiği sevgili Antalya’sını anlatırken fırça olur. Kimi kez her üçüdür ve her zaman için neydir, arptır, erganundur.

Selekler büyük ulusuna, ulusun koca tarihine, engin coğrafyasına tutkun kişidir. Ancak yüreği bütün insanlık için atar; tüm insanlar için sızlar. Suomisalmi’de toprağa düşen Finlandiyalı yiğitle birlikte o da hıçkırır. Özgürlük için; namus ve şeref için çarpışanların bayrakları onun omuzlarındadır.

Uzun şiirler yazmamıştır. Ancak daha güç olanı yapmış, başarmıştır. Gökleri, yıldırımları, tarihi, Tanrıyı, som sevinci, tükenmez umudu, Türk’ü, insanlığı; kısacası sınıra, çerçeveye gelmez, ölçeklerden taşar ne varsa hepsini beş on dizelik koşuklara sığdırabilmiştir. Onda sözcükler söyledikleri, duyurdukları, düşündürdükleri, sezdirdikleri ile kavramların, anlatım güçlerinin kat kat üstüne çıkarlar.

Türk şiir diline yeni katılarda bulunabilmek için sürekli araştırmaları olmuştur. Halk türkülerinin, saz şairleri koşuklarının, kutsal kitapların anlatım ve deyiş biçimleri üzerinde inceden inceye durduğunu yakından bilirim.

Şiirleri saran, ışıklı, yüceltici, iç açıcı bir havadır. Hüznü, karamsarlığı, isyanı bile yumuşak aydınlıktır. Kırk yaşın altında büyük roman, kırk yaşın üstünde lirik şiir yazılmaz derler. O, kırkıktan sonra da lirik şiirin en güzel örneklerini verebilmiştir.”⁶⁴

Hâmit Macit’in, Hukuk Fakültesi öğrencisi iken Genç Türk Edebiyat Birliği derneğinden arkadaşı Samet Ağaoğlu, Hâmit Macit’in şairliğinden şu şekilde bahseder:

“Ankara Hukuk Fakültesi’nde tanıdım Hâmit Macit’i. Birkaç ay sonra aramızda dostluk bağını beraberce hiç kopmamak üzere düğümledik. Yıl 1929. Fakülte’nin birinci sınıfı. Şiirlerinden önce esmer, yuvarlak sevimli yüzü, bol saçları, biraz avare giyinişi, neşeli, alaylı konuşması beni sardı. Şairliğini bir hevsten ibaret sanmıştım. Ama çok geçmedi, ruhumun bu derinliğine indim...

Selekler’le arkadaş olduktan kısa bir zaman sonra arada bir beliren bir hali dikkatimi çekti. Zaman zaman herkesten uzaklaşıyor, başı öne eğik, bazen saatlerce kimsenin yüzüne bakmadan, dudaklarında kendi kendine konuşur gibi belli belirsiz hareketlerle dolaşıyor, tekrar yanına, yanımıza yeni bir şiirin henüz düzeltilmemiş mısraları yazılı kaatlarla dönüyordu. Hiçbir iddiası olmayan, ‘Sanat sanat içindir, sanat toplum içindir’ gibi

⁶³ Avni GİVDA, “Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair”, *Sulh ve Diğer Şiirler’e Ön Söz*, İstanbul, 1944, s.s. 17-21

⁶⁴ Avni GİVDA, “Bir Ozanın Ölümü”, *Türk Dili Dergisi*, Mart 1974, S. 274, s.s. 738-739

sloganlarla ilgisiz şiirler. Yalnız ruhunda duyduğu sesleri kafasında kelimeleştiren şiirler. Evet, ruhunda duyduğu sesler. Kendisi gibi onlar da gösterişten uzaktılar. Ama yine kendisi gibi sevimli, yumuşak, okşayan sesler...”⁶⁵

Muzaffer Uyguner, Varlık Dergisi’nde neşredilen “Hâmit Macit Selekler İçin” adlı yazısından Hâmit Macit’in şiirinin özelliklerinden şu satırlarla bahseder:

“Selekler, o yıllarda yazdıklarında doğup büyüdüğü Antalya çevresinin ılık ve portakal kokulu havasını yansıtmaktadır. Bütün yıl boyunca sürüp giden yeşillikler, ılık ve yazların sıcak havası, portakal bahçelerinden yayılan çiçek kokuları, bu ağaçların gölgesinde ve serinliğinde geçen çocukluk yansır bu şiirlerde. Bazı bazı da batıdan alınmış konuların bir öz olarak şiirlerine girdiğini görürüz. Yumuşak, uyumlu bir söyleyiş, Ziya Osman ile aralarında bir benzerlik gibi görünmektedir...”

Selekler’in Antalya çevresiyle ilgili şiirlerindeki bileşimde ve renkte Ömer Bedrettin Uşaklı’nın şiirine yakınlık buluyoruz... Her ikisinin şiirinde de doğanın bir betimlemesi ve doğanın güzelliği karşısındaki duygulanış görüldür. Her ikisinde de, bu doğa içindeki, bu doğa içindeki, bu güzellikler içindeki insanı bulamayız...

Hâmit Macit Selekler, sağlam bir kültüre dayanan bir tarih bilincini ve gururunu da öz olarak kullanmıştır. Bu özü çok güzel şiirler yazarak kullanmıştır...

Şiirinin gelişim çizgisini izlersek, ilk şiirlerindeki lirizm ve doğaya dönük, doğa karşısındaki duygululuğun gittikçe düşünceye dönük, tasavvufa yaslanan bir söyleyişe vardığını görürüz. Bütün kavgalardan, kötülüklerden uzak; mutluluk barış ve iyilik dolu bir dünya özlemi ve varsayımı bütün yaşamını ve özellikle son yıllarını doldurmuştur. Şiirine bu açıdan bakarsak değerli parçalar ve dizeler bulabiliriz. Çatışmalar ve toplum katmanlarının kavgası açısından bakarsak pek bir şey bulunabileceği kanısında değiliz. Ancak çatışmaların sonunda bir mutluluk bekleyenler, orada kavgasız nasıl erişme olanağı olabilir diye düşünürlerse gene bir şeyler bulacaklardır Selekler’in şiirinde.”⁶⁶

Behçet Necatigil, Varlık’ın 798. sayısında şâirin vefatı üzerine kaleme aldığı yazısında, Avni Givda’nın yazısından alıntılar yapmış ve şöyle devam etmiştir:

“Geride bıraktığı iki kitabının adlarının (Sulh ve Diğer Şiirler, 1944; İyilik, 1956) uyandırdığı çağrışımlardan olmalı; sevgili Ziya Osman’ı hatırladıkça Selekler’i de beraber hatırlarım. Temiz, beyaz duyguları; vefa, dirlik-düzen ve iyilik özlemlerinin şâirleriydi onlar.

...

Yerinde yargılar. Evet; kişinin duygusal yanı yurt güzellikleri tarih gururu; gönülden bağlılıklarla içe sinmiş, kan-bakış ve hatıra olmuş, ruh kazanmış ve Hâmit Macit bunları durulmuş, arınmış, pek güzel dile getirmişti. Şimdi yakın dostu Baki Süha Ediboğlu’nun Bizim Kuşak ve Ötekiler (1968) kitabındaki resminde, durgun, kayıtsız, sonsuzluğa bakıyor: Aşkın ve hatıraların hakkını vermiş, yurdunun güzelliklerini özlü-canlı yansıtmış, epik şiiri lirizmle kaynaştırmayı başarmış; yaptığı işi inanarak ve onurla yapmış bir şâir olarak. Unutulmayacağını umduğum, dilediğim bir şâir olarak.”⁶⁷

Hisar dergisi sayfalarında Ahmet Muhip Dranas ile Hâmit Macit Selekler üzerine bir röportaj yapan İlhan Geçer’in “Behçet Necatigil, Varlık’taki yazısında

⁶⁵ Samet AĞAOĞLU, İlk Köşe (Edebiyat Hatıraları), Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1978, s.s. 62-63

⁶⁶ Muzaffer UYGUNER, “Hâmit Macit Selekler İçin”, Varlık Dergisi, Şubat, 1975, S. 809, s. 24

⁶⁷ Behçet NECATİGİL, “Hâmit Macit Selekler”, Varlık Dergisi, Mart 1974, S. 798, s. 6

Hâmit Macit Selekler'in şiiri ile Ziya Osman Saba'nın şiiri arasında bir yakınlık, benzerlik kuruyor. Bu konuda sizin kanaatiniz nedir?" şeklindeki sorusuna Ahmet Muhip Dranas'ın cevabı şu şekildedir:

"Hâmit Macit'in 1950'lerden sonra şiirden, birdenbire çekilmiş görünmesini, eğer gerçekten öyle ise, değer bilmezliğe, vefasızlığa bir tepki gibi nitelenmek yerinde olmaz. Sanırım ki övgülere, söz edilmelere pek önem veren bir kişi değildi. İstidadı varsa, karşılık beklemeden, salt kendisi için hemen yazıyordu. O güzel şiirlerine karşın, isteyerek gerilerde durmuş olması bundan olsa gerek. Yaşayışında şiiri birinci planda tutmamış gibi de bir hali vardır ve bence bu bir gerçektir ve onun hatasıdır. Öyle olmasaydı bugün çok daha hacimli bir şâirle karşı karşıya olacaktık. Şiire, iyi ve ince duygularının, sevgisinin özlemlerinin bir mahfazası gibi bakmış olmalı; gümüş bir mahfaza. Buna karşı, mesleğini, bir ahlak titizliği ile, büyük yeteneğine sahip bulunduğu şiirden daha yeğ tutmuştur. Hiç değilse öyle görünüyor. Şiire adeta, yorucu ve bir yerde hatta doyurucu görevinin dinlendiren bahçesi gibi bakmıştır.

...

Bir derneğimiz vardı: 'Genç Türk Edebiyat Birliği'. 'Hep Gençlik' bu derneğin dergisiydi. Kuran ve çıkaranlar şunlardı: Hâmit Macit, Behçet Kemal, Samet Ağaoğlu, Sahir Kurutluoğlu, İbrahim Saffet Omay, Hıfzı Oğuz Bekata, Sıtkı Korkmaz, Atilla Rüştü, Cevat Perin, Edip Alp ve daha bazıları, ben... Tümü şiir, nesir o dergide yazıyordu. Hemen hep Hukuk Fakültesi'nde öğrenci idiler. İlginç bir hatıra belki, şu: Kendimizi göstermek için hücum edecek bir şöhret aradık. Devrin Yakup Kadri'sini bulduk. 1930'lar. İmzasız, şimdi hatırlayamadığım bir nesircinin kaleminden, bir yazı yayınladık ve Yakup Kadri'yi yerdik. Eserinden çok kişiliğine hücum ettik galiba, hatta İsviçre'deki tedavisine de el attık. Şimdi düşünüyorum da bu adet, bir görenekti ve bize önceki kuşaktan geçmişti. Onlar birbirini çekemez, döğüşür, küfürleşir, durmadan inkarlaşırlardı. Sözüm ona, fikir, edebiyat. Yakup Kadri'yi haksızcasına, üzümüş olduğumuz belli idi. Bize biraz da asabî bir cevap verdi ve şu cümleyi kullandı: 'Ben sırtında çarmıhını taşıyan İsa gibi, bu hastalığın çilesini çekiyorum. Allah'ın yarasını niçin acıtırıyoruz?' Hep üzüldük ve pişmanlık duyduk. Fakat Hâmit Macit, daha baştan bu oyunun dışında kalmıştı. Mizacı onu, hiçbir zaman haksızlığa, serte ve savaşa itmiyordu. Daha doğuştan geniş alınna, iyilik, barış ve sevgi yazılmıştı. Nitekim şiirleri de iyi insanın şiirleridir.

...

Evet, Behçet Necatigil'in yazısını okudum. Cins şâir nerde neyi bulacağını, bulduğunu unutmamayı ve değerlendirmeyi çok iyi bilen kişidir. Behçet Necatigil budur ve öyle yapar. İlk sedâ ondan duyulmuştur. Teşekkürlere değer. Selekler'in Ziya Osman Saba ile yakınlığı bir anlamda evet, vardı ama büyükçe ayrıntılar da vardır. Müzikleri ayrıdır. Biri, yani Ziya daha duygulu, daha santimental, Hamit daha biçimci, daha plastik, daha aydınlıktır. Hâmit Macit, bir 'evici'dir. Vatan ve ev, İngilizler'in Home dedikleri kelimenin şâiri. Hâmit Macit'te ev içleri, portreler, natüromortlar, bahçeler, güneşler ve pencerelerden, sonsuzlukla karışarak buğulanan vatan ve tarih peyzajları vardır. Akıncıları ve bayrakları sever. Fakat her şeyden önce kusursuz bir biçimci, bizde ilk kez tam anlamı ve disiplini ile 'Sone'ler yazmış, dizeleri 'Enjambement' denilen atkılarla birbirine eklemesini ustaca başarmış, şiirin bütününde en az kusur bırakmış, belki çokça derin değil ama aydınlık ve pürüzsüz; Türk Şiirinde ayrı ve belirli bir yeri bir kişiliği olacak, unutulamaz, geçiştirilemez: İyi ve alabildiğine insancıl, üstelik mütevazı bir şâir."⁶⁸

Ziya Osman Saba da, Varlık'ın 1936'da neşredilen 80. sayısındaki bir tahlil ve tenkit yazısında, Selekler'in şiiri hakkında şöyle der:

⁶⁸ İlhan GEÇER, "Hâmit Macit Üzerine Ahmet Muhip'le Bir Konuşma", *Hisar Dergisi*, Nisan 1974, S. 124, s.15

“Bundan yedi, seki sene evvel, san’at hayatına ilk girdiği zamanlar:

Şeklalır semaverde

Gümüşten şeffaf bir sır.

Porselen kadehlerde

Süzülmüş renk ve ıtır.

diye başlayan şiirle, bir çay sofrasının buğulu ve ılık samimiyetini duyuran Hamid Macid, bugün Varlık sahifelerinde, (Laciverd esen denizlerin), (Akdeniz sularını okşayıp gelen meltem)lerin, kısaca (Güzü nisanlara eş Antalya)nın, hasretini çektiğimiz saadetin şiirini yazıyor.

Bazı ressamı vardır, tablolarındaki denizler, diplerinden gelen, daima aynı mavi-yeşil ile aydınlanırlar, peyzajlarında daima aynı ışık, aynı hava vardır.

Öyle ki, artık o ressamı bizim için, filânca, yahut falanca tablonun ressamı değil, ruhumuzu dinlendiren renklerin ve ışıkların ressamı olmuştur.

İşte Hamid Macid’in şiirlerini okurken de aynı haz içinde kalıyorum.

Onun şiirlerini bazan güneşli bir sabah aydınlığında ısınmak için okuyorum:

...

Hamid Macid, bu şiirlerle, bir şâir için en büyük hazine olan, ruhumu keşfetmiştir, denebilir. Bu ruh, şüphesiz, o kadar engin, yahut na-mütenahi derin değildir, fakat onun da kendine mahsus güzelliği var: Berraklığı. Renge, ışığa, kokuya ve bütün bunların mezci demek olan bahara aşık olan bahara aşık ruh, her güzelliğin geçiciliği karşısında en büyük hasreti çekmekte:

...

Şiire mutlaka bir vazife yüklemek isteyenler tatmin için ise, Hâmid Macid’in şiirlerinin tamamen mahallî olduklarını söyleyebilirim. Hem bu mahallîlik, bir çoklarının istediği gibi memleket, köy, semt ismi sıralamakla değil, hakikî manasile tecelli etmektedir.

Hâmid Macid’in mısraları arasında memleketin güneşi hissediliyor. Hâmid Macid’in hiç kusuru yok mu? Onun kusuru bir meziyetinden doğuyor: Hâmid Macid velûd bir şâirdir. Fakat ne yazık ki bu velûdiyet ona arasına, fena demeyim, o kadar güzel olmayan şiirler de yazdırıyor. Bu güzel olmayan şiirlere hafızamızda yer vermemek suretile, şâire esas kıymetinden bir şey kaybettirmemek mümkün; fakat, bazı çok güzel şiirlerin arasına sıkışmış tek tük fena mısralar karşısında insan ne yapacağını şaşırıyor. Çok kere onun güzel bir şiirini, fena mısraları mehmaemken şiirin umumî zevkini bozmayacak mısralarla değiştirip okuduğumu hatırlıyorum.

Hâmid Macid’in asıl benim sevdiğim bu şiirlerinden kısaca bahsettikten sonra onun bir başka cephesine, (Vatan şiirleri) tarafına hiç olmazsa işaret etmeden geçemeyeceğim. Hâmid Macid’in şiirlerinin esas bir karakteri olan samimiyet vatan şiirlerine de hususî bir çeşni veriyor. Bu samimiyeti Hâmid Macid’den başka Kemalettin Kâmi’nin vatan şiirlerinde de bulmuştum.”⁶⁹

Halil Soyuer, anılarını kaleme aldığı eserinde, Hâmit Macit’in şâirliği hakkında şunları söyler:

“...Hâmit Macit Selekler için bazıları (az yazan şâir) deyimini kullanırlardı. Az yazardı ama öz yazardı. Eskilerin demesiyle ‘Eğer maksud eser ise, mısra-ı berceste kâfidir.’ derdi. Hece veznini ne kadar güzel kullanırsa, aruz veznini de aynı ustalık ve güzellikte kullanırdı. Uyduruk kelimelere, Arapça, Farsça kelimelere değer vermezdi. Bir gün, yayımladığım Çaba dergisi yönetim yerine gelmişti. Derginin o ayki sayısında şâir Azmi Güleç’in aruzla yazılmış bir şiiri vardı. Öylesine beğenmişti ki bu şiiri, Azmi’yi tanımak istiyordu. İki gün sonra Azmi’yle Selekler’i karşı karşıya getirmiştım. Selekler, bu buluşmaya aruzla yazdığı ve Azmi Güleç’e ithaf eylediği yepyeni bir şiiriyle gelmişti. ...

Şiirlerinde yepyeni, söylenmemiş, yıpranmamış uyakları kullanmaya özen gösterirdi. Pek çok şiirinde bunu görmek mümkün...Bir bahar öğlesi idi. Ankara, taptaze bir baharın kollarındaydı. Ziyaretine gitmişim. Birlikte yemeğe çıkmıştık. O gün bir başka sevinç

⁶⁹ Ziya Osman, “Bir Genç Şâir Hakkında”, Varlık Dergisi, 1. II. Teşrin. 1936, S. 80, s. 124

vardı halinde. Uçacakmış gibiydi. Dallarında yepyeni bir baharın tündüğü iri yapraklı ağacın altına çekilmiştik. Doğadaki bu taze uyanış, kanlardaki bu kaynama coşturmuştu onu.”⁷⁰

Varlık dergisinin düzenlediği “Şiir Ölüyor mu?” konulu ankete 1 Şubat 1938 tarihinde neşredilen 110. sayıda cevap veren Selekler, şiirin, kuvvetini, meçhulden ve mukaddesten aldığına, şiirin, bizzat gaye olduğuna inanır. Şiirden fayda bekleyenlere, “Onun faydası hasbiliğindedir.” diyerek cevap verir. İçinde yaşanan XX. asrın gelişmelerinin baş döndürücü olduğunu, toplumun diğer müesseseleri arasında şiirin, onlara göre biraz daha geride kaldığını ifade eder. Şiirin ifade vasıtasının dil olduğunu söyledikten sonra, yeni zamanların şâirinin sınırlı olan lisan çeşitli kalıplar içerisinde çok kullanılmış ve yıpratılmış olduğunu gördüğünü belirtir. Zamane şâirlerinin bu lisanı yenilemek için çok çalışması gerektiğini, çalışmayanların eserlerine herhangi bir kıymet verilmediğini belirtir.

Yazısında, şiirin ölmediğini, ancak hasta olduğunu teşhis ettikten sonra zayıf ve kansız olan şiire, güneş, açık hava, serbest, geniş ufuklar ve surrealimantationdan oluşan bir reçete verir. Ayrıca, dünya kültürüyle sıkı münasebette olmasının şiirin şifalarından olacağını da söyler; ancak buraya gelmişken iki noktaya dikkat çeker. Bunlardan birincisi, tercüme meselesi, diğeri de, şiirin bu halinin yalnız bugün değil, geçmişte de var olduğudur.

Tercüme konusundaki düşüncelerini açıklamadan önce Goethe'nin Faust adlı eserinin Fransızca'ya çevrilmesi ile ilgili bir olaydan bahseder. Olayı şu sözlerle anlatır:

“Goethe'nin Faust'un Fransızca mütercimine yazdığı şu sözler bu bakımdan ne kadar manalıdır. ‘Geçen gün kırdaki, birkaç çiçek topladım, düşünün düşünün evime getiriyordum. Yanan parmaklarım arasında kuruyan zavallı çiçeklerin tüveyçleri, yolda eyik duruyordu. Evde, su dolu bir vazoya koydum, ne ani tebeddül; işte öyle oldu ki çiçekler hâlâ ana toprağında sanılabilirdi. Şiirim yabancı bir lisan konuştuğunu biraz evvel işitince bana gene öyle geldi.’ Goethe bu sözleri ile Fransız mütercimi takdir

⁷⁰ Halil SOYUER, *Anımlarla Şairler Albümü I*, Ankara, 1982, s.s. 118-119

ediyordu. Acaba bizde kaç mütercim kopardıkları çiçekleri hâlâ ana toprağında gibi canlı ve yeşil tutabiliyor. Şiir için diyorum, hiç biri.”⁷¹

Şiirin bugünkü halinin, geçmişte de var olduğu konusunda da, Divan şiirinin parlak zamanlarından örnekler verir ve devlet mekanizmasının çökmeye başlamasıyla şiirin de bir çöküş dönemine girdiğini belirtir. Divan şiirinden genel ahvalini verdikten sonra Tanzimat şiirinin muhtevanın şiir değil, fikir olduğu için bugünkü Türk şiirinin oluşmasında temel olamayacağını ifade eder. Bugünkü Türk şâirinin, muhakkak Yahya Kemal’i okuması ve anlaması gerektiğini söyleyerek sözlerine devam eder. Yalnız bu okuma ve anlama işinin taklit şeklinde değil, onun şiirine erişebilme şeklinde olması gerektiğinin üzerinde durur. En son olarak da, kendi şiir anlayışı hakkında şu cümleleri sarf eder:

“Şahsen şekle ehemmiyet ve kıymet veririm. ‘Şiirde aranan mükemmeliyetin, zamana karşı koyacak metanet ve selâbetin ancak şekil zorlukları ile temin edilebileceğini’ söyleyenlere iltihak ediyorum. Şiirin muhtevasının ancak (Güzel) olabileceğini sanıyorum ve güzeli bir İngiliz şâirin, ‘Ebedî bir neş’e’ diye tarif ettiğini hatırlıyorum. ‘Ve geceleri bir de kız sevmeye başlamıştı, karşı apartımanda’ gibi mısralardan anlamıyor, bunları yarımın şiiri olacağını sanmıyorum.”⁷²

2.2. ETKİLENDİĞİ SANATÇILAR

Sanatçılar çevrelerindeki pek çok olaydan, varlıktan ve kişiden etkilenerek eserler vermişlerdir. Sanatçının kendinden önceki dönemlerde veya kendi döneminde eser vermiş sanatçılardan etkilenmesi son derece doğaldır.

Hâmit Macit Selekler’in sanat hayatı boyunca etkilendiği pek çok sanatçı olmuştur. Sanatçıyı derinden etkileyen şâirlerin başında Yahya Kemal Beyatlı gelmektedir.

Varlık Dergisi’nde neşredilen “Şiir Ölüyor mu?” konulu ankete verdiği cevapta, Yahya Kemal’den şu satırlarla bahseder:

⁷¹ Hâmit Macit SELEKLER, “Şiir Ölüyor mu?”, *Varlık Dergisi*, 01.02.1938, S. 110, s.s. 594-595

⁷² SELEKLER, a.g.m., s. 595

“Onun şiirlerinde kelâm mükemmeliyete ermiştir. Bu şiirin her türlü ihtimalleri üzerinde ayrı ayrı düşünülmüştür. En ufak teferruatı bile hesap edilmiştir. Her kelimesi ve tertibi üzerinde titiz bir zevk ve hassas bir kulak çırpımp durmuştur. En uzun bir çalışma mahsulüdür. Bundan başka onun şiirinde lisanından çıkan bir mükemmeliyet, saf şiir seyyalesi vardır”⁷³

Avni Givda, şâirin Sulh ve Diğer Şiirler adlı şiir kitabına yazdığı önsözde de onun Yahya Kemal hayranlığına “...ruhta ve şekilde kusursuz şiirin âbide-şâiri Yahya Kemal Beyatlı'nın hâlâ bir hayranlık halesiyle kuşatılmış bulunması bizde halis şiir zevkinin henüz sönmediğine beni ikna etti.” sözleri ile temas eder.

Selekler'in şiirlerini incelediğimizde de Yahya Kemal'in şiirini anımsatan mısralara ve şiirlere sıkça rastlamaktayız. Bu etkileşimde şâirin, İstanbul'da savcı olarak görev yaptığı zamanlarda Yahya Kemal'in Park Otel'deki edebiyat sohbetlerine katılmasının önemi büyüktür. Bilindiği üzere Yahya Kemal, tarih şuurunu taşıyan ve bu şuur eserlerine aksettiren bir sanatçıdır. Enteresandır ki koskoca Türk tarihine kelimenin tam anlamıyla vurgun olan Beyatlı, tarih içerikli şiirlerinin hiçbirinde Osmanlı öncesi Türk tarihinden bahsetmez. Selekler'in şiirleri içerisinde de birçok tarih içerikli şiir vardır ancak bu şiirlerin hepsinde Beyatlı'nın anlayışına paralel olarak sadece Osmanlı tarihinden bahsedilir.

Yahya Kemal'in, “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirindeki,

“Gökte top sesleri, bir bir, nerelerden geliyor?

Mutlaka her biri bir başka zaferden geliyor:

Kosva’dan, Niğbolu’dan, Varna’ dan, İstanbul’dan...

Anıyor her biri bir vak’ayı heybetle bu an;

Belgrad’dan mı? Budin, Eğri ve Uyvar’dan mı?

Son hudutlara yücelmiş sıra-dağlardan mı?”⁷⁴ mısraları ile Selekler'in,

⁷³ SELEKLER, *Varlık Dergisi*, 01.02.1938, S. 110, s. 595

⁷⁴ Yahya Kemal BEYATLI, *Kendi Gök Kubbeimiz*, İstanbul Fetih Cemiyeti, 15. B, İstanbul, 2001, s.s. 12-13

“Tarihi okurken diyorum ki:

‘Gönlümde bu hasret, bu alev ne?’

Sarmış beni daussılasile

Niş, Kovsa, Mohaç, Varna, Plevne!”⁷⁵ mısraları içerik ve konuyu işleyiş bakımından benzerlikler gösterir. İki şâirin de şiirlerinde işlediği Türkî coğrafyadaki şehirler, neredeyse ortaklıklar gösterir.

Selekler de Beyatlı gibi akıncıları sever ve şiirlerinde akıncı cedlerini sıkça anar:

“ ...

Aldım Rakofça kırlarının hür havâsını,

Duydum akıncı cedlerimin ihtirâsını,

Her yaz, şimâle doğru asırlarca bir koşu,

Bağrımda bir akis gibi kalmış uğultulu...

Mağlûpken ordu, yaslı dururken bütün vatan,

Rü’yâma girdi her gece fâtiyhâne zan.

... ”⁷⁶

“ ...

Ne zaman bilmiyorum burada yatan silkinecek

Açacak toprağın altında kalan kollarını,

Tutacak eski sipahiler akın yollarını;

... ”⁷⁷

“Nerde, bahar gelince yedi iklim dört bucak

Yalın kılınçlar gibi akına giden erler,

Ridaniye’de zafer kazanan başbuğ hani?

Beç kalesine dehşet salan şahsuvar, nerede?”⁷⁸

⁷⁵Hâmit Macit SELEKLER, “Tarih I”, *Varlık Dergisi*, 01.07.1935, C. 2, S. 49, s.48

⁷⁶BEYATLI, *Kendi Gök Kubbemiz*, s.s. 14-15

⁷⁷SELEKLER, “Boğazın Rumeli Yakası”, *Varlık Dergisi*, 5.06.1937, C. 4, S. 95, s. 357

⁷⁸SELEKLER, “Nerde”, *İyilik*, İstanbul, 1956, s. 38

Şâirin hayatını anlattığımız bölümde de bahsettiğimiz gibi Selekler, 1942-1948, 1959-1962 ve 1967 yılları arasında İstanbul'da görev yapmıştır. Selekler de, bir İstanbul aşığı olan Beyatlı gibi, İstanbul şehri için şiir yazan sanatçılardandır. İtrî, Dede Efendi, Mimar Sinan, Nedim, Nailî, Fatih gibi şahıslar, tarih, medeniyet, güzellik ve ihtişam ifadesi olan sözcükler iki şâirin de mısralarında İstanbul ortak paydasında buluşur:

“İstanbul’un doyulmaz bir saatidir akşam
Güzellik, kahramanlık, san‘at, tarih, ihtişam
Büyük ruhlar zamanı içinden sarsar, hüzzam
Bir beste yayılır şehre İsmail Dede

Semaya kubbelerle Mimar Sinan yükselir
Mükemmel bir şiirle Naili gelir
Her yandan hulyamızı dolduran ıssız şehir
Üstüne solan akşam kapanır perde perde

Emirgân korusunda bir yaz akşamı, Boğaz,
Şad olmayan aşkların yadiyle dolu mevsim
Gül koynunda pervasız büyütülen mest-i naz,
İnce bir İstanbullu, rindane şâir Nedim.

Akşam hatıraların güzelliğiyle dolu
Bir şiir ahenginde Fatih’in İstanbul’u
Karşıda gölgelenen kahraman Anadolu
İçimde kanatlanın sevinçlerim, ümidim.”⁷⁹

Beyatlı'nın şiirinde kullandığı şiirin şekil unsurları, Selekler tarafından da sıkça kullanılmıştır. İki sanatçı da şiir sanatının şekilsel kurallarına sıkı sıkı bağlı kalmaya çalışmışlardır. Divan Edebiyatı'nın nazım şekillerini iki sanatçı da eserlerinde kullanmıştır. Örneğin, mesnevî tarzı kafiye yapısını, iki şâir de kullanmıştır:

⁷⁹ SELEKLER, “Akşam Saati”, *İyilik*, s. 36

“Onlar ki bu güller tutuşan bahçededirler.
 Bir gün, nereden, hangi tesâdüfle gelirler?
 Aşk onları sevkettiği günlerde, kaderden,
 Rüzgâr gibi bir şevk alır oldukları yerden.
 ...”⁸⁰

“Bırakalım acı düşünceleri
 Sona ermek üzere yaz geceleri
 Ümitlerin, vaidlerin, kendinle,
 Gülümse, konuş, düşün, dinle...”⁸¹

Selekler’in Beyatlı’yı örnek aldığı noktalardan biri de şiirlerindeki ahenk unsurlarıdır. İki şâir de şiirde ahenk unsurunu şiirlerinin en temel unsurlarından saymıştır. Selekler’in, “Çay” adlı şiirindeki

“Şeklalar semaverde
 Gümüştten şeffaf bir sır.
 Porselen kadehlerde,
 Süzölmüş renk ve ıtır.

Kıvrık kirpikleri yaş,
 İki çift göz, iki baş
 Odada tatlı, yavaş
 Bir sesle fısıldaşır.”⁸² mısraları, ile Beyatlı’nın “Endölüs’te Raks” şiirindeki,

“Zil, şal ve gül. Bu bahçede raksın bütün hızı...
 Şevk akşamında Endölüs üç def’a kırmızı...”

⁸⁰ BEYATLI, “Vuslat”, **Kendi Gök Kubbemiz**, s. 128

⁸¹ SELEKLER, “Eylöl 1955”, **İyilik**, s. 30

⁸² SELEKLER, “Çay”, **Sulh ve Diğer Şiirler**, İstanbul, 1944, s. 84

Aşkın sihirli şarkısı yüzlerce dildedir.

İspanya neş'esiyle bu akşam zildedir.”⁸³ mısraları, her iki şâirin de şiirde ahengi sağlayan en önemli unsurlardan olan aliterasyon ve asonans sanatlarını kullandıklarını gözler önüne serer.

Selekler'in örnek aldığı ve hürmet ettiği bir diğer sanatçı da Namık Kemal'dir. Ankara'da Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken, yine kendisi gibi Hukuk Fakültesi'nde okuyan arkadaşları ile birlikte kurdukları “Genç Türk Edebiyat Birliği” adındaki grup, 28.11.1930'da Türk Ocakları merkez binasının salonunda Namık Kemal'i anarak Namık Kemal'in şahsiyetine ve sanatına duydukları hayranlığı gözler önüne sermişlerdir. Selekler, “San'at Hadisesi” adıyla andığı konferanstan şu sözlerle bahseder:

“Ankara gençliği 28-11-1930 Cuma günü 15,30 da başlayan bir merasimle büyük vatanperver, ihtilalci şâir “Namık Kemal'in” aziz hatırasını yadetti. Ankaranın en münevver zümresinin, vekillerin, meb'usların, muallim ve talebelerin büyük ekseriyeti karşısında birliğin heyecanlı gençleri bu ihtifalde üzerlerine düşen vazifeyi muvaffakiyetle başardılar, alkış ve takdir kazandılar.”⁸⁴

Şâir, Varlık dergisinin “Şiir Ölüyor mu?” konulu anketine verdiği cevapta da Namık Kemal'e derin bir hürmet beslediğini belirtmektedir.⁸⁵

Hâmit Macit Selekler'in oğlu Ferit Selekler, kendisi ile yapılan görüşmede şâirin Divân şiirine hayran olduğunu; özellikle Fuzûlî, Bâkî, Nedim, Şeyh Galip gibi Divân edebiyatının önemli şâirlerini ve bu şâirlerin şiirlerini çok iyi bildiğini ve sık sık bu şâirlerden beyitler söylediğini söylemektedir.⁸⁶ Şâirin şiirlerinden yola çıkarak Divan şâirleri arasında Bâkî'den çokça etkilendiğini anlamaktayız. Bâkî'nin,

“Avâzeyi bu âlemde Dâvûd gibi sal

Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sedâ imiş” beyti Selekler'in “Bir Harika Millet” şiirinde,

⁸³ BEYATLI, “Endülüs'te Raks”, Kendi Gök Kubbemiz, s. 157

⁸⁴ Hâmit Macit, “Büyük Vatanperver Namık Kemal”, Servet-i Fünun Dergisi, 18 Kanun-ı Evvel 1930, C. 69-5, S. 1792-107, s. 39

⁸⁵ SELEKLER, “Şiir Ölüyor mu?”, Varlık Dergisi, 01.02. 1938, S. 110, s. 595

⁸⁶ Şâirin oğlu Ferit Selekler ile 18.06.2004 tarihinde Antalya'daki hukuk bürosunda yapılan görüşme.

“Tarihi onun başlar asırlar ötesinde,
Tarihi asırlar boyu kudret dolu, zinde.
Hep şan ve şereften örülen hatıralardır,
Gök kubbede bâkî kalan âvâzesi vardır.”⁸⁷ şeklinde, Kanunî
Mersiyesi’ndeki,

“Dest-i fenâda merg-i hevâ durmayup döner
Tiğın Hüdâ yolunda sebil etti cânları
Şemşîr gibi rûy-i zemine taraf taraf
Saldın demir kuşaklı cihan pehlivanları.” mısraları, “Mazi” adlı şiirde,

“Geçmiş bir okyanos gibi, kalbim sedef gibi,
Kalbimde gizlidir sanırım geçmişin var’ı.
Bazan dalar da gözlerim ufkumda canlanır,
Onlar; Demir kuşaklı cihan pehlivanları.”⁸⁸ şeklinde zikredilmiştir.

Divan şâirlerinden olan Nâilî ve Nedim de Selekler’in şiirlerinde adı geçen şâirlerdendir. Bu da Selekler’in bu şâirlerden etkilendiğini gösterir.

“...
Semaya kubbelerle Mimar Sinan yükselir
Mükemmel bir şiirle Naili gelir
Her yandan hulyamızı dolduran ıssız şehir
Üstüne solan akşam kapanır perde perde

Emirgân korusunda bir yaz akşamı, Boğaz,
Şad olmayan aşkların yadiyle dolu mevsim
Gül koynunda pervasız büyütülen mest-i naz,
İnce bir İstanbullu, rindane şâir Nedim.

...⁸⁹

⁸⁷ SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, İstanbul, 1944, s. 49

⁸⁸ SELEKLER, “Mazi”, *a.g.e.*, s. 40

⁸⁹ SELEKLER, “Akşam Saati”, *a.g.e.*, s. 36

Fransız şâirlerden de Paul GERALDY'nin "Dualisme" adlı şiiri Çığır'ın 29-30. sayısında Hâmit Macit tarafından tercüme edilmiş olması, Hâmit Macit'in GERALDY'den etkilendiğinin açık bir göstergesidir.

"Sen; 'benim piyanom, benim güllerim.'
 'Senin kitapların, senin köpeğin.'
 Diye söylüyorsun, sevgilim, niçin?

Bakışların iki ışıktan damla..
 Gün olur dersin ki; 'kendi paramla
 Bunları kendime almak isterim.'

Nem varsa senindir. Bu, böyle iken
 Neden bu çarpışma sözlerdeki:
 Benimki, seninki, seninki, benimki.

Sevseydin sen eğer beni derinden?
 O zaman 'kitaplar ve köpek' derdin.
 'Bizim güllerimiz' diye söyledin."⁹⁰

Selekler, şiirde şekil unsurlarına sıkı sıkıya bağlı kalan bir sanatçıdır. Örnekleri çok olmasa da şâirin serbest vezinle de yazdığı şiirlere de şâhit olmaktayız. Şâirin "Sulh ve Diğer Şiirler" adlı eserinde yayımlanan "Dağlılar" adlı şiir, öncülüğünü Nazım Hikmet'in yaptığı kırık mısra tekniği ile kaleme alınmıştır. Bu da Seleklar'in Nazım Hikmet'ten etkilendiğini akla getirebilir:

"Babam benim iri,
 dipdiri
 babam:
 Ayağı çarıklı,
 burma bıyıklı.

⁹⁰ SELEKLER, "İkilik", Çığır Dergisi, Mayıs-Haziran 1935, S. 29-30, s. 12

Anam, bağı yanık, sazbeniz anam.
 Ben bahtı dağlarda,
                     tahtı dağlarda
 Bilinmez bir ufkun
                     uzun, upuzun
 Hasretini çeken, akşamın bir tunç
 Turunç
             gibi yanan,
                     yanıp paslanan
 Güneşine vurgun dağlı çocuğum.
 Her duygum çok buruk bir tat gibidir.
 Ve
             ufuk neş'eme dar bir çerçive
 Yel, uzun yeveli bir at gibidir.
 ...
 Koşar,
             koşarımda bir yol beklerim.
 Geçerler oradan o sevdiklerim!
 Gömleği yırtmaçlı;
             çift örgü saçlı
 Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,
 Şalvarı topuktan bağlı bacılar.”⁹¹

2.3. ŞİİRLERİ

Hâmit Macit Selekler, Ziya Osman Saba'nın ifade ettiği gibi “velûd”⁹² bir şâirdi. İki şiir kitabındaki ve çeşitli dergilerde yayımlanıp da eserlerinde yer almayan şiirlerinin sayısı yüzün üzerindedir.

⁹¹ SELEKLER, “Dağlılar”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1933, C.1, S. 3, s. 40

⁹² Ziya Osman, “Bir Genç Şâir Hakkında”, a.g.d., 1. II. Teşrin. 1936, S. 80, s. 124

Çalışmamızın bu bölümünde Hâmit Macit'in şiirlerini, içerik, şekil, ahenk, dil ve üslup gibi yönlerini incelemeye çalışılacaktır.

2.3.1. İçerik

“Muhteva” adı da verilen içerik kavramı, genel olarak, şâirin şiirde ne söylediği, ne anlattığı, ne demek istediği, şiirin, hangi unsurları içerdiğinin karşılığıdır.⁹³ İçerik, tema, duygu ve anlam gibi belli başlı birkaç unsurdan oluşur.

2.3.1.1. Tema

Tema, şâirin şiirde işlediği konuya yaklaşımına, konuyu yorumlayışına ve değerlendirişine verilen addır.⁹⁴ Selekler'in şiirlerindeki insan olgusu, şiirin ana dinamiğidir. Dolayısı ile insan olgusu çevresinde şekillenen olaylar ve duygular, geniş bir yelpazede şiirlere konu olmuştur. Ancak, genel bir değerlendirme yapacak olursak Selekler'in şiirinde en çok işlediği temaları, aşk, II. Dünya Savaşı, vatan, tarih, cumhuriyet, Antalya olarak sıralamak mümkündür. Bu temaları, Atatürk, İsmet İnönü, insan, ölüm, mazi ve çocuk gibi sayısı daha az olan temalar izler.

2.3.1.1.1. Aşk Temalı Şiirler

Selekler'in şiirlerinde en çok işlediği tema, onun şiir anlayışına uygun olarak aşktır. Aşk teması, evrensel bir temadır ve tüm dünya edebiyatında en çok işlenen temadır. Aşk teması, Selekler'in şiirlerinde, shevî, ilahî ya da yüzeysel bir şekilde değil, bu temanın özüne uygun olarak romantik bir şekilde ele alınmıştır. Aşkın, ayrılık, hasret, acı çekiş, aşkı kutsama, vuslat isteği, sevgiliyi her şeyin üzerinde görme hali gibi çeşitli halleri Selekler'in aşk temalı şiirlerinde ustalıkla işlenmiştir.

⁹³ Nurullah ÇETİN, *Şiirde Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 15

⁹⁴ ÇETİN, a.g.e., s. 17

“İçimde ben seni -su gibi durgun
 Hislerin hazzile- eritiyorum;
 Ruhunla; renk gibi, ruha dolduğun
 Her an “Sen benimsin; benim!” diyorum.
 Sensin kulağında kalan hece sen,
 Böyle damla damla süzülürken sen
 Akseder bir seda içten içe: “Sen”
 Adını her yerde işitiyorum.”⁹⁵ mısralarında sevgiliyi her yerde gören, her zaman sevgilinin sesini duyan bir aşğın hislerine,

“Günün havasında genlik ve baysal,
 Gözlerinde, ‘Gitme, biraz daha kal!’
 Diyen bir anlamın güzelliği var.

Diyorum: ‘Üzüyor bizi ayrılık.’
 Diyorum: ‘Başımda senin aydınlık
 Gözlerin parlayacaklar.’

Diyorsun, -en güzel deyişle sen,
 Sesinde ürperiş, titreyişle sen-

‘Seni seviyorum gözlerim kadar.’⁹⁶ mısralarında ayrılmak üzere olan ve birbirini seven iki sevgilinin sevgi dolu fısıldaşmalarına şahit olmaktadır.

“Yollar, upuzun yollar, eşkin kır atlarım yok.
 Gökler, hasretim dolu gökler, kanatlarım yok.
 Yerim her zamankinden toprağa daha yakın

Ve içten duygularım seslerin örgüsünde
 Ve başım, ümitsizce, yer arıyor göksünde
 Olsa bile o anı bir sonbahara yakın.”⁹⁷ ve

⁹⁵ SELEKLER, “Sen”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, İstanbul, 1944, s. 87

⁹⁶ SELEKLER, “Dönüş II”, *Varlık Dergisi*, 01.03.1935, C. 2, S. 40, s. 95

⁹⁷ SELEKLER, “Sunuş”, *İyilik*, İstanbul, 1956, s. 10

“Zamanı o kadar içten severek,
İçimizden sesler ‘Geçme!’ diyecek
Gibiydi aydınlık geçen günlere

Bu yazı bambaşka düşündük; zaman
Vefasız çıktı, sen odanda uzan
Birkaç cümle kaydet küçük deftere.

Ele ne geçer ki umulanlardan...”⁹⁸ mısraları ile de şâirin içindeki sonsuz vuslat isteğini görmekteyiz. Bazen de şâir aşkın verdiği acıdan haz almakta ve bu durumdan memnuniyet duymaktadır:

“Kıskan beni, darıl, öfkelen bana
Ve sana aşkı söyleyince bana
Yüz çevir yahut da kaşlarını çat.
Sonra bir dağınık gül gibi uzat
Beyaz ellerinde affedişini.
Göstermeden gözlerinin içini
Seni sevmiyorum, sevmedim ki de.
Ebedilik sırrı vardır sevgide
Gerçi gönül azap çeker bunalır
Dünya defterinde adımız kalır.”⁹⁹,
“Beyaz gündüzlerimden siyah gecelerimden
Sevinçlerle, acılarla, heyecanlarla derlenen
Nem varsa mısra mısra ona getirdim.
Attım önüne, bilmem aşkı öğrendi mi?
Ben ki yanarken bile ferahlardım, kendimi
Ateşi gülzar olan ‘Nebi’ye benzetirdim.”¹⁰⁰

⁹⁸ SELEKLER, “Öyle Değil mi?”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1934, C. 1, S. 27, s. 390

⁹⁹ SELEKLER, “Dünya Defterinde Kalan Adımız”, *İyilik*, s. 18

¹⁰⁰ SELEKLER, “Kaybettim”, *a.g.e.*, s.19

Selekler, bazen de “Aşka aşık olan” bir kişi kimliğine bürünür ve rindâne bir eda ile şu mısraları terennüm eder:

“Bırakalım acı düşünceleri
Sona ermek üzere yaz geceleri
Aşk’a doyma, aşka daima susa.
Aşk uzun yolculuk, ömrümüz kısa.”¹⁰¹

2.3.1.1.2. II. Dünya Savaşı Temalı Şiirler

Hâmit Macit Selekler’in sanat dünyasında aktif olarak yer aldığı zamanlarda, dünyada II. Dünya Savaşı’nın rüzgarı esmekte idi. Kendi vatanı dışında olan bu savaş, duygusal bir yapıya sahip olan Selekler’i derinden etkilemiştir. Vatanını savunan Finlandiyalı, savaşlarda yakınları şehit düşenler, Selekler’i derinden etkileyebilmektedir:

“1940 yılı, 13 Mart; saat on bir...
Etrafımda mavi gök, ılık cenup, Akdeniz.
İlkbahar bahçelerde gonca vermek üzredir.
İlkbahar insanların tasasından habersiz.

Vipurri kalesinden inen bir sancak gibi-
Rüzgâr: kanat çarpıyor..kalbim kopacak gibi:
Şu anda can evime giriyor bıçak gibi
Finlandiyalı asil ve mukaddes derdiniz.

Acısız mı, kinsiz mi? Nasıl diner bu sızı?
Bu acı acıların, belki, en insafsızı.
Anneler yavrunuzu, kızlar nişanlınızı
Kalbinizden sökerek toprağa verdiniz.”¹⁰²

¹⁰¹ SELEKLER, “Eylül 1955”, *İyilik*, s. 30

¹⁰² SELEKLER, “Galip Sayılır Bu Yolda Mağlup”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 33

Selekler, kimi zaman da savaşı olanca canlılığı ile gözler önüne sermiştir:

“Gece, ay, yaprak yaprak denizlere dökülen
İri bir çiçek gibi ağustos semasında.
Bize haber veriyor, bir ses, bilmem nereden:
‘Doksan dört uçak düştü hava çarpışmasında..’

Bir fırtına çıldırtmış gibi engin-suları
Göklerde motorların hırçın öğultuları.
Alevler, kıpkırmızı, mavi, turuncu, sarı.
Ve çelikten kartallar ateşin ortasında.”¹⁰³

Türklük ve vatan şuuru son derece güçlü bir yapıya sahip olan Selekler, sınırlarımız dışında gelişen savaşta mücadele edilenlerin acılarına,

“Yeniden düşünüyorum bir onulmaz aşka ben,
Damarlarımdaki kan alev alev yanıyor,
Atalarımın miras bir ruhla canlanıyor
İçimde bir başka ben.

Vatan ve namus diye orda dövüşen benim.
Üç çocuk babası genç, otuz iki yaşında
İki kurşun yarası alarak dağ başında,
Toprağa düşen benim.”¹⁰⁴ mısraları ile ortak olmuştur.

Bu savaş sonunda oluşturulacak bir barış, şâirin en büyük arzusudur:

“Kanlar, gözyaşları dökülmeksizin,
Gün geçsin, gönüller örselenmesin,
Sevgiler, sulh için sonsuz sevgiler.”¹⁰⁵

¹⁰³ SELEKLER, “Harbe Dair III”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 32

¹⁰⁴ SELEKLER, “Harbe Dair II”, *a.g.e.*, s. 31

¹⁰⁵ SELEKLER, “Sulh I”, *Varlık Dergisi*, 01.02.1934, C.1, S.14, s. 218

Savaş sırasında şâir, içindeki barış özlemine sevdiği ile teselli bulmaya çalışır:

“Sulh, üstüne kalbin kanat gerdiği,
Sesin titrediği en güzel fecir.
Sulh, ümitle dolu gönül demektir,
Sulh ılık saatler; hatıra, sevgi.

...

Bir gül yaprağını suya at, eğil,
Yüzünün gül gibi aksine seslen,
Sulh için bir sır ver bana sesinden...”¹⁰⁶

2.3.1.1.3. Tarih ve Vatan Temalı Şiirler

Hâmit Macit, geçmişine, tarihine, vatanına tutku derecesinde bağlı bir şâirdir. Bu tutku şiirlerine de olanca samimiyetiyle yansımıştır:

“Biz ki tarihlerin ve destanların
Fevkinde zaferler yaratmışlarız.
Zalimlere karşı burada biz varız.

Dünya yalnız bizim; hür insanların.
Sevgide, duyguda, düşüncede hür.
Her Türk hür doğar, hür yaşar, hür ölür.”¹⁰⁷

Osmanlı zamanı ve Balkan coğrafyası Yahya Kemal’in şiirlerinde olduğu gibi Selekler’in şiirinde de sıkça kullanılmıştır:

¹⁰⁶ SELEKLER, “Sulh III”, *Varlık Dergisi*, 15.02.1934, C.1, S. 15, s. 236

¹⁰⁷ SELEKLER, “Biz”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 34

“Tarihi okurken diyorum ki:
 ‘Gönlümde bu hasret, bu alev ne?’
 Sarmış beni daussılasile
 Niş, Kovsa, Mohaç, Varna, Plevne!”¹⁰⁸

“Tuna’yı görmedim fakat tanırım,
 Bir Ümit önünde koştuğum zaman,
 Geçmişini anarak koştuğum zaman,
 Kendimi Budin’in Bey’i sanırım

Hulyamda Vistol’e dek uzanırım:
 Atım eğilerek içer o sudan.
 Avucumda gibidir Eflâk ve Buğdan,
 Erdel, Basarabya, Azak ve Kırım.”¹⁰⁹

“Vatan” redifli şiiri, Selekler’in vatan sevgisini en güzel anlatan şiirlerdendir:

“Bir yaz sabahı goncalaşan fecir vatan
 Altın parıltılarla doğan bir şehir Vatan.
 Toprak, deniz, sema açılırken ufukda gün,
 Hulyama doğru yükseliyor şanlı bir Vatan.
 Ben şimdi sanki hatıralar enginindeyim,
 Bir beste, bir fetih günüdür, bir şiir Vatan.
 Mısraların içinde yanar en büyük zafer
 Mısraların içinde yanan şuledir Vatan.
 Uğruna can metanı verdikçe her şehid,
 Kudsileşir, güzelleşir, ulvileşir Vatan.”¹¹⁰

¹⁰⁸ SELEKLER, “Tarih I”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 37

¹⁰⁹ SELEKLER, “Tarih II”, *a. g. e.*, s. 38

¹¹⁰ SELEKLER, “Bir Yaz Sabahı”, *İyilik*, s. 37

Anadolu ve Türkiye sevdasının anlatıldığı “Nisan 1971” adlı şiirden aldığımız şu mısralar, Selekler’in vatanını aşk derecesinde sevdiğinin göstergesidir:

“Türkiye’ m baharın öz çocuğudur,
Sen varsın, biz varız, umutta beyaz,
Bir çağrı sesi var; sevginde huzur
Ve bakışlarında gülüveren yaz!

Andolsun sularda ışıyan güne,
Sabaha, öğleye, akşam üstüne,
Kaderimsin, düşüncemsin, duygumsun!

Güzelliğin için sana andolsun!
Toprağım, vatanım, yurdum, sevgilim,
Acım, tatlım, sarışınım, yeşilim!”¹¹¹

Bayrak, Hâmit Macit için hayattaki en kıymetli değerdir:

“Gözler dalar gider de
Yaş titrer kirpiklerde
Engin maviliklerde
Bayrak dalgalanırken..

...

Nen varsa yoluna ser,
Başımı, gönlünü ver,
Bir günde bürünüver
Ebediyet istersen.”¹¹²

Sevgilinin, şâir için ne kadar kıymetli olduğunu gösterecek en kıymetli değer, yine bayraktır:

¹¹¹ SELEKLER, “Nisan 1971”, *Hisar Dergisi*, Temmuz 1971, C. 11, S. 91, s. 4

¹¹² SELEKLER, “Bayrak”, *Varlık Dergisi*, 1 II. Kanun 1935, C.2, S. 36, s. 172

“Bayrağım gibisin, aşk öylesine.
 Seninle dopdolu olup da yine –
 Sıcak hasretini duymak, derinden.”¹¹³

Ölüm, ancak ve ancak, bayrak yere düşürülmediği sürece güzeldir:

“Son defa haykırarak-bir arslan narasile-
 Sağ kaşının üstünden aldığı yarasile,
 Kalbinde bir sevginin sıcak hatırasile
 Ölmek..fakat bayrağı, bayrağı düşürmemek!..”¹¹⁴

2.3.1.1.4. Cumhuriyet Temalı Şiirler

Cumhuriyet ilân edildiğinde Hâmit Macit Selekler, 14 yaşında idi. Şâir, Cumhuriyet’in ilânının öncesinde ve sonrasında dirilen genç Türkiye Cumhuriyeti’nin her anına şahit olmuştur. Vatan ve milliyetçilik şuuru yüksek bir kişi olan Selekler, Cumhuriyet’e gönülden bağlı bir şâirdir.

“Bir harika millet ki bugün yürmi yaşında;
 Bir harika millet ki kılıçlar gibi kında.
 ...
 Doğduk yeni bir ruh ile biz yirmi yıl önce.
 Nurdan bir elin çizdiği bir yol görününce,
 Bir başka ufuk, başka sema fethine koştuk,
 Açtık gelecek günleri coştuk yine koştuk.
 Doğmakta bizimçin yeni bir nûr ile her gün.
 Şükran, ebedî ruhuna, şükran Atatürk’ün.”¹¹⁵

¹¹³SELEKLER, “Kırmızı Beyaz”, *İyilik*, s. 13

¹¹⁴SELEKLER, “Ölmek”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 103

¹¹⁵SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *a.g.e.*, s. 49

Cumhuriyet'in ilân edilme serüveni, Selekler'in şiirinde şu dizelerle dile getirilir:

“Bir sofrada başında, akşam, sekiz baş
O gün geçenleri konuşuyorlar..

...

Birbiri üstünden geçen günlerin,
Sesini gizliyen Birinci Teşrin,

...

Yarınki gün, ayın yirmi dokuzu

“İçerde işte o, sevilen baş
Onun sofrasında yedi arkadaş..
Dışarıda bir şehir bekliyor, sessiz!..

Söylüyor, sevinçle haber veriyor,
Söylüyor inanlı sesiyle diyor:
‘Yarın Cumhuriyet iylân edeceğiz!’”¹¹⁶

“Ne disem, ne disem o neye benzer:
O mu ki baharı yaratan mevsim!
Cumhuriyet: iyi, doğru ve güzel,
Cumhuriyet: Sevgim, bakışım, sesim!
On yıldan beridir, ki tanıyorum
On yıldan beridir inanıyorum;
Ona inanışla dolu varlığım..”¹¹⁷

Cumhuriyet'in ilânını hazırlayan Kurtuluş Savaşı mücadelesi de Selekler'in şiirine konu olmuştur:

¹¹⁶ SELEKLER, “Dokuz Oğuz I”, *Çığır Dergisi*, Şubat 1934, S.10, s. 185

¹¹⁷ SELEKLER, “Dokuz Oğuz II”, *a.g.d.*, Mart 1934, S. 11, s. 205

“Şişlideki evinde hazırlandıktan sonra-
Yüreği sızlıyarak atladı bir vapura,
Mustarip ve ağlıyan İstanbul’dan ayrıldı.

...

19 mayıs’taydı karaya bastı ayak.
19 mayıs. Mayıs 19.. Samsun günü
19 mayıs bugün tek parça yurdun günü.

...

Bugünden sonra yazdı takvim öbür günleri.
Bugünden sonra İzmir-Lozan-Sivas..ileri..
Ve daima ileri Gazi’ye varmak için.”¹¹⁸

2.3.1.1.5. Akdeniz ve Antalya Temalı Şiirler

Antalya şehri, şâirin tutkuyla bağlı olduğu bir şehirdir. Selekler, yurdun çok farklı yerlerinde görevi dolayısıyla bulunmuş ancak Antalya, şâirin gönlünde her zaman var olmuştur. Antalya öncelikle çeşitli yönleri ile tasvir edilir:

“Toros ötesinde bozkır-yayla’dan
Sahile inerek birkaç kahraman,
Burada yurtlarını kursalar gerek:
Kıyı, birdenbire denizden yüksek!
Kayaları, derin uğultuları,
Yeşil bahçeleri, düşer-suları,
Dut ve portakal ağaçları var.
Şimdi de bir ipek kozası kadar
Beyaz pırıltılar içinde şehir-
Sabahla açılıp çözülmektedir.”¹¹⁹

¹¹⁸SELEKLER, “19 Mayıs”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 51

¹¹⁹SELEKLER, “Işıklar ve Sesler Memleketinde”, *Varlık Dergisi*, 11 I. Teşrin 1934, C. 2, S. 30, s. 420

“Sağda saplanmada yüksek dağlar
Solda düşmekte sular mavi suya
Gün açık, mevsim ılık, bahçe yeşil
Güz’ü Nisanlara eş Antalya”¹²⁰

Antalya’nın köylüleri de “Dağlılar” şiirinde işlenmiştir:

“Babam benim iri,
dipdiri
babam:
Ayağı çarıklı,
burma bıyıklı.
Anam, bağı yanık, sazbeniz anam.

...
Gömleği yırtmaçlı;
Çift örgü saçlı
Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,
Şalvarı topuktan bağlı bacılar.”¹²¹

Şâir, Antalya’yı o kadar sevmektedir ki, Antalya’yı kutsal saymaktadır. Kur’an-ı Kerim’deki “Tin Sûresi”¹²² nden alıntı yaparak şâir bu sevgisini aşık bir şekilde gözler önüne sermiştir ve Antalya için “Anavatanım” demektedir:

“İncire zeytine yemin ederim
Andolsun yükselen hürdağlar size,
Ve Anadoluya ve Akdeniz’e...
Ana vatanımın her parçasına,
Göğsümde sevgiler taparcasına,
Vatanım, varlığım, aşkım, kaderim.”¹²³

¹²⁰ SELEKLER, “Güzü Nisanlara Eş”, a.g.e., s. 75

¹²¹ SELEKLER, “Dağlılar”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1933, C.1, S. 3, s. 40

¹²² Kur’an-ı Kerim, Tin Suresi, Ayet 1

¹²³ SELEKLER, “Ana Vatan Üstüne”, *İyilik*, s. 33

“Biliyorum, biliyorum,
 Cevher değilim, çamurum;
 Fakat, Akdenizin mavi
 Sularında son alevi
 Parıldayan gün bitince
 Daha sonsuz, daha yüce
 Ufku saran Beydağından
 Ana vatan toprağından...”¹²⁴

2.3.1.1.6. Atatürk Temalı Şiirler

Hâmit Macit, Türkiye Cumhuriyeti'nin mimarı olan Mustafa Kemal'e sadakatle bağlı bir şâirdir. Cumhuriyet'in ilânını takip eden günlerde Atatürk ilke ve inkılaplarını savunuculuğunu ve yayıcılığını sanatçı ve aydınlar üstlenmişti. Selekler, bu sanatçılardan biridir.

“Gazi ki bir hakikat erişemez her insan
 Kâinatı anlarsın Gazi'yi anlıyorsan.”¹²⁵

“Bir gündü bu şehre birinci kanun
 Bir parıltı gibi verdi o eri.
 Sesi inan dolu, tatlı ve olgun,
 Ummandan bir damla gibi gözleri...”¹²⁶

“Biz ki o varlığa gönül bağladık:
 Senin de bu baştan doğacak ülkün
 Böyle bir akşamda ne bahtiyarlık

Bir baş karşısında bulunmak düşün!”¹²⁷ mısralarında şâirin Atatürk'e olan derin bağlılığını görmekteyiz. Şâir, Atatürk'e o kadar derin bir sevgiyle bağlıdır ki, Atatürk'ün ölümü onu perişan etmiştir:

¹²⁴SELEKLER, “Çamur”, *İyilik*, s. 26

¹²⁵SELEKLER, “19 Mayıs”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 51

¹²⁶SELEKLER, “27-12-1335”, *Varlık Dergisi*, 1 II. Kanun-ı Evvel 1934, C. 1, S. 12, s. 184

“Sarmıştı sevgisile bütün bir cihan O’nu,
Sevdikti Tanrılaştırarak her zaman O’nu,
Her şey feda-dı uğruna... Kalbimde kan O’nun.

Canan ve can O’nun...

Sesler içimde haykırıyor; yan, kül ol, dağıl;
Sesler, derin; ölüm gibi, sesler çağıl çağıl-
Bir perde geldi görmüyor etrafı gözlerim,
Ben mâtem eylerim, yanarım, mâtem eylerim.
Gökler yıkılsın, istiyorum nerde sonbahar?
Yurdun semalrında, gönüllerde sonbahar.”¹²⁸

“Bayrağı yarıya çeken bayraktar!
O’nun cihan-değer kutlu naşını
Bizim bayrağımız sardığı zaman

An hicranlarını, dök gözyaşlarını.
Ve nemli sabahtan, solan akşamdan
Muhteşem çelenkler örsün sonbahar!”¹²⁹

“Bahçede solan güz, sen ölmeseydin,
Bu kadar sararıp solmayacaktı.
Şu yaşlı, bu genç yüz, sen ölmeseydin
Bu kadar sararıp solmayacaktı.

...

Kırılmış gönlümüz, sen ölmeseydin,
Bir anda perişan olmayacaktı.

...

Atam hayat mıydın, bahar mı, neydin?

...

¹²⁷ SELEKLER, “Dokuz Oğuz I”, **Çığır Dergisi**, Şubat 1934, S. 10, s. 185

¹²⁸ SELEKLER, “Mersiye”, **a.g.d.**, Ocak-Şubat 1939, S. 74-75, s. 20

¹²⁹ SELEKLER, “Yarıya Çekilen Bayrak I”, **Sulh ve Diğer Şiirler**, s. 44

Sen nasıl ölürsün anlıyamadık,
 Bizi tâ derinden yaktı ayrılık.
 Atam sen ölmeseydin, sen ölmeseydin.”¹³⁰

2.3.1.1.7. İnsan Temalı Şiirler

Selekler’in şiirinde insan teması farklı şekillerde ele alınmıştır. Örneğin, “Doğmadan Ölen Mısralar” da çocuğu askerden dönmeyen bir ananın hali ve feryadı,

“ ...
 Köye giden yolların birleştiği bu yerde
 Bir kadın doğruluyor kollarını açarak
 Yüzü kan, üstü toprak
 ...
 Ufuktan
 Bir şey bekliyor gibi bakıyor uzun uzun;
 Öbür ucunda yolun
 Yorgun
 Yaklaşan develerin önünde yürüyeni
 Cenge gidip gelmiyen oğluna benzetince,
 Yeni
 Bir azap burgulandı beyinde keskin, ince;
 Ve önce durdu kalbi
 Kaskatı bir avuçta sıkılıyormuş gibi;
 Sonra, boşandı sanki çelik bir zemberekte
 Kısık
 Bir ses

Uzadı çığlık..çığlık..”¹³¹ mısraları ile anlatılmıştır. “Dağlılar”da Antalya’nın ilk sakinleri ve yerli halkı olan yürüklerin tasvirlerini görmekteyiz:

¹³⁰ SELEKLER, “Yarıya Çekilen Bayrak II”, a.g.e., s. 45

¹³¹ SELEKLER, “Doğmadan Ölen Mısralar”, Resimli Uyanış Dergisi, 13 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1687-2, s. 32

“Babam benim iri,
 dipdiri
 babam:
 Ayağı çarıklı,
 burma bıyıklı.
 Anam, bağı yanık, sazbeniz anam.
 ...
 Gömleği yırtmaçlı;
 Çift örgü saçlı
 Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,
 Şalvarı topuktan bağlı bacılar.”¹³²

Selekler, “Şiir Ölüyor mu?” adlı ankete verdiği cevapta, XX. asırdaki gelişmelerle, XIX. asırdaki gelişmelerin kıyas kabul etmeyeceğinden, zamanın çok değiştiğinden ve insanın kendini makineye kaptırarak, azim bir velveleye düştüğünden bahsetmiştir.¹³³ Bu düşünce, insanların geleceği açısından şâiri düşündürmekte ve üzmektedir. Bu durum, şâirin şiirlerine de yansımıştır.

“Bilim’in alaca karanlığında
 Hakikata giden yol kaybolmada
 Yolculuk nereye, hangi maksada,
 Hangi güne kadar sormak istiyor.
 Geldik sonra, gidiyoruz sonra,
 Aşkımız, şevkimiz, ruhumuz sonra?
 Şâir, saçlarından tutup, taşlara-
 Oyuncak zekayı vurmak istiyor.”¹³⁴

¹³² SELEKLER, “Dağlılar”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s.s. 79-80

¹³³ SELEKLER, “Şiir Ölüyor mu?”, *Varlık Dergisi*, 01.02.1938, C.5, S. 110, s. 594

¹³⁴ SELEKLER, “Sonra”, *İyilik*, s. 112

“Cebeci’de” de şâirin yakın dostu olduğunu anladığımız, zamanının Millî Eğitim Bakanları’ndan olan ve genç yaşta vefat eden Doktor Reşit Galip’in vefatından duyduğu üzüntüye şahit olmaktadır:

“Ömür mü vefasız, dünya mı, gün mü?
Sabah mı karanlık, akşam mı hazin?
Seni seviyorduk, Benimsemiştik:
Doktor Reşit Galip şimdi nerdesin?”¹³⁵

Selekler, insan olgusuna hümanist bir yaklaşım sergilemektedir. Bu yaklaşım, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”da şu şekilde ifade edilmektedir:

“Dağlarda, denizlerde, bulutlarda, şafakta,
Gözlerde, bakışlarda, duruşlarda, dudakta

Her gün beliren gonca güzellikleri dermek;
Kalbindeki öz cevheri insanlara vermek!”¹³⁶

İsmet İnönü, şâirin fikir planında beğendiği bir liderdir. Mustafa Kemal’in vefatından sonra cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, Selekler’in şiirinde de kendisine yer bulmuştur. Bir tür övgü ifadesi olan bu şiirlerde şâir, İsmet İnönü’den şu mısralarla bahseder:

“Bu seste bir sabah aydınlığından
Derin karanlığa doğru yükselen-
Mükemmel insanın, mükemmel Türk’ün
Kalbinin en asil heyecanı var.
Mağrur bir alemi getirip dize,
Sulh günlerini bahşetti bize.
O’nun eserile tarihimize
‘İzmir-Sivas’ gibi karıştı Lozan.

¹³⁵SELEKLER, “Cebeci’de”, *Çığır Dergisi*, Mayıs 1934, S. 13, s. 243

¹³⁶SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

On sekiz milyonun aziz varlığı!
 On sekiz milyonun bahtiyarlığı!
 On sekiz milyonun minnetdarlığı!
 Sana yükseliyor büyük kahraman!

Sesin faziletin ve hakkın sesi.
 Bu seste saadet ve sulh müjdesi.
 İnönü bir 'nur'sun, nurun hâlesi
 Yekpâre bir millet, Yekpâre Vatan"¹³⁷

“... ”

En büyük Türk, ulu önder, yüce başbuğ, İnönü!
 Sen güneşler gibi mihrakısın imanımızın.
 Sunarız biz sana şükranını vicdanımızın"¹³⁸

2.3.1.1.8. Mazi Temalı Şiirler

Selekler, daha önce de belirtildiği gibi tarihine son derece bağlı bir şâirdir. Osmanlı'nın parlak günlerinin şâirin gönlünde müstesna bir yeri vardır ve şâir, her fırsatta bu parlak günleri özler, anar:

“Doyum olmaz bir akşam semasının altında
 Renkli kanatlar gibi gerilmiş ufka nisan
 Anıyorum devirler açıp kapayanları,
 Soruyorum, 23 yaşında serdar nerde?

Nerde, bahar gelince yedi iklim dört bucak
 Yalın kılınçlar gibi akına giden erler,
 Ridaniyede zafer kazanan başbuğ hani,
 Beç kalesine dehşet salan şehsuvar, nerde?

¹³⁷ SELEKLER, “İnönü Söyleyor”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 46-47

¹³⁸ SELEKLER, “19 Yıl”, *a.g.e.*, s. 48

...
 Nedimin yarım neş'e saydığı bahar nerde?
 ...
 Engin denizler gibi coşan bestekar nerde?
 ...
 Muhteşem kubbeleri yükselten mimar nerde?"¹³⁹

"Geçmiş bir okyanos gibi, kalbim sedef gibi,
 Kalbimde gizlidir sanırım geçmişin var'ı.
 Bazan dalar da gözlerim ufkumda canlanır,
 Onlar: 'Demir kuşaklı cihan-pehlivanları.'¹⁴⁰

2.3.1.1.9. Çocuk Temalı Şiirler

Selekler, şâirin hayatını anlattığımız bölümde de anlatıldığı üzere, dört çocuk babasıdır. Rüştü adını verdiği oğlu ise üç yaşında vefat etmiştir. Çocuklar konusunda hassas bir yapıya sahip olan şâir, şiirlerine de bu hassasiyeti taşımıştır:

"Bir gurup meydanın sol kenarında,
 Gözleri pırıltı, yüzlerinde kir,
 Dağınık saçları alınlarında
 Çocuklar, perişan, sevimli, fakir..

Çocuklar, yakından tanıdıklarım:
 Birisi her akşam gazete satar,
 Öbürü bir anne dizinde, yarım-
 Örtüler içinde arsada yatar."¹⁴¹

Özellikle, oğlu Rüştü Selekler'in vefat şâiri derinden etkilemiştir:

¹³⁹SELEKLER, "Nerde", *İyilik*, s.s. 38-39

¹⁴⁰SELEKLER, "Mazi", *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 40

¹⁴¹SELEKLER, "Çocuklar", *a.g.e.*, s.55

“Öldün, gören bilir o hazin anda halimi:
 Çırpındım, ağladım, döğünüp düştüm, ağladım.
 Öldün.. Yitirdim en özenilmiş hayalimi
 Yavrum, benim güzel çocuğum, Rüştü’ m ağladım.”¹⁴²

“Gür, uzun ve kıvrık kirpiklerinin
 Altında parlıyan, mânası derin
 Gözleri yeşildi, saçları sarı..

Yüzü bir goncadan bile renkliydi,
 Tükenmez neş’eli ve âhenkliydi
 Her sabah odamda cıvıltıları..

Bilmezdim, meğerse taze dal kuru,
 Kuş susar, ceylânı yâd-avcı vurur,
 Gülü dağıtırmış hazan rüzgârı.

Görseniz ne kadar küçük ve hazin
 ‘Merkezefendi’ de kalan mezarı..”¹⁴³

2.3.1.2. Duygu

“His”, “Duygu değeri”, “Ruhsal durum değeri”, “Duygusal anlam” gibi karşılıkları da olan şiirdeki duygu unsuru, dış dünyanın, olay ve olguların, durum ve varlıkların insanın iç dünyasında meydana getirdiği dalgalanmalar, doğurduğu etkileri ifade eden bir kavramdır.¹⁴⁴ Şâir, olayları, olayların sonuçlarını duygularının eleğinden geçirerek şiirine yansıtan kişidir.

Hâmit Macit, gerek bireysel, gerek toplumsal anlamda çalkantılı bir hayatı sürmüştür. Bireysel anlamda, yıllarca özlemini çektiği bir erkek çocuğu kaybetmek

¹⁴² SELEKLER, “Kalbim II”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 58

¹⁴³ SELEKLER, “Rüştü Selekler”, *a.g.e.*, s. 57

¹⁴⁴ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 61

şâirin yaşamındaki en önemli psikolojik çöküntülerdendir. Toplumsal anlamda, şâir, yurdumuzu ve dünyayı kasıp kavuran bir savaş olan II. Dünya Savaşı'nı yaşamış ve bu savaşın zararlarını görmüş biridir. Ancak bütün bu olumsuzluklara rağmen Selekler, olaylara iyimser duygularla yaklaşan, romantik yapılı bir şâirdir. Onun şiirlerinde, kuş cıvıltıları, nisan ayı, güzel havalar, mutlu aile yaşantıları gibi tablolar okuyucunun gözleri önüne serilmiştir. Geçmişe duyulan özlem de insan psikolojisindeki iyimser duygulardandır. Şâirin tutkunu olduğu Osmanlı'nın ihtişamlı günleri, Selekler'in şiirlerinde, ait olduğu yeri bulmuştur. Aşk duygusu, insan psikolojisindeki en iyimser duygulardandır. Selekler'in şiirlerini incelediğimizde karşımıza çıkan şiirlerin büyük bir çoğunluğunun aşk temalı olması, şâirin iyimser yapılı bir şâir olduğunun en temel göstergesidir.

Heyecan duygusu da Selekler'in şiirinde hakim olan ve üzerinde durulması gereken duygulardandır. Kişisel isteklerin ihtiras boyutuna ulaşması, bir kavrama, eşyaya veya kişiye duyulan aşırı bağlılık, arzu edilenlerin elde edilememesi gibi durumlar insanda heyecan duygusu oluşturan unsurlardandır. Osmanlı tarihi, Rüştü Selekler'in vefatı gibi unsurlar, Selekler'in en heyecanlı şiirlerini yazmasına vesile olmuştur.

2.3.1.3. Anlam

Doç. Dr. Nurullah Çetin, şiirde anlam kavramını şu şekilde tanımlar: “Bir göstergeler düzeni olan anlam, şâirin nazım şekli içinde şiirin konusu, kelimeleri, mısra düzeni, imlâ anlayışı, ses, duygu, görüntü yapısı gibi gerekli unsurları kanalıyla okuyucuya iletmek, duyurmak istediği ileti (mesaj) dir.”¹⁴⁵ Şiirdeki anlam kavramı, gerçek hayattaki gibi, salt beş duyu organımızla ve beynimizle algıladığımız değil, algılananların hislere ve duygulara dönüşmüş halini ifade eder.

Selekler'in şiiri hakkında “Açık bir anlama sahiptir.” şeklinde bir genelleme yapabiliriz. O, sanatın gayesinin sanat yapmak olduğunu savunan diğer şâirler gibi okuyucunun zihnini yoran kapalı bir anlam kullanmak yerine açık bir anlamı tercih

¹⁴⁵ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 114

etmiş, yaşadıklarını, hissettiklerini açık ve anlaşılır bir şekilde okuyucusuna vermiştir. Halk edebiyatı geleneğinden yararlanmış olması, onun şiirde açık bir anlamı tercih ettiğinin önemli bir göstergesidir. Farklı temaları işleyen şiirlerden alınan aşağıdaki alıntılar Selekler'in açık bir anlamı tercih ettiğinin anlaşılması adına yararlı olacaktır:

“Sen ki, neyim varsa bir sabah vakti
Eğilip söylemek istediğimdin.
Sen anam, kardeşim, sen sevgilimdin.

Bir tek sözle olsun etmeden veda
Demek gittin, demek susuzluğumda
Bulduğum bir damla kumlara aktı.”¹⁴⁶

“Burada sonbahar altın akşamlar
İçinde körfez akseder, yanar..
Şehrin tablosunu yer yer tamamlar
Hurma dalı, muz hevengi, portakal.”¹⁴⁷

“Ölmek; yâre, sabaha ulaşmadan,
Ölmek; emel bağında gül goncası açmadan,
Ölmek; kırpmadan, düşünmeden, şaşmadan
Ölmek..fakat alınımı eteklere sürmemek!..”¹⁴⁸

Selekler, bazı şiirlerinde bu genellemenin aksine - sayısı çok az da olsa - anlamı çok da belirgin olmayan şiirler kaleme almıştır:

“Çekerek imbiğinden
Yeşeren; filizlenen,
İçimin baharını
Bu tas'da topladım ben.

¹⁴⁶ SELEKLER, “Resim”, *Varlık Dergisi*, 1 Teşrin-i Evvel 1933, C. 1, S. 6, s. 89

¹⁴⁷ SELEKLER, “Antalya'da Sonbahar”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 78

¹⁴⁸ SELEKLER, “Ölmek”, *a.g.e.*, s. 103

...
 Madem gelmiyen yaz'ın
 Hasretile hastasın,
 Yudumla kevserinden
 Sunduğum gümüş tas'ın."¹⁴⁹

“Sabır taşı, sabır taşı
 Büyük iklimlerin kuşu.
 Benteki aşk, bu sevgiye
 Veriverdim ölesiye
 Yaşamak için hayatı
 Sabır taşı, taş çatladı.”¹⁵⁰

Bunun yanında şâir, şiirinde anlamı çoğaltmak ve zenginleştirmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Örneğin, “Bir Türkü”¹⁵¹ şiirinde bir türküyü şiirin içinde kullanarak metin ekleme tekniğinden yararlanmışır. Telmih sanatından da yeri geldikçe anlamı zenginleştirme adına yararlanmışır şâir. Örneğin,

“Ben ki yanarken bile ferahlardım, kendimi
 Ateşi gülzar olan ‘Nebi’ye benzetirdim.”¹⁵² mısralarında Hz. İbrahim’in ateşe atıldığı kıssadan,

“Suya seccade atıp geçtiğimiz toprakta
 Kardeşim, gürbüz atam, şanlı dedem yatmakta.”¹⁵³ mısralarında Osmanlı'nın Rumeli'ye geçişini anlatan bir menkıbeye telmih yaparak şiirinin anlamını zenginleştirmiştir.

¹⁴⁹ SELEKLER, “Tas”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 83

¹⁵⁰ SELEKLER, “Masal”, *İyilik*, s. 24

¹⁵¹ SELEKLER, “Bir Türkü”, *a.g.e.*, s. 23

¹⁵² SELEKLER, “Kaybettim”, *a.g.e.*, s. 19

¹⁵³ SELEKLER, “Boğazın Rumeli Yakası”, *Varlık Dergisi*, 15.06.1937, C. 4, S. 95, s. 357

2.3.2. Şekil

Genel anlamıyla mısraların kümeleniş ve kafiyelerin sıralanış düzeni olan şekil, söz unsurlarını, mümkün olan en uygun bir biçimde şiirde yerleştirmek, düzenlemek, toparlamak ve yaymaktır.¹⁵⁴ Selekler, şiirde şekil unsurunun gerekli ve vazgeçilmez olduğunu düşünür. Bu konuda, “Şahsen şekle ehemmiyet veririm. ‘Şiirde aranılan mükemmeliyetin, zamana karşı koyacak metanet ve selâbetin ancak şekil zorluklariyle temin edilebileceğini’ söyleyenlere iltihak ediyorum.” şeklinde bir beyânını Varlık dergisi sayfalarında görmekteyiz.¹⁵⁵ Ancak Selekler, kimi zaman şekil unsurunu kullanmadan da şiirler yazmıştır. Bu şiirler, çalışmamızın ilerleyen bölümlerde ayrıntılarıyla incelenecektir.

2.3.2.1. Mısra

Bilindiği üzere nesri, cümleler, nazmı, mısralar oluşturur. Şiirin en temel birimi olan mısralar, manzum metnin en küçük parçasıdır.

Geleneksel Türk şiirinde, düşüncenin, tek veya en fazla iki mısrada söylenmesi esas idi. Batı edebiyatları etkisinde gelişen edebiyatta düşünceler, bir mısrada toplanabileceği gibi birden fazla mısraa, hatta bütün bir şiire yayılabilmektedir. Selekler’in de kimi şiirlerinde geleneksel şiirimizin mısra yapısına uygun olmayan mısra düzenlerini görebilmekteyiz:

“Yalnız dudakların görünür. Yüzün
Gölgeye çekil de bana görünsün.”¹⁵⁶ mısralarında birleştirilmiş mısralara,

“Teşyi edeni yoktu. Gözlerinde parıltı
Gibi görünüyordu başındaki hakikat.”¹⁵⁷ mısralarında hem birleştirilmiş hem de bölünmüş mısraları görmekteyiz.

¹⁵⁴ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 149

¹⁵⁵ SELEKLER, “Şiir Öltüyor mu?”, *Varlık Dergisi*, 01.02.1938, C. 5, S. 110, s. 595

¹⁵⁶ SELEKLER, “Işıklar ve Sesler Memleketinde”, a.g.d. , 1 I. Teşrin 1934, C. 2, S. 30, s. 420

¹⁵⁷ SELEKLER, “19 Mayıs”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 51

2.3.2.2. Nazım Şekilleri

Hâmit Macit'in şiirlerinde şekil unsuruna önem verdiğini belirtmiştik. Yerli ve yabancı pek çok nazım şekli Selekler tarafından kullanılmıştır.

2.3.2.2.1. Geleneksel-Yerli Nazım Şekilleri

2.3.2.2.1.1. Halk Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri

Edebiyatımızda, Fransız İhtilali'ni ve II. Meşrutiyet'i takip eden yıllarda milliyetçilik akımının etkileri görülmeye başlanmıştır. Bu akımın etkisiyle bazı şâirler, hece vezni ve sade dilin yanında halk şiirine özgü bazı nazım şekillerini de kullanmaya başlamışlardır. Hece vezni ve koşma nazım şekli Selekler'in şiirinin çıkış noktasıdır.

Selekler, şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu koşma nazım şekli ile dördlükler halinde yazmıştır. Şâirin tespit edebildiğimiz 132 şiirinin 125 tanesi millî ölçümüz olan hece ölçüsü ile, 60 tanesi dördlük nazım birimi ile kaleme alınmıştır. Selekler, şiirlerinde hece ölçüsünün 7'li, 8'li, 10'lu, 11'li, 12'li, 13'lü ve 14'lü kalıplarını kullanmıştır. Şâirin şiirlerini incelediğimizde, 7'li hece ölçüsünün 4+3 duraklı ve karışık duraklı şeklini 7, 8'li hece ölçüsünün 4+4 duraklı ve karışık duraklı şeklini 5, 10'lu hece ölçüsünün 5+5 duraklı ve karışık duraklı şeklini 8, 11'li hece ölçüsünün 6+5 duraklı şeklini 63, karışık duraklı şeklini 4, 12'li ve 13'lü hece ölçüsünün karışık duraklı şeklini 1'er, 14'lü hece ölçüsünün 7+7 duraklı şeklini 29, karışık duraklı şeklini 6 kez kullandığını görmekteyiz.

Ancak, halk şiiri geleneğinde yer alan koşmaların bazı özelliklerini Selekler'in koşma nazım şekli ile kaleme aldığı şiirlerde görememekteyiz. Örneğin, şiirin son dördlüğünde şâir hiçbir zaman mahlas kullanmamıştır. Ayrıca, bu nazım şekli ile yazılan şiirlerinin hepsinin özel bir adı vardır. Koşma nazım şeklinin güzelleme ve koçaklama türlerini kullanan Selekler'in "Sen" şiiri, güzelleme şeklinde yazılmıştır:

“İçimde ben seni -su gibi durgun
 Hislerin hazzile- eritiyorum.
 Ruhunla; renk gibi, ruha dolduğun
 Her an ‘Sen benimsein; benim!’ diyorum.

Sensin kulağımda kalan hece sen.
 Böyle damla damla süzülürken sen
 Akseder bir sada içten içe: ‘Sen’
 Adını her yerde işitiyorum.

İçinde bir şeffaf damlasın diye,
 Bir bahar geçince solmasın diye
 Bu bir çiçek gibi açan sevgiye
 Kalbimi verirken ben bitiyorum.”¹⁵⁸

“Harbe Dair III” şiiri de koçaklama türünün güzel bir örneğidir:

“Gece, ay, yaprak yaprak denizlere dökülen
 İri bir çiçek gibi ağustos semasında.
 Bize haber veriyor, bir ses, bilmem nereden
 ‘Doksan dört uçak düştü hava çarpışmasında..’

Bir fırtına çıldırtmış gibi engin-suları
 Göklerde mototrların hırçın oğultuları
 Alevler, kıpkırmızı, mavi, turuncu, sarı.
 Ve çelikten kartallar ateşin ortasında.

Her kanat kırıldıkça kaç gönül parçalanır,
 Bu anda, bilmiyorum, kimler ağlamaktadır?
 Çocuğumu göğsüme çekiyorum ağır ağır
 Diyorum: ‘Senden önce Tanrım beni alsın da.’

¹⁵⁸SELEKLER, “Sen”, Sulh ve Diğer Şiirler, s. 87

Kahramanlar geçerler en taze çağlarından,
 Ümitlerinden, aşka dair hulyalarından,
 Kanlı alınlarında göğe yükselir Vatan,
 Düşer doksan dört uçak hava çarpışmasında.”¹⁵⁹

2.3.2.2.1.2. Divan Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri

Selekler, şâirin hayatını anlattığımız bölümde de bahsettiğimiz üzere Divan şiirini bilen ve bu edebiyattan yeri geldikçe yararlanan bir şâirdir. Ancak ne yazık ki şâirin şiirlerinin arasında aruz vezni ile kaleme aldığı şiirlerinin sayısı oldukça azdır. Selekler’in şiirlerini incelediğimizde şâirin aruz vezni ile sadece 4 şiir kaleme aldığını görmekteyiz. Aruz vezni ile kaleme alınmış şiirlerden üç tanesi Mef’ûlü / Mefâ’lü / Mefâ’lü / Fe’ûlün vezni ile, bir tanesi Fe’îlâtün / Fe’îlâtün / Fe’îlâtün / Fâ’lün vezni ile yazılmıştır. Bunun yanında şâir, Divan şiirinin nazım şekillerini kimi zaman bu gelenekte kullanıldığı şekilde, kimi zamanda bazı değişikliklere uğratarak kullanmıştır. Örneğin,

“Duymak ve düşünmek ve tahayyül edebilmek.
 Bir aşka tutulmak...O’nu sevmek ve sevimlik.

Bir gül gibi bir yüzde açan sevgiyi görmek.
 İklimleri, mevsimleri mısralara örmek.

Toprakta tüten lezzeti buğday başağından.
 Yaz günlerinin hazzını-almak-sarışından.

Dağlarda, denizlerde, bulutlarda, şafakta,
 Gözlerde, bakışlarda, duruşlarda, dudakta

¹⁵⁹ SELEKLER, “Harbe Dair III”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 32

Her gün beliren gonca güzellikleri dermek;

Kalbindeki öz cevheri insanlara vermek!”¹⁶⁰ mısralarından oluşan “Mehmet

Çınarlı’ya Mısralar”ı aruz vezninin “Mef’ûlü / Mefâ’îlü / Mefâ’îlü / Fe’ûlün” kalıbı ile ve mesnevî nazım şekli ile Divan şiiri geleneğine uygun olarak yazmıştır. Mesnevîler, genellikle aruz vezninin kısa kalıplarıyla yazılır. Hacim bakımından geniş şiirlerdir. Kafiye düzeni şöyledir: aa-bb-cc-dd-...¹⁶¹ Selekler’in şiirlerinde, hece ölçüsüyle ve bent esası ile yazılmış şiirlerden bazılarının mesnevî gibi kafiyelendirildikleri görülür:

“ ...

Kıskan beni, darıl, öfkelen bana

Ve sana aşkı söyleyen bana

Yüz çevir yahut da kaşlarını çat

Sonra bir dağınk gül gibi uzat

Beyaz ellerinde affedişini.

Göstermeden gözlerinin içini

Seni sevmiyorum, sevmedim ki de

Ebedilik sırrı vardır sevgide

Gerçi gönül azap çeker bunalır

Dünya defterinde adımız kalır.”¹⁶²

2.3.2.2.2. Yabancı Edebiyatlardan Alman Nazım Şekilleri

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat’la başlayan yenileşme hareketleri edebiyatımızı da derinden etkilemiş ve şâirlerimiz Batı edebiyatlarında kullanılan çeşitli nazım şekilleri ile şiirler yazmışlardır. Batı edebiyatı kaynaklı nazım şekillerini şiirlerinde kullanan şâirlerden biri olan Selekler, mısra sayısı farklı bentlerden oluşan sone (sonnet) nazım şeklini çokça kullanmıştır. Sone nazım şekli, iki dördlük ve iki üçlükten oluşan, dört bent ve on dört mısralık bir nazım şeklidir.¹⁶³ Selekler, bu klasik

¹⁶⁰ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

¹⁶¹ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 159

¹⁶² SELEKLER, “Dünya Defterinde Kalan Adımız”, *Sulh ve Diğer Şiirler.*, s. 18

¹⁶³ ÇETİN, a.g.e., s. 171

sone yapısını kullandığı gibi on bir mısralık bentlerden oluşan sone şeklini de kullanmıştır. Şâir, 6+5 duraklı 11’li hece ölçüsü ile 26, 7+7 duraklı 14’lü hece ölçüsü ile 5 ve 8+5 duraklı 13’lü hece ölçüsü ile 1 sone kaleme almıştır. Örneğin,

“Işık mesafelerde kurdu yapılarını,
Yuvadan uçtu serçem, dallarda kurudu nem,
Akdeniz sularını okşayıp gelen meltem
Açmak için zorluyor evin kapılarını.

Bulsam ebediyetin ışıktan pınarını
‘Kanatlar açabilsem, hicablar geçbilsem’
Hangi renk, hangi koku ve hangi bahçe bilsem
Yaşıyor fasılasız, solmayan baharını

Sabah, parıltılarla sulara dökülüyor.
Yine uçsuz bucaksız isteklerim içimde
Sen gine perdelerin loşluğu içindesin.

Söyle, rüyalarımı aydınlık günlere yor.
Söyle beni düşürsün yepyeni bir ümide

Bir teselli ahengi gibi dökülen sesin.”¹⁶⁴ mısralarından oluşan “Sabahleyin”, on dört heceli mısralardan oluşmuştur. Selekler, sone nazım şeklini kullandığı şiirlerde klasik sone yapısına uygun olmayan, on bir heceden oluşan mısralardan kurulu bir sone yapısını tercih etmiş ve sonelerinin büyük bir çoğunluğunu bu şekilde yazmıştır:

“Gün soldu, vakit geç, gitme bırak, kal,
Omuzlarında şal, başında örtü
Odama hulyalı gir, akşam üstü,
Gölgeler içinde renk ve dudak kal.

¹⁶⁴ SELEKLER, “Sabahleyin”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 65

Gidersen sana da kırılacak, kal
 -Gönlüm ki böyle her gidene küstü.-
 Ve deme 'Buradan bir akşam üstü
 Giderken ardımda hıçkırarak, kal!'

Madem günlerimiz, sevgilim, kısa,
 Madem dudaklarının yandığı lâhza-
 İçin ruhumuzda bir özleyiş var.

Kal, çizsin hulyamız mat ufkumuza
 Gümüşlü sabahlar, altın akşamlar,
 Soluk bir gül ıtrı gibi yken bahar...¹⁶⁵

Kaynağı Fransız edebiyatı olan "Terza Rima" nazım şekli, 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü ile Selekler tarafından iki kez kullanılmıştır:

"Bu yazı bambaşka düşünüyorduk:
 Geniş bir bahçede biz iki çocuk-
 Gibi dalacaktık geçen günlere

Günler damla damla altın demekti;
 Günler eriyecek, süzülecekti
 Dallar arasından, durduğun yere.

Şüphesiz şepnemler bırakır geçer,
 Serperdi rengini aylı geceler
 Ümitli huylalar kurduğun yere..

¹⁶⁵ SELEKLER, "Kal", *Varlık Dergisi*, 15.07.1933, C. 1, S. 1, s. 3

Zamanı o kadar içten severek,
İçimizden sesler 'Geçme!' diyecek
Gibiydi aydınlık geçen günlere.

Bu yazı bambaşka düşündük; zaman
Vefasız çıktı, sen odanda uzan
Birkaç cümle kaydet küçük deftere

Ele ne geçer ki umulanlardan...¹⁶⁶

Fransız edebiyatından alınan, "Yeni mesnevi" adı da verilen Couplet (Düz kafiyeli nazım şekli) nazım şekli de Selekler tarafından kullanılmıştır. Divan şiirindeki mesnevi nazım şekline benzeyen bu nazım şeklinde mesneviden farklı olarak her beyit kendi içinde ayrı bir anlam bütünlüğüne sahip değildir.¹⁶⁷ "Hatıra", düz kafiyeli nazım şekli ile yazılmıştır:

"Sen varsın kalbimde yalnız sen varsın
Tadımsın, tuzumsun, acımsın...yarsın.

Uykusuzum seni düşünüyorum
Susuzum da özlediğim pınarsın.

Yeşil yaprakları çiğler bezemiş
Sabahlar seninle dolu baharsın.

Ben yaşlı, sen nisan tazeliğinde
Gençlik günlerimden bir yadigarsın.

Belki yıllar sonra mısralarımı
'O neler söylemiş' der, hatırlarsın."¹⁶⁸

¹⁶⁶ SELEKLER, "Öyle Değil mi?", *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 95

¹⁶⁷ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 159

¹⁶⁸ SELEKLER, "Hatıra", *İyilik*, s. 14

2.3.2.2.3. Serbest Nazım Şekilleri

Selekler, şiirde şekil unsurun önemli olduğuna inanan bir şâirdir. Ancak, şâirin, sayısı fazla olmasa da serbest nazım şekli ile yazılmış şiirlerine de rastlamaktayız. Ancak, ölçü ve kafiye unsuru serbest nazım şekli ile yazılan şiirlerde de varlığını göstermektedir.

2.3.2.2.3.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller

Mısra sayısı eşit bendler halinde yazılan bu düzenle şâir 31 şiir kaleme almıştır. Bu şiirlerden 6 tanesi 3'lük bendler halinde, 4 tanesi 6'lık bendler halinde yazılmıştır.

“Gür uzun ve kıvrık kirpiklerinin

Altında parlıyan, manası derin

Gözleri yeşildi, saçları sarı.

Yüzü goncadan bile renkliydi

Tükenmez neş'eli ve âhenkliydi.

Her sabah odamda cıvıltıları.

Onunla verirdi hulyalarım

Bu göklerden daha güzel bir sema,

Aydın ümitlerle dolu baharı.

... „169

“Beyaz gündüzlerimden, siyah gecelerimden,

Sevinçle, acılarla, heyecanlarla derlenen

Nem varsa mısra mısra bütün ona getirdim.

Attım önüne, bilmem aşkımı öğrendi mi?

Ben ki yanarken bile ferahlardım, kendimi

Ateşi gülzâr olan ‘Nebî’ye benzetirdim.

¹⁶⁹ SELEKLER, “Rüştü Selekler”, Sulh ve Diğer Şiirler, s. 57

Göksümde yaralanmış bir kuş kanat çırpardı
 Bir şeyim yoktu benim, sadece kalbim vardı.
 Yolunda çekinmeden harcadım ve bitirdim.
 Aslında kalbimi de dolduran yalnız oydu.
 O benimçin hayatın kendisiyle doluydu.
 Artık sonum demektir, gitti, onu yitirdim.”¹⁷⁰

2.3.2.2.3.2. Karışık Düzenli Serbest Şekiller

Her bendi değişik sayıda mısralardan oluşan bu nazım şeklini Selekler, 21 şiirinde kullanmıştır.

“Yok! İstemem, istemem artık onu çalmayın

Altında sarı ayın..

O şarkıyı dinlerken onu ağlar görmüştüm,

Ben ondan ayrı düştüm..

O gülü göstermeyin, kalbim kopacak gibi..

O dağılan bir goncadan düşen bir yaprak gibi

O göz kapaklarımı, kapanırken öpmüştüm:

Ben ondan ayrı düştüm.”¹⁷¹

“Elveda ikinci çocukluğuma,

En iyi, en güzel, içli duyguma.

Kendimden ışıklar, renkler verdiğim

Bahçevanı olup yetiştirdiğim

Yalnız benim için açan çiçeğe,

İçten inandığım büyük gerçeğe,

¹⁷⁰ SELEKLER, “Kaybettim”, *İyilik*, s. 19

¹⁷¹ SELEKLER, “İstemem”, *Servet-i Fünun, Uyanış Dergisi*, 27 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1689-4, s. 55

Bildiğim, gördüğüm, sevdiğim yüze,
Boğaz sularına vuran gündüze,
Yağmurlu sabaha, beyaz öğleye,
Elveda, elveda Çanakkaleye.”¹⁷²

Edebiyatımızdaki öncülüğünü Nazım Hikmet’in yaptığı “Kırık Mısra Düzeni” de Selekler tarafından bir kere denenmiştir. Selekler, hecenin on birli kalıbını Nazım Hikmet’in tekniğine benzer bir yapıda “Dağlılar” da denemiştir.¹⁷³

“Babam benim iri,
dipdiri
babam:
Ayağı çarıklı,
burma bıyıklı.
Anam, bağı yanık, sazbeniz anam.
Ben bahtı dağlarda,
tahtı dağlarda
Bilinmez bir ufkun
uzun, upuzun
Hasretini çeken, akşamın bir tunç
Turunç
gibi yanan,
yanıp paslanan
Güneşine vurgun dağlı çocuğum.
Her duygum çok buruk bir tat gibidir.
Ve
ufuk neş’eme dar bir çerçive
Yel, uzun yeveli bir at gibidir.
...
Koşar,

¹⁷²SELEKLER, “Çanakkale’ye”, *Hisar Dergisi*, Mart 1965, C. 5, S. 15, s. 5

¹⁷³Hakan SAZYEK, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, s. 22

koşarımında bir yol beklerim.

Geçerler oradan o sevdiklerim!

Gömleği yırtmaçlı;

çift örgü saçlı

Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,

Şalvarı topuktan bağlı bacılar.”¹⁷⁴

2.3.3. Dil ve Üslup

2.3.3.1. Dil

Şâirin, şiirindeki en önemli malzemesi dildir. Ancak bu dil, milletin gündelik yaşantısında kullandığı ortak dilden farklı bir sanat dilidir. Şiirde görülen dil, dilin alışılmış düzeninden farklı bir yapı arz eder. Şiirde dil, insanlar arasında iletişim kurmaya yarayan araç değildir. Şâirler, şiirlerde soyut ve duygusal yanı ağır basan bir dil kullanırlar.¹⁷⁵

Selekler, şiirinde kullandığı dil üzerinde itina göstermiş bir şâirdir. Daha önce de bahsedildiği üzere O, Avni Givda'nın ifadesi ile “Yeni Türk Şiiri'nin Abide-Şâir”i¹⁷⁶ Yahya Kemal'i kendine model alan bir şâirdir. Ancak bunun yanında, Selekler'in şiirinde de bir takım dil kusurları vardır.

2.3.3.1.1. Dil Sapmaları

Kelime ifade ya da cümle yapılarında bilinen kurallara ve alışılmış yapılara aykırı olarak bazı değişiklikler, bozmalar, türetmeler, uydurmalar yapmak, genel olarak kurallar sabit dile aykırı sapmalar olarak değerlendirilir.¹⁷⁷

¹⁷⁴ SELEKLER, “Dağlılar”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1933, C.1, S. 3, s. 40

¹⁷⁵ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 191

¹⁷⁶ Avni GİVDA, “Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair”, *Sulh ve Diğer Şiirler'e Ön Söz*, İstanbul, 1944,s.s. 17-21

¹⁷⁷ ÇETİN, a.g.e., s. 192

2.3.3.1.1.1. Yazım Sapmaları

Kelime, ifade ya da cümle yapılarında bilinen kurallara ve alışılmış yapılara aykırı olarak bazı değişiklikler, bozmalar, türetmeler, uydurmalar yapmak, genel olarak kuralları sabit dile aykırı sapmalar olarak değerlendirilir.¹⁷⁸

Örneğin, bir mısranın büyük harfle başlaması geleneksel bir imlâ özelliğidir. Selekler, “Dağlılar” da bu kuralın aksine bazı mısraların ilk harflerini yazarken bu kurala aykırı hareket etmiştir:

“Babam benim iri,
dipdiri
babam:

Ayağı çarıklı,
burma bıyıklı.”¹⁷⁹

“Bir Yaz Sabahı”nda da küçük harfle başlayarak yazılması gereken “vatan” sözcüğünün anlamına işaret etmek için, ısrarla büyük harfle başlayarak yazıldığına şahit olmaktadır:

“Bir yaz sabahı goncalaşan fecir vatan
Altın parıltılarla doğan bir şehir Vatan.
Toprak, deniz, sema açılırken ufukda gün,
Hulyama doğru yükseliyor şanlı bir Vatan.
Ben şimdi sanki hatıralar enginindeyim,
Bir beste, bir fetih günüdür, bir şiir Vatan.
Mısraların içinde yanar en büyük zafer
Mısraların içinde yanan şuledir Vatan.
Uğruna can metainı verdikçe her şehid,
Kudsileşir, güzelleşir, ulvileşir Vatan.”¹⁸⁰

¹⁷⁸ ÇETİN, Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 192

¹⁷⁹ SELEKLER, “Dağlılar”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1933, C.1, S. 3, s. 40

¹⁸⁰ SELEKLER, “Bir Yaz Sabahı”, *İyilik*, s. 37

2.3.3.1.1.2. Ses Sapmaları

Selekler kimi şiiirlerinde sözcük ve ifadelerin seslerinde bazı değişiklikler yapmış, içinde yetiştiği toplumun yöresel konuşma dilini, yerel ağızda kullanılan sözcükleri şiiirine taşımıştır.

“Urumkuş bahçesine bu sabah erken,
Biyol varasım geldi, varıp göresim geldi;
...”¹⁸¹

“...
Yine uçsuz bucaksız isteklerim içimde
Sen gine perdelerin loşluğu içindesin.”¹⁸²

“Nen varsa yoluna ser,
Başını, gönlünü ver.”¹⁸³

“Doğruyu söylemek sana yaraşmaz,,
Sen mısralarımı aydınlatan yaz,
...”¹⁸⁴

Yukarıdaki örneklerde gördüğümüz, “Biyol”, “gine”, “nen”, “yaraşmaz” gibi Antalya yöresinin ağız özelliklerin yansıtan sözcükler, Selekler’in şiiirlerinde sıkça kullanılmıştır.

Bu örneklerden başka, Selekler’in şiiirlerinde “Ses Sapmaları” bağlamında ünlü düşmelerine de sıkça rastlamaktayız. Bu ünlü düşmelerinin, genellikle mısraı vezne uydurma zorunluluğundan kaynaklandığını tahmin ediyoruz:

¹⁸¹ SELEKLER, “Bahara Girerken”, *Sulh ve Diğer Şiiirler*, s. 104

¹⁸² SELEKLER, “Sabahleyin”, *a.g.e.*, s. 65

¹⁸³ SELEKLER, “Bayrak”, *a.g.e.*, s. 42

¹⁸⁴ SELEKLER, “İyilik”, *İyilik*, s. 9

“ ...

O benimçin hayatın kendisile doluydu
Artık sonum demektir, gitti, onu yitirdim.”¹⁸⁵

“Şeklalar semaverde

Gümüştten, şeffaf bir sır.

...¹⁸⁶

“İçimde ben seni – su gibi durgun

Hislerin hazzile – eritiyorum;

...¹⁸⁷

Selekler, bazen dilbilgisi kurallarına aykırı olarak, fiil çekimlerinde ve diğer dilbilgisel yapılarda değişiklikler yapmıştır. Kanaatimizce, bu dilbilgisi kurallarına aykırı kullanımlar, şâirin doğup yetiştiği toprakların ağız özelliklerini şiirine yansıtma isteğinin sonucudur.

“ Her şey bana, dönmiyecek günleri,

Yenilgilerimi hatırlatıyor.

...¹⁸⁸

“Harikulade mert bir sesle, ılık

Bir şarkı söyleyor biri sokakta.

...¹⁸⁹

“ ...

Makûs bir talihi yendiği gündü,

Silahlarını kanlı bir meydan”¹⁹⁰

¹⁸⁵ SELEKLER, “Kaybettim”, *İyilik*, s. 19

¹⁸⁶ SELEKLER, “Çay”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 84

¹⁸⁷ SELEKLER, “Sen”, *a.g.e.*, s. 87

¹⁸⁸ SELEKLER, “Sen ve Ben”, *İyilik*, s. 16

¹⁸⁹ SELEKLER, “Çocuklar”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 55

¹⁹⁰ SELEKLER, “İnönü Söyleyor”, *a.g.e.*, s. 46

Selekler'in şiirlerinde kimi zaman da kelimelerin yanlış yazımına şahit olmaktadır:

“Dalmış seyrediyordum baharı pençeremden;
Gün, pançurlara konan iki kuşun sesiydi,
...
Onu çerçiveliyor dört uzun hurma dalı.”¹⁹¹

Yer yer mısra içinde “mu’terize” adı da verilen parantez içi cümleciklere ve ifadelere yer vermek Selekler'in nadiren düştüğü bir hatadır:

“Gidersen sana da kırılacak, kal
-Gönlüm ki böyle her gidene küstü.-
Ve deme ‘Buradan bir akşam üstü
Giderken ardında hıçkırarak, kal!’”¹⁹²

“Ulusal savaşı yaparken ordu,
Cephe gerisinde, - sıcak bir günde –
Cephane taşıyan bir kağnı önünde
Sekiz yaşında bir kız gidiyordu.”¹⁹³

2.3.3.1.1.3. Ödünç Metinlere Yer Verme

Selekler, kimi zaman şiirin anlamını güçlendirmek için halk türkülerinden, başka şâirlerin şiirlerinden mısralara yer vermiştir. Örneğin, “Yaralı” da, Firdevsî’den bir iktibasa şahit olmaktadır:

“Artık gözlerime karanlık perde:
Tufu bert ü, ey çerhi gerden tufu
...”¹⁹⁴

¹⁹¹ SELEKLER, “Bahar Sabahı”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 68

¹⁹² SELEKLER, “Kal”, *Varlık Dergisi*, 15.07.1933, C. 1, S. 1, s. 3

¹⁹³ SELEKLER, “Bir Savaş Hikayesi”, *a.g.d.*, 1 Nisan 1935, C. 2, S. 42, s. 274

¹⁹⁴ SELEKLER, “Yaralı”, *İyilik*, s. 35

Bâkî, şâirin en beğendiği Divan şâirlerindedir. Bu sebepten dolaydır ki Bâkî'ye ait bazı mısraları Selekler'in şiirlerinde görebilmekteyiz:

“Tarihi onun başlar asırlar ötesinde,
Tarihi asırlar boyu kudret dolu, zinde.
Hep şan ve şereften örülen hatıralardır,
Gök kubbede bâkî kalan âvâzesi vardır.”¹⁹⁵

Halk şiiri geleneği de Selekler'in şiir anlayışını besleyen önemli bir kaynaktır. Bu sebepten dolayı halk şiiri geleneğimizden alıntıları da Selekler'in şiirleri arasında görebilmekteyiz. Örneğin, “İzin Verilirse I” de, bir halk türküsünden alıntıyı görmekteyiz:

“Eğil dağlar eğil, üstünden aşam!’
Diyen gönül coşar ve kanatlanır.”¹⁹⁶

“Bahar Sabahı” nda da Erzurumlu Emrah'ın bir koşmasından esinlenilerek oluşturulmuş bir mısraya şahit olmaktadır:

“Çıktı, bütün çiçekler ona, sanki, baş eğdi
Dalların arasından akar gibi geçerken.”¹⁹⁷

2.3.3.1.2. Cümle

Şiir cümlesi, nesir cümlesinden farklı olarak ahenkli bir söyleyişe imkan veren, anlamı kendi içerisinde tamamlanmış bir yapıdadır. Selekler, şiirlerinde klasik, ahengi sağlayan; kısa cümlelerden oluşan şiir cümlelerini tercih etmiştir. Örneğin, “Antalya'da Sonbahar” dan alınan aşağıdaki mısralarda düşünce tek mısrada anlatılmıştır:

¹⁹⁵ SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 49

¹⁹⁶ SELEKLER, “İzin Verilirse I”, *a.g.e.*, s. 98

¹⁹⁷ SELEKLER, “Bahar Sabahı”, *Varlık Dergisi*, 01.06.1937, C. 4, S. 94, s. 347

“Saksılar çiçekle dolup taşıyor.
Gün, ılık bir çiçek gibi açıyor.
Deniz mavi, kırlar yeşil, dağlar mor.
Güller yazdan bir hatıra gibi al!”¹⁹⁸

“İşte Camlarda Sabah” tan alınan aşağıdaki mısralarda anlatılmak istenen düşünce iki mısrada kısa ve öz biçimde verilmiştir:

“İşte camlarda sabah, ancak ben
Hastayım, alnım alev, bağrım ateş.
Bir yalın kanlı çelikten kılıcın
Çizgisinden doğuyor sanki güneş.

Ellerimden düşüyor şimdi kitap
Eski bir günde uyanmış gibiyim.
Eski günler, Tuna, Balkan, Nemçe..
Sanki ben Sektuvar’ın sahibiyim.”¹⁹⁹

Cumhuriyet dönemine kadar Türk şiirinin cümle yapısı derli toplu bir yapıdaydı. Cumhuriyet’in ilânını takip eden yıllarda geleneksel cümle yapısında bozulmalar görülmeye, nesre özgü cümle yapısı şiirin içerisinde yer bulmaya başladı. Nesir cümlesinin en temel özelliği bir hüküm ve yargı bildirmesidir. Şiir cümlesi ise ahengi esas alan bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla nesre özgü şiirin içerisinde kullanmak şiirin ahengini ortadan kaldıran bir unsurdur. Özellikle hüküm cümlelerini şiir içerisinde kullanmak ahengi yok eder.²⁰⁰ Selekler’in şiirlerinin bazılarında sayısı çok az olmakla birlikte heyecan unsuruna bağlı olarak hüküm bildiren cümleleri görmekteyiz:

¹⁹⁸ SELEKLER, “Antalya’da Sonbahar”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 78

¹⁹⁹ SELEKLER, “İşte Camlarda Sabah”, *Varlık Dergisi*, 01.02.1936, C. 3, S. 62, s. 227

²⁰⁰ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 215

“Sulh, üstüne kalbin kanat gerdiği,
Sesin titredığı en güzel fecir.
Sulh, ümitle dolu gönül demektir.,
Sulh, ılık saatler; hatıra, sevgi..”²⁰¹

“Biz ki tarihlerin ve destanların
Fevkinde zaferler yaratmışlarız.
Zalimlere karşı burada biz varız.

Dünya yalnız bizim; hür insanların;
Sevgide, duyguda, düşüncede hür.
Her Türk hür doğar, hür yaşar, hür ölür.”²⁰²

Fransız şiirinde kullanılan ve “enjambement” adı verilen cümleyi mısralara yayma unsuru Selekler’in neredeyse hiç rağbet etmediği bir yöntemdir. Ancak, nazım birimi dörtlük olan şiirlerde bu olguyu görmekteyiz. Anlatılmak istenen düşünce dört mısraya yayılmıştır:

“Seninçin ceylanlar su başlarında,
Seninçin inciler gözyaşlarında,
Seninçin şiirler yazıyorum da
Sözüm canlanıyor, ben sihirbazım.

Sen, geçen günlerde, sen gelecekte,
Her zaman, her yerde, düşte, gerçekte,
Temiz soframdaki sıcak ekmekte
Sen varsın, seninle doluyor tasım”²⁰³

²⁰¹ SELEKLER, “Sulh III”, *Varlık Dergisi*, 01.04.1934, C. 1, S. 18, s. 287

²⁰² SELEKLER, “Biz”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 34

²⁰³ SELEKLER, “Tasım Seninle Dolu”, *İyilik*, s. 22

2.3.3.1.3. Dilde Tasarruf Yolları

Şiir ve nesir, birbirinden farklı yapıda ifade tarzlarıdır. Nesir alanında geçerli olan dilbilgisi kuralları çoğu zaman şiir için geçerli değildir. Bunun en temel sebebi de şiir ve nesrin söz dizimlerinin farklı olmasıdır. Şâir, şiirde söylemek istediğini en kısa ve öz biçimde anlatmak zorundadır. Bu sebepten dolayı şâirler çoğu zaman ifadelerinde tasarruf yoluna gitmişlerdir. Selekler, eksiltili ifade, ortak kullanım, özel adların çağrışımlarından yararlanma gibi yollarla şiirin söz diziminde tasarruf yoluna gitmiştir.

Eksiltili ifade adı verilen yöntemle şâirler, söylemek istediklerini yarım bırakıp sözü okuyucunun tamamlamasını isteyerek onun dikkatini dinç tutma yoluna gitmişlerdir. Kimi zaman da gereksiz kelimeleri veya ekleri söylemeyerek şiirin şiirsel gücünü artırma yoluna gitmişlerdir. Selekler'in şiirlerinde de bu yöntemle rastlamaktayız:

“Ne ben anlatayım, artık ne sen sor,

Sevilmiyenlerin acılarını...”²⁰⁴ mısralarında Selekler, okuyucunun çekilen acıları hissetmesi için son mısraı eksiltili bırakmıştır.

Kelime ve ek eksikliği yoluyla ifadenin eksiltili halde okuyucuya sunulması Selekler'in başvurduğu diğer dilde tasarruf yollarıdır. Örneğin,

“İşte altınını eritti suda”²⁰⁵ mısraında “güneş” sözcüğü zikredilmemekte ancak sözcüğün varlığı hissedilmektedir.

“Sonra bir dağınık gül gibi uzat

Beyaz ellerinde affedişini.”²⁰⁶ Dünya Defterinde Kalan Adımız'dan alınan bu mısralarda da affedişini sözcüğünden önce “Beni” sözcüğünün varlığı hissedilmekte ancak sözcük, mısraın içinde zikredilmemektedir.

²⁰⁴ SELEKLER, “Nisan Sabahı”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 64

²⁰⁵ SELEKLER, “İzin Verilirse II”, *a.g.e.*, s. 99

²⁰⁶ SELEKLER, “Dünya Defterinde Kalan Adımız”, *İyilik*, s. 18

Selekler, örneğine pek fazla rastlamasak da kimi zaman ek eksikliği yoluyla dilde tasarruf yoluna gitmiştir.

“O bakış, o duruş ve o dudaklar;

Loş mesafelerde açtı gündüzün”²⁰⁷ mısralarında, gündüzün şeklinde verilen sözcükte III. Tekil iyelik eki zikredilmemekte ancak varlığı hissedilmektedir.

Ortak kullanım metodu, birden fazla ögeyi, tek bir öge ile ilişki içerisinde bulundurma esasına dayanan bir metottur. Örneğin, “Tasım Seninle Dolu”dan alınan aşağıdaki mısradaki iki cümlecüğün nesnesi ortaktır.

“Seni anlatayım, kimse bilmesin”²⁰⁸

Özel adların çağrışımlarından yararlanma metodu, Selekler tarafından kullanılan bir diğer dilde tasarruf metodudur:

“Şu anda can evime giriyor bıçak gibi,
Finlandiyalı, asil ve mukaddes derdiniz.”²⁰⁹ mısralarında Finlandiyalı,

“Kanlı alınlarında göğe yükselir Vatan,

Düşer doksan dört uçak hava çarpışmasında.”²¹⁰ mısralarında da ‘düşer doksan dört uçak hava çarpışmasında’ sözcükleriyle II. Dünya Savaşı hatırlatılmıştır.

2.3.3.2. Üslup

En genel anlamıyla “İfade yolu”²¹¹ anlamına gelen üslup kavramı, bir konuyu, kavramı, algılama, ifade etme, işleme, dile getirme tarzını ifade eder. Şiir sanatı için ayrı bir tanım yapacak olursak karşımıza şöyle bir tanım çıkar: Üslup, şâirin

²⁰⁷ SELEKLER, “Bir Mektup”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 97

²⁰⁸ SELEKLER, “Tasım Seninle Dolu”, *İyilik*, s. 22

²⁰⁹ SELEKLER, “Galip Sayılır Bu Yolda Mağlup”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 33

²¹⁰ SELEKLER, “Harbe Dair III”, *a.g.e.*, s. 32

²¹¹ Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 14. B., Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1997, s. 1129

kendine has duygu, düşünce ve hayallerini sözle ya da yazıyla kendine has bir tarzda dile getiriş, ifade ediş biçimidir. Bir şâirin kendine özgü tutumu, deyişi, söyleyiş biçimi onun üslubunu belirleyen unsurlardır. Üslup, sanatçının eserine yansıyan kişiliğidir. Bu kavram, başkası tarafından taklit edilemeyecek kadar özgün bir kavramdır.²¹²

Selekler, üslup konusunda farklılıklar gösteren bir şâirdir. Onun şiirlerinde çok farklı üslupları görebilmekteyiz.

Lirik üslup, Selekler'in en çok kullandığı üslup tarzıdır. Lirik kavramı konusunda karşımıza şu tanımlar çıkar: “ Duygu, coşkunluk ve ses ahengi kuvvetli şiir, gına!”²¹³, “Üslubu kıvrak, teşbihleri bol, ahengi renkli şiirlere lirik şiir adı verilir.”²¹⁴, “Lirik şiir, her şeyden önce şiirin konusuna göre aldığı bir ad değildir. Bu, bir söyleme ve terennüm tarzı; yani üsluptur. Bu üslupla birbirinden farklı pek çok konuda şiir yazılabilir... Lirizm, şâirin coşkun duygularını yalın ve çıplak bir şekilde, uzun uzun tasvirlerle yer vermeyen, kısa, içten, samimî, bir üslupla ortaya koymasındır, duyuş ve deyişteki samimîliktir. Öznelliğin ağır bastığı ve müziksel olan lirik şiir, insanın evrensel boyutu ve daha çok bireysel zenginliği üzerine yoğunlaşır.”²¹⁵

Selekler, duygusal anlamdaki coşkunluklarını lirik üslupla kaleme almıştır. Şâir, aşkı, tarihî duyarlılıkları, çocuklara olan sevgisini, Atatürk'ü, Cumhuriyet'i vb. konu aldığı şiirlerin büyük bir çoğunluğunda lirik üslubu kullanmıştır:

“Varlığın ellerime bıraktığın ellerde,
Yine sesin sıcağı, hulyalı yüzüne aktı,
Bilmiyordun, gelişim artık son olacaktı.
Nerde eski sabahlar, o kalb, o ateş nerde?

...

²¹² Şerif AKTAŞ, *Türk Edebiyatı'nda Üslup ve Problemleri*, Diriliş Yay., İstanbul, 1986, s.75

²¹³ D.Mehmet DOĞAN, *Büyük Türkçe Sözlük*, İz Yayıncılık, 10. B., s. 718

²¹⁴ Seyit Kemal KARAALIOĞLU, *Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü*, Okat Yayınevi, 2. B., İstanbul, 1967, s.s. 98-99

²¹⁵ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s.s. 239-240

Kaçtım.. Bilmem ardından nasıl baktı o gözler.
 Şimdiyse geliyorum. Barış, affediver de
 Fakat eski sabahlar, o kalb, o ateş nerde?”²¹⁶
 “Sonsuz saygı duyacak tarih bu Destan için
 Siz ki hürriyet için, hak için, vatan için
 Medeniyet uğruna, namus, şeref, şan için
 104 gün kahramanca hasma göğüs gerdiniz.

Milletimin erdiği mertebeye erdiniz.”²¹⁷

“Bir sonbahar sabahı, Ata’m, kainata eş,
 Sonsuz ve muhteşem ATATÜRK etti irtihal...
 Bir millet arkasında O’nun kaldı pürmelâl.
 Sarmıştı sevgisile bütün bir cihan O’nu,
 Sevdikti Tanrılaştırarak her zaman O’nu,
 Her şey feda dı uğruna... Kalbimde kan O’nun.
 Canan ve can O’nun...”²¹⁸

“Doğduk yeni bir ruh ile biz yirmi yıl önce,
 Nurdan bir elin çizdiği bir yol görününce,
 Bir başka ufuk, başka sema fethine koştuk,
 Açtık gelecek günleri coştuk yine koştuk.”²¹⁹

Diyalog üslubu da Selekler’in kullandığı üslup tarzlarındandır:

²¹⁶ SELEKLER, “O Kalb, O Ateş Nerde?”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 69

²¹⁷ SELEKLER, “Galip Sayılır Bu Yolda Mağlup”, *a.g.e.*, s. 33

²¹⁸ SELEKLER, “Mersiye”, *Çığır Dergisi*, Ocak-Şubat 1939, C. 7, S. 74-75, s. 20

²¹⁹ SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *a.g.e.*, s. 49

“Diyorum: ‘Üzüyor bizi ayrılık.’
Diyorum: ‘Başımda senin aydınlık
Gözlerin kalacak parlıyacaklar.’

Diyorsun, - en güzel bir deyişle sen,
Sesinde ürperiş, titreyişle sen –
‘Seni seviyorum gözlerim kadar.’”²²⁰

“Gidersen sana da kırılacak, kal
- Gönlüm ki böyle her gidene küstü.-
Ve deme ‘Buradan bir akşam üstü
Giderken ardımda hıçkırarak, kal!’”²²¹

Şairin iç dünyasına yönelerek kendisiyle yaptığı konuşmaların ifade tarzı olan monolog üslubu, Selekler tarafından sıkça kullanılan üslup tarzlarından:

“Tarihi okurken diyorum ki:
‘Gönlümde bu hasret, bu alev ne?’
Sarmış beni daussılasile
Niş, Kovsa, Mohaç, Varna, Plevne!”²²²

“Değil mi ki sevdiğim unutacak adımlı
Elimi çabuk tutup bari son hasadımı
Olgun demetleriyle yapsam diyorum.

Yaşamak istiyorum mısralarımda, belki
Şi’rime hayat verir beni öldüren sevgi
Yabancı dudaklara bir dokunsam diyorum.”²²³

²²⁰ SELEKLER, “Dönüş II”, *Varlık Dergisi*, 01.03.1935, C. 2, s. 40

²²¹ SELEKLER, “Kal”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 69

²²² SELEKLER, “Tarih I”, *a.g.d.*, 01.07.1935, C.2, s. 48

²²³ SELEKLER, “Sunuş”, *İyilik*, s. 10

Selekler, genellikle belirli bir düşünce yapısına, siyasî düşünceye bağlı şâirler tarafından kullanılan hitabet üslubunu, hamasî duygularını anlattığı şiirlerinde yer yer kullanmıştır:

“Biz şerefli insanlar olarak yaşayacak
Ve şerefli insanlar olarak öleceğiz.
Adına yemin ettik şanlı mukaddes Bayrak
Seni yaşatmak için ölmeyi bileceğiz.”²²⁴
“Ölmek; yâre, bahara, sabaha ulaşmadan,
Ölmek; emel bağında gül goncası açmadan,
Gözlerini kırpmadan, düşünmeden, şaşmadan
Ölmek.. fakat alnını eteklere sürmemek!..

Son defa haykırarak – bir arslan narasile –
Sağ kaşının üstünden aldığı yarasile,
Kalbinde bir sevginin sıcak hatırasile,
Ölmek; fakat bayrağı düşürmemek!..”²²⁵

“On sekiz milyonun aziz varlığı!
On sekiz milyonun bahtiyarlığı!
On sekiz milyonun minnetdarlığı!
Sana yükseliyor büyük kahraman!”²²⁶

Çeşitli mekan ve insan betimlemeleri Selekler’in şiirlerinde karşımıza sıkça çıkan bir unsurlardır. Bu da, O’nun tasvîrî üslubu kullandığının bir göstergesidir:

²²⁴ SELEKLER, “Günler II”, *İyilik*, s. 110

²²⁵ SELEKLER, “Ölmek”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 103

²²⁶ SELEKLER, “İnönü Söyleyor”, *a.g.e.*, s. 46

“Senenin sonbahar günleri, fakat
Sanki ilkbahara erdi tabiat;
Bahçede havuzun üstünde kanat
Gibi geriliyor yemyeşil bir dal..

Saksılar çiçekle dolup taşıyor.
Gün, ılık bir çocuk gibi açıyor.
Deniz mavi, kırlar yeşil, dağlar mor,
Güller yazdan bir hatıra gibi al!

Burada sonbahar altın akşamlar
İçinde körfeze akseder, yanar..
Şehrin tablosunu yer yer tamamlar
Hurma dalı, muz hevengi, portakal.”²²⁷

“Gür, uzun ve kıvrık kirpiklerinin
Altında parlıyan, manâsı derin,
Gözleri yeşildi, saçları sarı..

Yüzü bir goncadan bile renkliydi,
Tükenmez neş’eli ve ahenkliydi
Her sabah odamda cıvıltıları..”²²⁸

2.3.4. Ahenk

“Uyum”, “armoni” sözcükleri ile de ifade edilen ahenk kavramı, şiirin işitme duyumuza hitap eden boyutudur. Ahenk unsurunun olduğu bir şiirin mısralarını oluşturan sözcükler, ideal bir şekilde kendi içlerinde ve şiirin bütününde uyumlu bir halde olmalıdır. Ahenk unsurunu, şiirin olmazsa olmazlarından sayan A. Hamdi Tanpınar, şiiri şu şekilde tanımlar: “Bizim şiirden anladığımız mana, kelimelerin

²²⁷ SELEKLER, “Antalya’da Sonbahar”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 78

²²⁸ SELEKLER, “Rüştü Selekler”, *a.g.e.*, s. 57

terkibinden doğan ritm, ahenk vs. vasıtalarla alelade lisanla ifadesi kabil olmayan derunî haletlerimizi, heyecanlarımızı, istiğraklarımızı, neş'e ve kederimizi ifade eden ve bu suretle bizde bedîf alaka dediğimiz büyüğü tesis eden sanat olmasıdır.”²²⁹ Ahenk, bir anlamda şiirin müzikal boyutudur. Şiir ile müzik, insanın işitme duyusuna hitap eder. Ahenkli şiir, sözün müzikal bir ifadeye kavuştuğu metindir. Ahenk, şiirin hafızalarda kalıcı olması için gereken en önemli unsurlardandır. Şiirde ahenk, ses tekrarları, kelime tekrarları, ifade tekrarları, mısra tekrarları, ses dalgalanması gibi unsurlarla sağlanır.

Selekler, vezin, kafiye, ses tekrarları; aliterasyon, asonans gibi şiirinde ahengi sağlayan unsurlara sıkça başvurmuş bir şâirdir. Ahenk, Selekler'in şiirinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Avni Givda, “Sulh ve Diğer Şiirler”e yazdığı ön sözde şâirin şiirlerindeki ahenk unsurlarından şu sözlerle bahseder:

“Kitap basıldı; şimdi elinizdedir. İlk edineceğiniz umumî intiba bir büyük simfoni konserinden çıkarken duyduğumuz aydınlık huzura benzeyen bir yükselme duygusu olacaktır... Şâir, şiirin okunurken bir zaman sanatı ve yazılınca bir saha sanatı olduğunu; hecelerin dizilişinde sadece göz kararının değil, kulağın da büyük nazımlık vazifesi bulunduğunu o kadar iyi biliyor ve bu kaideyi öyle sadıkça tatbik ediyor ki parçalarını ister sadece gözlerinizle okuyun ister yüksek sesle inşad edin; ahenkte hiçbir değişiklik, hiçbir aksama olmadığımı hayretle göreceksiniz.”²³⁰

2.3.4.1. Ses Tekrarları

Şiirde aliterasyon, asonans ve kafiye gibi unsurlar iç ahengi meydana getiren ses tekrarlarıdır. Seslerin bir yada birkaç mısradaki düzenli olarak tekrar edilmesiyle oluşturulan ahenk sistemini, Selekler'in şiirlerinde sıkça görmekteyiz.

2.3.4.1.1. Ünsüz Ahengi

Aliterasyon adıyla da bilinen ünsüz ahengi, bir yada birden fazla mısradaki aynı ünsüz seslerin birkaç kez kullanılmasıdır. Şiirin akılda kalıcı olmasını sağlayan unsurlardan olan aliterasyon sanatının kullanımına Selekler'in şiirlerinden şu örnekleri verebiliriz:

²²⁹ Ahmet Hamdi TANPINAR, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, İstanbul, 1969, s. 5

²³⁰ Avni GİVDA, “Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair”, *Sulh ve Diğer Şiirler'e Ön Söz*, İstanbul, 1944, s. 20

“Duymak ve düşünmek ve tahayyül edebilmek.

Bir aşka tutulmak... O’nu sevmek ve sevilmek.”²³¹ Aşk temasının genel anlam içeriğinin ‘sevmek’, ‘sevilmek’ ve ‘aşk’ kelimeleri üzerinde yoğunlaştığını düşünürsek, “k, m, s, d” ünsüzlerinin sesiyle anlamsal çağrışımı arasında doğru bir paralellik görebiliriz.

“Akdeniz kıyısına vardım, kendiliğimden,

-Neden varasım geldi, neyi göresim geldi,

Bilemiyordum. – Ancak işte o, mevsim geldi,

Vardım, suda bahara dalmak istediğimden.”²³² dörtlüğünde de “m, k, d, n” ünsüzlerinin sıkça tekrarlarına rastlamaktayız.

2.3.4.1.2. Ünlü Ahengi

“Ünlü kafiyesi”, “sessel kafiye” ve “asonans” adlarıyla da bilinen ünlü ahengi, bir yada birden fazla mısradaki aynı ünlü seslerin birkaç kez tekrarıdır. Şiirin ahengini sağlamada en önemli unsurlardan olan ünlü ahengini Selekler sıkça kullanmıştır. Örneğin,

“Bu şehir yeniden kuruldu yavrım,

Bu da hepsi gibi onun eseri.

Bilseniz ne kadar çok seviyorum

Bozkırda yükselen bu güzel yeri.”²³³ mısralarında “e” ünlüsünün 11, “i” ünlüsünün 10, “u” ünlüsünün 8 kez tekrarlandığını görmekteyiz.

“Dağlarda, denizlerde, bulutlarda, şafakta,

Gözlerde, bakışlarda, duruşlarda, dudakta.”²³⁴ beytini oluşturan 28 ünlünün 15’i “a”, 5’i “u” ve “e” sesleridir.

²³¹ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

²³² SELEKLER, “Güneşe Doğru”, *Varlık Dergisi*, 01. 06. 1934, C. 1, S. 22, s. 342

²³³ SELEKLER, “27-12-1335, a.g.d., 1 II. Kanun-ı Evvel 1934, C. 1, S. 12, s. 184

²³⁴ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

2.3.4.1.3. Kafiye

“İki ya da daha fazla mısram veya vezinli sözlerin sonunda anlam ve görevleri bakımından birbirine benzemeyen aynı sesin birbirlerine uygun olarak tekrarı”²³⁵ olarak tanımlanan kafiye unsuru, Selekler’in şiirlerinde sıkça kullanılan ahenk unsurlarındandır. Hemen tüm şiirlerinde kafiyeyi kullanan Selekler, yarım, tam, zengin ve tunç kafiyeyi çokça kullanmıştır ancak en çok rağbet ettiği kafiye çeşidi tam kafiyedir:

“Şeklalır semaverde
Gümüşt^un şeffaf bir sır.
Porselen kadehlerde,
Süzülmüş renk ve ıtır.

Kıvrık kirpikleri yaş,
İki çift göz, iki baş
Odada tatlı, yavaş
Bir sesle fisıldaşır.”²³⁶

“Yurdun semalarında gönüllerde sonbahar,
Her yerde yas ve gözyaşı, her yerde sonbahar...”²³⁷

Zengin kafiye Selekler’in rağbet ettiği kafiye çeşitlerindedir.

“Yüzü goncadan bile renkliydi,
Tükenmez neş’eli ve ahenkliydi.”²³⁸

“Sana ne oldu diye soruyorlar muttasıl,
Gönlümün kitabında açılan yeni fasıl”²³⁹

²³⁵ Nurullah ÇETİN, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2003, s. 274

²³⁶ SELEKLER, “Çay”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 84

²³⁷ SELEKLER, “Mersiye”, *Çığır Dergisi*, Ocak-Şubat 1939, C. 7, S. 74-75, s. 20

²³⁸ SELEKLER, “Rüştü Selekler”, *a.g.e.*, s. 57

²³⁹ SELEKLER, “Sunuş”, *İyilik*, s. 10

Yarım ve tunç kafiye, Selekler'in şiirlerinde çok fazla örneğini göremediğimiz kafiye çeşitleridir:

“Kalbim diliyor kanatlar açmak

...

Uçmak, uçmak.. bahara uçmak.”²⁴⁰

“ – Gönüm ki böyle her gidene küstü. –

Ve deme ‘Buradan bir akşam üstü’”²⁴¹

2.3.4.2. Kelime Tekrarları

Şairler, şiirde aynı kelimeleri birden fazla olarak tekrar edilmesiyle ahenk sağlama yoluna giderler. Okuyucunun dikkatini belirtmek istenen düşünceye çekilmesi yoluyla vurgu unsurunun da sağlandığı kelime tekrarları bazen şiire canlılık bazen de tekdüzelik vermektedir. Kelime tekrarları, Selekler'in başvurduğu ahenk sağlama yollarındandır. Selekler, kelime tekrarına farklı şekillerde başvurmuştur.

“İyilik, seninçin, sendendir, sensin,

İyilik, duruşun, bakışın, sesin...”²⁴²

“Sulh, üstüne kalbin kanat gerdiği,

Sesin titredığı en güzel fecir.

Sulh, ümitle dolu gönül demektir,

Sulh, ılık saatler; hatıra, sevgi...”²⁴³ mısralarında mısra başında tekrarlanan

kelimelere,

²⁴⁰ SELEKLER, “Kalbim”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 58

²⁴¹ SELEKLER, “Kal”, *a.g.e.*, s. 61

²⁴² SELEKLER, “İyilik”, *İyilik*, s. 9

²⁴³ SELEKLER, “Sulh III”, *Varlık Dergisi*, 01. 04. 1934, C. 1, S. 18, s. 287

“Ve içten duygularım seslerin örgüsünde
Ve başım, ümitsizce, yer arıyor göksünde.”²⁴⁴ mısralarında “ve” bağlacının
 tekrarına,

“Biliyorum, biliyorum
 Cevher değil, çamurum.”²⁴⁵ mısralarında bütün bir mısraın aynı
 sözcüklerden oluştuğuna,

“On sekiz milyonun aziz varlığı!
On sekiz milyonun bahtiyarlığı!
On sekiz milyonun minnetdarlığı!”²⁴⁶ mısralarında üç kelimelik mısra başı
 tekrarına Selekler’in şiirlerinde rastlamaktayız. Ancak şâir, kelime tekrarlarını en çok
 ikileme ve redif şeklinde kullanmaktadır.

“Yüce yüce, duman duman
 Mor dağlardan geçirdiğim
Boz bulanık sularından
Kana kana içirdiğim”²⁴⁷

“Sol, damla damla, sen, rengini ver, sol!
 İçimde alev, sol! Gözümde fer, sol!
 Değince bu titrek eller sol!
 Ki asla visale ermiyeyim.”²⁴⁸

2.3.4.3. Mısra Tekrarları

Nakarat adı da verilen mısra tekrarları ahenk sağlamak için Selekler’in pek
 rağbet etmediği bir yoldur; ancak nadiren de olsa O’nun şiirlerinde nakaratlara
 rastlamaktayız.

²⁴⁴ SELEKLER, “Sunuş”, *İyilik*, s. 10

²⁴⁵ SELEKLER, “Çamur”, *a.g.e.*, s. 26

²⁴⁶ SELEKLER, “İnönü Söyleyor”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 46

²⁴⁷ SELEKLER, “Deneme”, *İyilik*, s. 23

²⁴⁸ SELEKLER, “Sol”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 86

“Sabır taşı, sabır taşı,
Billur bir su, işte karşı.

...

Sabır taşı, sabır taşı,
Kıyasıya bir savaşı

...

Sabır taşı, sabır taşı

Büyük iklimlerin kuşu.”²⁴⁹ mısralarında nakaratın bent başlarında,

“Bahçede solan güz, sen ölmeseydin,

Bu kadar sararıp solmayacaktı.

Şu yaşlı, bu genç yüz, sen ölmeseydin,

Bu kadar sararıp solmayacaktı.”²⁵⁰ mısralarında nakaratın bendin farklı

yerlerinde kullanıldığını görmekteyiz.

2.3.4.4. Vezin

“Metrum”, “ölçek”, “ses ölçüsü”, “alet”, “alet-i tebliğ”, “usûl-i nazm” ve “ölçü” kelimeleri ile de karşılanan vezin kavramı, şiirin mısralarını ayrı birer parça kabul ederek belirli sayıda hece sayısı ve ahenk ölçüsü içine alan bir kalıptır. Şiirin dış ahengini vezin sağlar.²⁵¹

Selekler, şiirin şekil unsurlarına ve ahenge önem veren bir şâirdir. Şâirin şiirlerini incelediğimizde, “Dağlılar” ve “Doğmadan Ölen Mısralar” ve “Menekşe” adlı şiirleri hariç tüm şiirlerin vezinle yazılmış olduğunu görmekteyiz. Selekler, hece veznini de, aruz veznini de kullanmıştır. Ancak, şiirlerinin büyük bir çoğunluğu millî veznimiz olan hece vezni ile kaleme alınmıştır. Selekler, şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu koşma nazım şekli ile dörtlükler halinde yazmıştır. Şâirin tespit edebildiğimiz 132 şiirinin 125 tanesi millî ölçümüz olan hece ölçüsü ile, 60 tanesi dörtlük nazım birimi ile kaleme

²⁴⁹ SELEKLER, “Masal”, İyilik, s. 24

²⁵⁰ SELEKLER, “Yarıya Çekilen Bayrak II”, Sulh ve Diğer Şiirler, s. 45

²⁵¹ Nurullah ÇETİN, Şiir Çözümleme Yöntemi, Ankara, 2003, s. 295

alınmıştır. Selekler, şiirlerinde hece ölçüsünün 7'li, 8'li, 10'lu, 11'li, 12'li, 13'lü ve 14'lü kalıplarını kullanmıştır. Şâirin şiirlerini incelediğimizde, 7'li hece ölçüsünün 4+3 duraklı ve karışık duraklı şeklini 7, 8'li hece ölçüsünün 4+4 duraklı ve karışık duraklı şeklini 5, 10'lu hece ölçüsünün 5+5 duraklı ve karışık duraklı şeklini 8, 11'li hece ölçüsünün 6+5 duraklı şeklini 63, karışık duraklı şeklini 4, 12'li ve 13'lü hece ölçüsünün karışık duraklı şeklini 1'er, 14'lü hece ölçüsünün 7+7 duraklı şeklini 29, karışık duraklı şeklini 6 kez kullandığını görmekteyiz.

6+5 duraklı, 11'li hece ölçüsü şâirin en çok kullandığı ölçüdür.

“O, bir çocuk gibi kaldı aklımda;

Gözleri yaşlı ve titrekti.

Ben ona yaklaşıp ederken veda,

Bir şey diyemedi, içini çekti.

...

Yolda kumlu beyaz taşlı bir kaynak

Önünde su içtim onu anarak.

Daha yanındayken susuzdum, ancak

Demedim, söylesem içlenecekti.”²⁵²

Selekler'in 11'li hece ölçüsünden sonra en çok rağbet ettiği ölçü 14'lü hece ölçüsüdür. Şâir, 14'lü hece ölçüsünü kullandığı şiirlerinde bu ölçünün karışık duraklı şekline nazaran, 7+7 duraklı şeklini tercih etmiştir.

“Sana ne oldu diye sorulmıyacak artık,

Yolun sonu yakındır ve Dünya bir tadımlık,

Ömrümün kitabında açılıyor son bölüm...

²⁵² SELEKLER, “O, Bir Çocuk Gibi”, *Varlık Dergisi*, 01. 07. 1934, C. 1, S. 24, s. 380

Bir şafak vakti verdim kalbimi açıp da kan
Ben'im bu ilkbaharı hazırlıyan bahçıvan;
Gözleri kamaştırıyan bir parıltıdır, gülüm.

Halbuki güz'e erdi kadri hiç bilinmemiş
Hudutsuz bir sevgiye açık, engin ve geniş
Bir fatih gururıle göklere dalan gönlüm."²⁵³

4+4 duraklı, 8'li ve 3+4 duraklı, 7'li hece ölçüsü, şâirin az da olsa kullandığı
bir ölçüdür.

"Yavrucuğum, iki gözüm;
Ona söyle, ona küsüm.

Yüce yüce, duman duman
Mor dağlardan geçirdiğim
Boz bulanık sularından
Kana kana içirdiğim,
Ve bir sabah yuvasından
Şahin edip uçurduğum
Gönül kuşum ona varmış,
O da kanadını kırmış..."²⁵⁴

"Çekerek imbiğinden
Yeşeren; filizlenen,
İçimde baharını
Bu tas'da topladım ben.

Eriyen bir alevdir
İçimde sanki fecir;
Buğusundan bir ılık
Gül kokusu yükselir."²⁵⁵

²⁵³ SELEKLER, "Bahçıvan", İyilik, s. 28

²⁵⁴ SELEKLER, "Deneme", a.g.e., s. 23

Selekler, şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu kullandığı veznin kurallarına ve kalıplarına uyarak yazmış bir şâirdir. Ancak şâirin bazı şiirlerinde durakların düzensiz olduğunu görmekteyiz. Örneğin, 14'lü hece ölçüsü ile yazılmış “Mazi” karışık duraklıdır.

“Geçmiş bir okyanos gibi, kalbim bir sedef gibi,
Kalbimde gizlidir sanırım geçmişin var’ı.
Bazan dalar da gözlerim ufkumda canlanır,
Onlar: ‘Demir kuşaklı cihan- pehlivanları’”²⁵⁶

7’li hece ölçüsü ile kaleme alınmış “Çay” da karışık duraklıdır.

“Şeklalar semaverde
Gümüşten şeffaf bir sır.
Porselen kadehlerde,
Süzülmüş renk ve ıtır.

Kıvrık kirpikleri yaş,
İki çift göz, iki baş
Odada tatlı, yavaş
Bir sesle fısıldaşır.”²⁵⁷

Selekler’in şiirlerinin bir bölümünde de hece ölçüsünün şekilsel kurallarına tam anlamıyla uyulmayarak aynı şiirde hece ölçüsünün iki farklı çeşidine rastlamaktayız. Örneğin, “Güzü Nisanlara Eş” de hece ölçüsünün 10’lu ve 11’li kalıpları birlikte kullanılmıştır.

²⁵⁵ SELEKLER, “Tas”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 83

²⁵⁶ SELEKLER, “Mazi”, *a.g.e.*, s. 40

²⁵⁷ SELEKLER, “Çay”, *a.g.e.*, s. 84

“Sağda saplanmada yüksek dağlar
Solda düşmekte sular mavi suya
Gün açık, mevsim ılık, bahçe yeşil
Güz’ü Nisanlara eş Antalya...”²⁵⁸

“Uğurlarken” de de hece ölçüsünün 7’li ve 8’li kalıpları birlikte kullanılmıştır.

“Yolun açık olsun Ferit,
Güle güle git, tez gel,

Ilık bir eylül sabahı,
Alabildiğine güneş,
Sular, sular ufuk boyu,
Nakış nakış ve güzel”²⁵⁹

Selekler, örneğini sadece dört şiirinde tespit ettiğimiz aruz veznini de kullanmış bir şairdir. Aruz vezni ile yazılan bu şiirlerden üç tanesi Mef’ûlü – Mefâ’îlü – Mefâ’îlü – Fe’ûlün vezni ile, bir tanesi de Fe’îlâtün – Fe’îlâtün – Fe’îlâtün – Fâ’lün vezni ile yazılmıştır. “Bir Harika Millet” ve “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar” ve Azmi Güleç’e ithaf ettiği şiiri Mef’ûlü – Mefâ’îlü – Mefâ’îlü – Fe’ûlün vezni ile,

“Duymak ve düşünmek ve tahayyül edebilmek.
Bir aşka tutulmak... O’nu sevmek ve sevmek.

Bir gül gibi bir yüzde açan sevgiyi görmek
İklimleri, mevsimleri mısralara örmek.”²⁶⁰

“Yekpâre vatan toprağı, yekpâre bir ordu
Bayraklarının gölgesi baştan başa bir yurdu

²⁵⁸ SELEKLER, “Güzü Nisanlara Eş”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 75

²⁵⁹ SELEKLER, “Uğurlarken”, *İyilik*, s. 27

²⁶⁰ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, *Hisar Dergisi*, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

Sarmakta bugün penbe şafaklar gibi şarla
Coşmakta sevinmekte yürekten heyecanla.”²⁶¹

“Boğazın Rumeli Yakası”, Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fâ‘lün vezni ile kaleme alınmıştır.

“Suya seccade atıp geçtiğimiz toprakta
Kardeşim, gülbüz atam, şanlı dedem yatmakta.
Yatıyorlar o muazzam ve muhalled ölüler,
Yatıyorlar unutulmuş da mı bilmem, yer yer.”²⁶²

Selekler, şiirin şekil ve içerik unsurlarına riayet eden bir şâirdir. Ancak, şâirin, Servet-i Fünun dergisinin 1928 yılında yayımlanan 1687-2 numaralı sayısında yayımlanan “Doğmadan Ölen Mısralar”, 1691-6 numaralı sayısında yayımlanan “Menekşe” ve Varlık dergisinin 40. sayısında yayımlanan “Dağlılar” adlı şiirleri vezinsiz bir şekilde kaleme alınmıştır. Bu durum, şâirin, zaman zaman sanat anlayışının dışında da şiirler kaleme aldığını göstermektedir.

“Boşanan bir zenberek..
Sabah.. ince bir çığlık yükseldi kümeslerde..
Köye giden yolların birleştiği bu yerde
Bir kadın doğruluyor kollarınî açarak
Yüzü kan, üstü toprak
Ve
- Dağılan bir çerçeve
Gibi şimdi açılan
Ufuktan
Bir şey bekliyor gibi bakıyor uzun uzun;
Öbür ucunda yolun
Yorgun
Yaklaşan develerin önünde yürüyeni

²⁶¹ SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, s. 49

²⁶² SELEKLER, “Boğazın Rumeli Yakası”, *Varlık Dergisi*, 15. 06. 1937, C. 4, S. 95, s. 357

Cenge gidip gelmiyen oğluna benzetince,
 Yeni
 Bir azap burgulandı beyninde keskin, ince;
 Ve önce durdu kalbi
 Kaskatı bir avuçta sıkılıyormuş gibi;
 Sonra, boşandı sanki çelik bir zemberekte
 Kısık
 Bir ses
 Uzadı çığlık.. çığlık...»²⁶³

“Kâşanelerinden..
 Ay tenli güzeller, bu diyarda,
 - Zümrütle bezenmiş bir ipek tül sarınırlar
 Issız gece kâşanelerinden, Mehtaba çıkarlar da bahar da,
 Aşkın sesi çınlar gibi, kırlar
 Çınlardı derinden...

Gözlerde menekşe,
 Güller açılır sanki dudakta.
 Hep neş'e, sevinç, kahkahalardan
 Bir nağme örülmüş...
 ‘Şen şarkılar’ın aksi uzakta...

Bir damla düşerken üzerinden
 Bir kızdaki hisler gibi titrer de menekşe
 Bir neş'e sayıklar
 Zümrütlü bahardan...»²⁶⁴

²⁶³ SELEKLER, “Doğmadan Ölen Mısralar”, *Servet-i Fünun Dergisi*, 13 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1687-2, s. 32

²⁶⁴ SELEKLER, “Menekşe”, *a.g.d.*, 10 Kanun-ı Sani 1929, C. 65, S. 1691-6, s. 89

“Babam benim iri,
dipdiri
babam:
Ayağı arıklı,
burma bıyıklı.
Anam, bağrı yanık, sazbeniz anam.
Ben, bahtı dağlarda,
tahtı dağlarda
Bilinmez bir ufkun
uzun, upuzun
Hasretini çeken, akşamın bir tunç
Turunç
gibi yanan
yanıp paslanan
Güneşine vurgun dağlı ocuđum.
...
Gömlėđi yırtmaçlı;
Çift örgü saçlı
Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,
şalvarı topuktan bağlı bacılar.”²⁶⁵

---

²⁶⁵ SELEKLER, “Dağlılar”, *Varlık Dergisi*, 15.08.1933, C.1, S. 3, s. 40

ÜCÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİ

Hâmit Macit Selekler, yalnızca şiir alanında değil, hukuk alanında da eserleri olan bir sanatçıdır. Selekler, 1927 yılından 1967 yılına kadar çeşitli alanlarda eserler vermiştir. Selekler'in eserlerini incelemeden önce O'nun bütün eserlerinin bir yayınevi tarafından değil, kendi imkanları ile bastırıldığını belirtmekte fayda görmekteyiz.

Şâirin eserleri bahsinde deyinmemiz gereken bir önemli nokta da şudur: Araştırmamız esnasında yazarının Hâmit Macit Selekler olduğunu gördüğümüz Antalya ile ilgili “Antalya’da Çeltik Ekimi”, “İzmir 1936 Fuarı Antalya Pavyonu”, “İzmir 1937 Fuarı Antalya Pavyonu”, “Yarımasın Arkasından”, “Antalya’nın Sorunları” adlarında beş eser tespit ettik. Şâirin oğlu Ferit Selekler, bu eserlerin babası Hâmit Macit Selekler’e değil, dedesi Abdülmâcid Tevfik Efendi’ye ait olduğunu belirtmiştir.²⁶⁴

3.1. ŞİİR KİTAPLARI

Selekler'in matbu iki adet şiir kitabı vardır. Çalışmamızın bu bölümünde şâirin şiir kitaplarını kronolojik sıraya göre bir incelemeye tabi tuttuk.

3.1.1. Sulh ve Diğer Şiirler

1944 yılında İstanbul Hüsnuşabiye Basımevi'nde basılan 104 sayfalık Sulh ve Diğer Şiirler, şâirin ilk şiir kitabıdır. Kitabın ön sözünden önce yer alan “Dedem ve Oğlum Rüştü Selekler (1858-1938, 1940-1943) Hatıralarına H.M.S.” ifadesinden şâirin bu kitabı dedesine ve aynı adı taşıyan, vefat eden oğlu Rüştü Selekler’e ithaf ettiğini anlıyoruz. Kitabın ön sözü, “Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair” başlığı ile, şâirin yakın dostu ve meslektaşısı Avni Givda tarafından yazılmıştır. Givda, on yedi sayfalık uzunca bir ön söz olan yazısına Arthur O’Shaughnessy’in “Biz musiki yapımcılarıyız; ruyaların ruyasını kurarız; cihanlar kaybeder, cihanlardan vazgeçeriz; fakat dünyayı ebediyen sarsan ve harekete getirenler de bizleriz.” sözü ile başlamıştır. Bir tahlil ve tenkit yazısı karakteri taşıyan bu ön sözde Givda, kendisinin ve şâir dostu Selekler'in şiire dair

²⁶⁴ Şâirin oğlu Ferit Selekler ile 18.06.2004 tarihinde Antalya’daki hukuk bürosunda yapılan görüşme.

görüşlerinden bahseder ve benimsemediği bir şiir anlayışı olan Garip şiirine eleştirilerde bulunur:

“...Terbiyeli bir mecliste konuşılmayacak meseleleri Çöpçü Ağuş’un yahut Hamam natırı Alyanak Halimenin ağzıyla önümüze seriyorlar ve adına şiir diyorlar...Yer altında akan lağımın, yoğurtlu tatar böreğine olan hasret ve – yüzüne güller – basur memesinden nasıl öldüğünü anlatıyorlar; adına yine şiir diyorlar... Acayıplıkta kadın şapkacılarıyla yarışarak ortaya koydukları vezinsiz, kafiyesiz, renksiz, şekilsiz, ahenksiz, manasız, iyi nesir arasında dahi yer almalarına imkan olmayan abuk sabuk sayıklamalara şiir diyorlar. Hepsi heyecanları ve ilhamları uç, bucak, sınırlanmayan bir coşkunlukta olduğu için, vezin, kafiye, ahenk gibi kayıtlarla bağlanamayacaklarını anlatmak isteyen bir eda takınmışlardır. O halde niçin şiir yazmak ısrarında ve yazdıkları iddiasındadırlar? Neden ellerine baltayı alıp odun yarmıyorlar ve hudut tanımayan coşkunluklarına kayıtsız, şartsız, namütenahi bir tatmin imkanı vermiyorlar?”²⁶⁵

Şâirin altmış üç şiirin yer aldığı Sulh ve Diğer Şiirler, yedi bölümden meydana gelmiştir.

Kitabın ilk bölümü olan “Sulh ve Diğer Şiirler”, sekiz şiirden oluşur. Kitaba adını veren “Sulh” şiirleri kitabın bu bölümündedir. Bölümdeki şiirlerin tamamı; “Sulh I”, “Sulh II”, “Sulh III”, “Harbe Dair I”, “Harbe Dair II”, “Harbe Dair III”, “Galip Sayılır Bu Yolda Mağlup”, “Biz”, II. Dünya Savaşı’nı konu almaktadır.

Sulh ve Diğer Şiirler’in ikinci bölümü “Tarih Şiirleri” başlığını taşır. “Tarih I”, “Tarih II”, “Boğazın Karşı Yakası”, “Mazi”, “İşte Camlarda Sabah”, “Bayrak”, “Yitik”, “Yarıya Çekilen Bayrak I”, “Yarıya Çekilen Bayrak II”, “İnönü Söyleyor”, “19 Yıl”, “Bir Harika Millet”, “19 Mayıs”, “Bir Savaş Hikayesi” adlarını taşıyan on dört şiirin yer aldığı bölümdeki şiirlerin konusu adından da anlaşılacağı gibi şâirin hassas olduğu millî duygular ve tarihtir.

Duygusal bir yapıya sahip olan Selekler kitabın üçüncü bölümüne “Çocuklar” adını vermiş ve bu bölümde çocuklar hakkındaki duygu ve düşüncelerini ve bebek yaşta vefat eden oğlu Rüştü Selekler’e olan samimi duygularından bahseder. Bölümde dört şiir vardır. Bu şiirler, “Çocuklar”, “Rüştü Selekler”, “Kalbim I”, “Kalbim II” adlarını taşır.

“Aşk Şiirleri”, kitabın dördüncü bölümüdür. Ana teması aşk olan on şiirin bulunduğu bu bölümdeki şiirler, “Kal”, “Bekle”, “Resim”, “Nisan Sabahı”,

²⁶⁵ Avni GİVDA, “Şâire, Şiire ve Bu Kitaba Dair”, Sulh ve Diğer Şiirler’e Ön Söz, İstanbul, 1944, s.s. 10-11

“Sabahleyin”, “Nisan Şiiri”, “Senin İçin”, “Bahar Sabahı”, “O Kalb, O Ateş Nerde?”, “Yaş Gerek” adlarındadır.

Selekler, kendisinin sanatından bahsettiğimiz bölümde de bahsedildiği gibi Antalya’ya ve Akdeniz’e kelimenin tam anlamıyla tutkun biridir. “Işıklar ve Sesler Memleketi”, “Güzü Nisanlara Eş”, “Antalya’da Kışın İlk Günü”, “Antalya”, “Antalya’da Sonbahar” ve “Dağlılar” adlı şiirlerinden oluşan, Antalya’yı, Akdeniz’i ve Akdeniz insanını anlattığı “Nisan Sabahı’na Yemin Ederim” adlı bölüm, altı şiirden oluşmaktadır.

“Tas” adlı bölüm, şâirin aşk ve sevgi içerikli şiirlerini topladığı bir diğer bölümdür. Dokuz şiirin yer aldığı bölümde, Selekler’in şöhretini sağlayan “Tas”, “Çay”, “Ol”, “Sol”, “Sen”, “Geç Kalan”, “Yabancı”, “Bahçede”, “Öğle Vakti” gibi şiirleri bulunmaktadır.

Kitapta yer alan son bölüm, “O, Bir Çocuk Gibi” adını taşımaktadır. Bu bölümde tarih, aşk gibi çeşitli konularda kaleme alınmış on iki şiir yer almaktadır. Bu bölümdeki şiirlerin adları şöyledir: “O, Bir Çocuk Gibi”, “Evimiz”, “Öyle Değil mi?”, “Bununla Beraber”, “Bir Mektup”, “İzin Verirlerse I”, “İzin Verirlerse II”, “Dönüş I”, “Dönüş II”, “Bizimkiler”, “Ölmek”, “Bahara Girerken”.

Selekler, kitaptaki şiirlerin - “Bir Harika Millet” ve “Boğazın Karşı Yakası” ve “Dağlılar” hariç - tümünü hece vezni ile kaleme almıştır. “Bir Harika Millet”, Mef’ûlü / Mefâ’îlü / Mefâ’îlü / Fe’ûlün vezni ile;

“Yekpâre vatan toprağı, yekpâre bir ordu.
Bayraklarının gölgesi baştan başa yurdu
Sarmakta bugün penbe şafaklar gibi şarla
Coşmakta, sevinmekte yürekten heyecanla
Bir harika millet ki bugün yirmi yaşında
Bir harika millet ki kılıçlar gibi kında...

Tarihi onun başlar asırlar ötesinde,
 Tarihi asırlar boyu kudret dolu, zinde
 Hep şan ve şereften örülen hatıralardır.
 Gök kubbede bâki kalan âvazesi vardır.
 Alnında ışıklar gibi parlar ebediyet..
 Bir harika millet.. bir mucize millet...

Doğduk yeni bir ruh ile biz yirmi yıl önce,
 Nurdan bir elin çizdiği yol görününce,
 Bir başka ufuk, başka sema fethine koştuk,
 Açtık gelecek günleri coştuk yine koştuk.
 Doğduk bizimçin yeni bir nûr ile her gün
 Şükran, ebedî ruhuna, şükran Atatürk'ün."²⁶⁶

“Boğazın Karşı Yakası”, Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fâ‘lün vezni ile yazılmıştır:

“Suya seccâde salıp geçtiğimiz toprakta
 Kardeşim, gürbüz atam, şanlı dedem yatmakta.
 Yatıyorlar o muazzam ve muhalled ölüler,
 Yatıyorlar unutulmuş da mı bilmem, yer yer.
 Sanırım, bazan, o yerlerde yatan bir tek ölü.
 Bir tek insan o büyük çevrede yalnız gömülü:
 Başı sesler duyarak dinleniyorken Tuna'dan,
 Ayağı Akdeniz üstündeki bir fırtınadan
 Serpilen dalgayı duymuş gibi ürperse gerek
 Ne zaman bilmiyorum burada yatan silkinecek
 Açacak toprağın altında kalan kollarını,
 Tutacak eski sipâhiler akın yollarını;
 Ne zaman sam yeli esmiş gibi yaprak yaprak
 Bu diyardan kaçacaklar cüceler haykırarak.”²⁶⁷

²⁶⁶ Hâmit Macit SELEKLER, “Bir Harika Millet”, *Sulh ve Diğer Şiirler*, İstanbul, 1944, s. 49

“Dağlılar”, serbest nazım şekli ile; öncülüğünü Nazım Hikmet’in yaptığı kırık mısra tekniği ile kaleme alınmıştır:

““Babam benim iri,
 dipdiri
 babam:
 Ayağı çarıklı,
 burma bıyıklı.
 Anam, bağı yanık, sazbeniz anam.
 Ben bahtı dağlarda,
 tahtı dağlarda
 Bilinmez bir ufkun
 uzun, upuzun
 Hasretini çeken, akşamın bir tunç
 Turunç
 gibi yanan,
 yanıp paslanan
 Güneşine vurgun dağlı çocuğum,
 Her duygum çok buruk bir tat gibidir.
 Ve
 ufuk neş‘eme dar bir çerçive
 Yel, uzun yeleli bir at gibidir.
 Bu çamlı, meşeli dağlarda her gün,
 Tâ içinden gelir gibi gönlümün
 Güneş doğuyorken altın ufuktan
 İçimden bir ceylan istekle coşar.
 Koşar,
 koşarım da bir yol beklerim.
 Geçerler oradan sevdiklerim!
 Gömleği yırtmaçlı;

²⁶⁷ SELEKLER, “Boğazın Karşı Yakası”, Sulh ve Diğer Şiirler, s. 39

Çift örgü saçlı

Göz elâ, dal ince, dağlı bacılar,
Şalvarı topuktan bağlı bacılar.”²⁶⁸

Eserde, “Sulh I”, “Sulh II”, “Sulh III”, “Biz”, “Tarih II”, “Yitik”, “Yarıya Çekilen Bayrak I”, “Yarıya Çekilen Bayrak II”, “Bir Savaş Hikayesi”, “Kal”, “Resim”, “Sabahleyin”, “Bahar Sabahı”, “O Kalp, “O Ateş Nerede?”, “Evimiz”, “Bahara Girerken” adları ile, sone (sonnet) nazım şekli ile yazılmış 16, “Öyle Değil mi?” adı ile terzarima (terza rimma) nazım şekli ile yazılmış 1, dörtlük nazım şekli ile yazılmış 36 şiir vardır. Dörtlüklerle yazılan şiirlerden 2’şer tanesi dört, beş ve altı dörtlükten oluşmuştur. Tek dörtlükten oluşan şiir sayısı 6, 2 dörtlükten oluşan şiir sayısı 5, üç dörtlükten oluşan şiir sayısı 19’dur. Bend nazım şeklinin esas alındığı şiir sayısı 9’dur.

Şâirin, bu eserindeki, Kal (15.07.1933), Dağlılar (15.08.1933), Resim (1 Teşrin-i Evvel 1933), Sulh I (01.02.1934), Sulh .II (15.02.1934), Yitik (15.03.1934), Sulh III (01.04.1934), Bir Savaş Hikayesi (01.04.1934), Nisan Sabahı (15.04.1934), O, Bir Çocuk Gibi (15.06.1934), Evimiz (01.07.1934), Bir Mektup (15.07.1934), Öyle Değil mi? (15.08.1934), Işıklar ve Sesler Memleketinde (1 I. Teşrin 1934), İzin Verirlerse (1 II. Teşrin 1934), Bununla Beraber (15 II. Teşrin 1934), Yaş Gerek (15 İlkkanun 1934), Bayrak (1 II. Kanun 1935), Dönüş (15.02.1935), Bahçede (15.04.1935), Bizimkiler (15.06.1935), Tarih I (01.07.1935), Seninçin (15.09.1935), Tarihi Okurken (15.11.1935), Sabahleyin (15.06.1936), O Kalb, O Ateş Nerede? (15.06.1936), Antalya (1 İlkkanun 1936), Antalya’da Kışın İlk Günü (01.02.1937), Bekle (01.05.1937), Geç Kalan (15.05.1937), Bahar Sabahı (01.06.1937), Boğazın Rumeli Yakası (15.06.1937), Nisan Şiirleri (15.05.1938), Yarıya Çekilen Bayraklar (1 İlkkanun 1938) adlı şiirleri Varlık dergisinde, Çay, Kal ve Sonra adlı şiirleri Nisan 1974’te şâirin vefatı üzerine Behçet Necatigil’in yazısının ardından Hisar dergisinde yayımlanmıştır.

²⁶⁸ SELEKLER, Sulh ve Diğer Şiirler, s.s. 79-80

3.1.2. İyilik

İstanbul Gün Matbaası tarafından 1956 yılında basılan “İyilik”, şâirin ikinci şiir kitabıdır. 112 sayfadan oluşan kitapta şâirin 78 şiiri vardır. Selekler, “Sulh ve Diğer Şiirler”de yer alan 47 şiirine “İyilik”te de yer vermiştir.

Kitabın baş sayfalarında Samuel Butler’in “Eserinize düşmanınız tarafından meydana getirilmiş gibi bakınız, onu hayranlıkla seyrederseniz mahvolursunuz.” sözü ve “Sulh ve Diğer Şiirler”de de yer verdiği Arthur O’Shaughnessy’in “Biz musiki yapıcılarınız; ruyaların ruyasını kurarız; cihanlar kaybeder, cihanlardan vazgeçeriz; fakat dünyayı ebediyen sarsan ve harekete getirenler de bizleriz.” sözü bulunmaktadır.

Selekler, İyilik’teki şiirlerinin hepsini hece vezni ile kaleme aldığı şiirleri arasından seçmiştir. Şiirlerin tümü, geleneksel ve yabancı edebiyatlardan aldığı nazım şekillerini ile kaleme alınmıştır. İyilik dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, “İyilik - Şiirler” başlığını taşır. Yirmi şiirden oluşan bu bölümde şâirin aşk ve insan temalı şiirleri bulunmaktadır. “İyilik”, “Sunuş”, “Nisan 1955”, “Cömerdim”, “Kırmızı Beyaz”, “Hatıra”, “Yemin”, “Sen ve Ben”, “Dünya Defterinde Kalan Adımız”, “Kaybettim”, “Eski Şarkı”, “Bir Türkü”, “Tasım Seninle Dolu”, “Deneme”, “Masal”, “Oyuncak”, “Çamur”, “Uğurlarken”, “Bahçıvan”, “Eylül 1955”, bu bölümdeki şiirlerdir.

Kitabın ikinci bölümü, şâirin milliyetçi duygularla kaleme aldığı altı şiirden oluşan “Anavatan Üstüne 1945-1955” adını taşır. Bölümdeki tüm şiirlerin ortak teması vatanıdır. Bu bölümdeki şiirler şunlardır: “Anavatan Üstüne”, “Yaralı”, “Akşam Saati”, “Bir Yaz Sabahı”, “Nerde”, “Sene 1927”, “Nisan Sabahına Yemin Ederim”

“Sulh ve Diğer Şiirler”de de yer verilen 47 şiir, “Nisan Sabahı’na Yemin Ederim 1928-1944” başlığı ile “İyilik”te yer bulmuştur. Şâirin aşk, vatan, insan ve çocuk temalı şiirlerinden seçilen 47 şiir, “İyilik”in üçüncü bölümünü oluşturur.

Kitabın son bölümü, “Cumhuriyete, Yurda, Ankara’ya Dair...1933 Günler 1945, Sonra 1947” başlığı ile “İyilik”te yer bulmuştur. Bu bölüm başlığından sonra, kitabın 103. sayfasında Nutuk’tan alınan şu satırlarla karşılaşırız:

“28 Teşrinievvel günü geç vakitte, içtima halinde bulunan Fırka idare heyeti tarafından davet olundum... Yanlarından ayrıldım. Gece olmuştu. Çankaya’ya gitmek üzere meclis binasını terk ederken, koridorlarda bana intizar etmekte olan Kemalettin Sami ve Halid paşalara tesadüf ettim... Akşam yemeğine gelmelerini Millî Mütadafaa Vekili Kâzım paşa vasıtasile tebliğ ettim. İsmet paşa ile Kâzım paşaya ve Fethi Beye de Çankaya’ya benimle gelmelerini söyledim. Çankaya’ya gittiğim zaman orada, beni görmek üzere gelmiş Rize meb’usu Fuat Afyonkarahisar meb’usu Ruşen Eşref beylere tesadüf ettim. Onları da yemeğe alıkoydum. Yemek esnasında, yarın Cümhuriyet ilân edeceğiz dedim.”

Altı soneden oluşan “O’nun Eserine ile beraber bu bölümde dört şiir vardır. “İyilik”te “O’nun Eserine” başlığı ile verilen şiir, “Dokuz Oğuz I”, “Dokuz Oğuz II” ve “Dokuz Oğuz III” başlıkları ile Çığır dergisinin 1934 yılının mart, nisan ve haziran sayılarında neşredilmiştir. Bölümü oluşturan diğer şiirler, “Günler”, “19 Mayıs”, “Sonra” adlarını taşır.

Şâir, “İyilik”teki şiirlerin tümünü hece vezni ile kaleme almış, aruz veznini hiç kullanmamıştır. Eserde, vezinsiz şiir de bulunmamaktadır. Eseri incelediğimizde karşımıza sone (sonnet) nazım şekli ile yazılmış “İyilik”, “Kırmızı Beyaz”, “Onun Eserine I”, “Onun Eserine II”, “Onun Eserine III”, “Onun Eserine IV”, “Onun Eserine V” ve “Onun Eserine VI” adlarında 8 şiir karşımıza çıkar. Dörtlük nazım şekli ile kaleme alınmış şiir sayısı 11’dir. Bu şiirlerden 7 tanesi 3 dörtlükten, 2 tanesi 2 dörtlükten, 1’er tanesi de 7 ve 8 dörtlükten oluşur. Selekler, “İyilik”te en çok karışık düzenli bend nazım şeklini kullanmayı tercih etmiştir. Bu düzenle kaleme aldığı şiir sayısı 18’dir.

3.1.3. HÂMİT MACİT SELEKLER’İN ÇEŞİTLİ DERGİ VE GAZETELERDE YAYIMLANAN ŞİİRLERİ

Hâmit Macit Selekler’in şiirleri, yayımlanan iki şiir kitabındaki şiirlerle sınırlı değildir. Şâirin şiirleri, ilk kitabının yayımlanma tarihi olan 1944 yılından on yedi yıl önce; lise çağlarında iken Konya’da çıkartılan Babalık adlı yerel gazetede

yayımlanmaya başlamıştı. Daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken ve çalışma hayatına atıldıktan sonra şâirin eserlerinde yer alan ve almayan bazı şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde, şâirin çeşitli dergilerde var olup da eserlerinde olmayan şiirlerini araştırmacılara yardımcı olması temennisi ile vermeyi uygun gördük.

Şâirin ilk şiirleri Konya'da çıkartılan yerel bir gazetede olan Babalık'ta yayımlanmıştır. Şiirlerin orijinal metinleri, çalışmamızın "Ekler" bölümünde verilmiştir.

"Yaşamak istiyorum hayat denen bu yerde,
O yalçın makamları devirerek kırarak.
Yaşamak istiyorum hayat denen denize,
Azmimin gemisine vursa da şırak şırak,
Bağrıma içten vuran kalp benzeri dalgalar.

Zevk alırım ondan ki neyi uğraştırıp da,
Nakis meyvelerini zorluklarla devşirtsin.
Zevk alırım ondan ki fikrimi taşıyıp da,
Dimağımı işletip ciğerimi şişirtsin.
Ve desinler: 'Bu onun zaferi!' dalgalar."²⁶⁹

"Bir yol ki üstünden geçiyor rüzgar,
Saçarak ölümün korkularını.
Bir yol ki gösterir geriye bahar,
Zayıf işlerin soğuk kadını.

Bir yol ki soluyor acı bir yudum
Gibi ızdırabı yolcularına.
Bir yol ki önünde bin bir uçurum,
Çekiyor geçeni ürkünç karnına.

²⁶⁹Hâmit Macit SELEKLER, "Yaşamak İstiyorum", **Babalık Gazetesi**, 27 Mart 1927, s. 2

Bir yol ki boğar kudretsiz denizleri,
 Ve gözler dikerler yaş yerine kan.
 Bir yol ki görünür sayılı izler,
 Buradan geçmiş gibi sayısız insan.

Bir yol ki, yol değil ince bir sırat,
 Gayyaya düşürür bir sendeleme.
 Bir yol ki, adına diyorlar ne hayat.
 Ey yolcu dikkat et, düşme eleme!”²⁷⁰

“Yangınlara sahne olup yandı güzel yurd.
 Sonsuz acı dertler ile çalkalandı güzel yurd.
 Toprak bu buhar kaldı da yağmura hasret,
 Bir dilbere gösterdi hazin hali: Sefalet.
 Duy matemi matem dolu binlerce dudaktan,
 İner, çekerek ah! Yine yandık da kurakdan.
 Kaldık eli bağrında, diyor her ova köyler,
 Yaşlar ise gözlerde şikayetli bir örtü..
 Bir sen taşan kalbde ve ruhlarda keder var.
 Bak dön daha rahat karın tok yaşayanlar.
 Tanırım! Ne safalet ki, bugün hepsi susuz aç.
 Muhtaç yaşıyorlar kuru bir lokmaya muhtaç.
 Kabus gibi itmiş bu köyün üstüne açlık
 Açlık yine açlık, yine açlık, yine açlık

Binlerce teşekkür dinecek artık o yaşlar,
 Elbet onu, elbet onu bir kurtaracak var:
 Milletle hükümet yürürüm şimdi başım dik
 Atide de hürmetle mechûz yüce gençlik!”²⁷¹

²⁷⁰ SELEKLER, “Sırat”, **Babalık Gazetesi**, 23 Mayıs 1928, s. 2

“Kalplerin ye’sini almış gibi hıçkırıldı sesim,
Aldı bir damla zehir kalbe, düğümlendi hüznün.
Zillet inmekde karanlıkta kısılmış sesim.
Bütün hislerim artmış olarak bitdi bugün.

Hıçkırıklar kırılırken dolu bir kase gibi,
Gece seslendi derinden dedi sus ağlama sus.
-Kuru bir sesdi bu ses çok müthiş aksi.
Ve o an çökdü karanlıktan urulmuş kabus.”²⁷²

“Bir isteyen o hürmetle tutuşmuş kıvılcımı,
Gergin sınırlarımda yanarken alev alev.
Haykırmalarla susturamam ben de hıncımı,
Derim, derim, bu bağrıma nasıl girdi diye.

Bazen düğümlenir de elemeler bu pek hoş,
Kalbe vurur “ölüm” diye günlerce durmadan.
Bazen de der, “hayır” bu yamaçlarda bir aks,
Çarpar nabızlarımda sıcak dalgalarla kan.

Tırnaklarım açar yine bağrımda bir yara,
Bir kanlı gözyaşıyla bu ‘Mor mor çürük kapı’
Hicranla yandı ağladı çürük dağlar.”²⁷³

“Sevda başımda ateş, içimde düğüm.”
Sanki bu ölüm için ağlıyor şimdi gönlüm.
Bin bir hatırasile dünyada geçen günler,
Buğulu hayalde belirdi birer birer.
Yaşadım rüya gibi orda geçen her anı,
Yine duydum içimde en derin heyecanı.

²⁷¹ SELEKLER, “Köylünün Derdi”, **Babalık Gazetesi**, 4 Temmuz 1928, s. 2

²⁷² SELEKLER, “Gece”, **a. g. g.**, 10 Temmuz 1928, s. 2

²⁷³ SELEKLER, “Her Yerde Onlar”, **a. g. g.**, 13 Ağustos 1928, s. 2

Hatıralar uzaktan görünüp silindiler,
 Hatıralar gözümde yaş olup indiler.
 Onları mümkün olsa ifade edebilsem,
 Hayallerim kırık dökük hayallerim çok müphem.
 Yalnız ufuklarımda parlayan bir yıldız var.
 Bir kumral çehredir bu yeşil göz ince hayaller
 Ruhum doldu ve taşı
 Enginlerde dolaştı.
 Nihayet ayrıldığım ana takıldı kaldı.
 Lokomotif vagonlar, uzayan bir karaltı,
 Sesler boğuk boğuk, bağrımda kızgın alev.
 Göğe bir ah sütunu uzanup kaldı, o diye,
 Onda uğulduyordu sanki sesi rüzgarın
 Çarpardı sanki kalbi sanki ayrılanların.
 Dan! Dan! Kanayarak çaldı...
 Lokomotif vagonlar, uzayan bir karaltı.
 Ayrılık gününün bu en son hatırasıdır,
 “Onlar”ın yadı artık bağrımda bir sızıdır.
 Ufukta kalplerini döküp ölürken bugün
 “Konya” gözümde tütdü, “Konya” gözümde tütdü.”²⁷⁴

“Dekor
 Bütün etrafa sıcak alev alev iniyor
 Etrafdaki dağların renkleri siliniyor.
 Bir orman yangınının göklerde gölgesi var.
 Hiçbir yanda yığılmış o gözler hasta, yorgun
 Döğen altında sapsar ağlıyor uzun uzun,
 Yamaçlarda hıçkırır bir kağının sesi var.

Kadınlar

Toplanmış bütün kuvvet nasırlı ellerine,

²⁷⁴ SELEKLER, “Ayrılırken”, *Babalık Gazetesi*, 15 Ağustos 1928, s. 2

O yaşlı etekleri dolanmış bellerine
 Şu susuz toprak gibi tabanları çatlamış,
 Kocalarına yardım ediyor bu kadınlar!
 Ağzlarında yanık laflı bir türkü var.
 Zayıf vücutlarında zayıf bir dalgalanış.

Çocuklar

Dutlar arasında yok olur bir kırık ses.
 Demetler gibi dolgun, kağıt gibi tek nefes.
 Çocuklar oynuyor o sap sarı yağında
 Kadid başlar üstüne kimi böyle meşin girmiş.
 Soluk dudaklarını kırıyor iki diş
 Simsiyah bir donukluk var göz çukurlarında.

Erkekler

Görünür kollarında kudret kıvrımlanarak
 Ensesini yarın da böylece taşıyacak
 Bir gurur veriri ona alnından sızan ter
 Lakin gölün yüzüne bir hüznün işler kışın
 “Her gün saban başında topladığı kederler.”

Ben

Kadın erkek ve çocuk didinen beş on yaşla
 Son anda bir gözünü kaybetmiş arkadaşıla
 Sonra kof başaklara bandım, ruhum daraldı.
 Bir istekle uzandım mera denen engine
 Hiç gözyaşı dökmedim köylünün bu haline
 Vah! Senin de kalbini bir güzel yüz mü çaldı?²⁷⁵

²⁷⁵ SELEKLER, “Harman”, *Babalık Gazetesi*, 5 Eylül 1928, s. 2

Selekler'in şiirleri Babalık gazetesinden sonra Servet-i Fünûn-Uyanış dergisinde yayımlanmıştır. Dergideki şiirlerin isimleri yayımlanma sırasıyla şu şekildedir: Doğmadan Ölen Mısralar, Dağ Başında Türküler, İstemem, Menekşe.

“ Boşanan bir zemberek..
 Sabah.. ince bir çığlık yükseldi kümeslerde...
 Köye giden yolların birleştiği bu yerde
 Bir kadın doğruluyor kollarını açarak
 Yüzü kan, üstü toprak
 Ve
 -Dağılan bir çerçive
 Gibi şimdi açılan
 Ufuktan
 Bir şey bekliyor gibi bakıyor uzun uzun;
 Öbür ucunda yolun
 Yorgun
 Yaklaşan develerin önünde yürüyeni
 Cenge gidip gelmiyen oğluna benzetince,
 Yeni
 Bir azap burgulandı beyninde keskin, ince;
 Ve önce durdu kalbi
 Kaskatı bir avuçta sıkılıyormuş gibi;
 Sonra, boşandı sanki çelik bir zemberekte
 Kısık
 Bir ses
 Uzadı çığlık.. çığlık...”²⁷⁶

²⁷⁶ SELEKLER, “Doğmadan Ölen Mısralar”, Resimli Uyanış Dergisi(Servet-i Fünun Yerine), 13 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1687-2, s. 32

“Türkümü bırakmış ilerliyorum..
 İçimde çatlıyan bir damar var da
 Türkümü bırakmış ilerliyorum..
 Ve ayak seslerim karşıdaki yarda

İçimden geçeni gene yok bilen;
 O bile bilmemiş, hissetmemiştii;
 Buna aşınayım yalnız burada ben.

Haykırmak isterim! Fakat ne, niçin?
 Bestesi manasız bir çığlık olur
 Bağıma dağ olan bu içlenişin..

Durmadan dağları aşsam diyorum..
 Gözümün yettiği yerlere kadar
 Durmadan dağları aşsam diyorum..

Onlar bu isteği anlayamazlar...”²⁷⁷

“Yok! İstemem, istemem artık onu çalmayın
 Altında sarı ayın..
 O şarkıyı dinlerken onu ağlar görmüştüm,
 Ben ondan ayrı düştüm..

O gülü göstermeyin kalbim kopacak gibi..
 O dağılan bir goncadan düşen bir yaprak gibi
 O göz kapaklarını, kapanırken öpmüştüm;
 Ben ondan ayrı düştüm...”²⁷⁸

²⁷⁷ SELEKLER, “Dağ Başında Türküler”, *Servet-i Fünun Dergisi*, 20 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1688-3, s. 48

²⁷⁸ SELEKLER, “İstemem”, *a.g.d.*, 27 Kanun-ı Evvel 1928, C. 65, S. 1689-4, s. 55

“Kâşanelerinden..
 Ay tenli güzeller, bu diyarda,
 -Zümrütle bezenmiş bir ipek tül sanırlar
 Issız gece, kâşanelerinden,
 Mehtaba çıkarlar da baharda,
 Aşkın sesi çınlar gibi, kırlar
 Çınlardı derinden...

Gözlerde menekşe,
 Güller açılır sanki dudakta.
 Hep neş'e, sevinç, kahkahalardan
 Bir nağme örülmüş...

'Şen şarkılar'ın aksi uzakta...

Bir samla düşerken üzerinden
 Bir kızdaki hisler gibi titrer de menekşe
 Bir neş'e sayıklar
 Zümrütlü bahardan...^{»279}

Selekler'in şiirleri, Servet-i Fünûn dergisinden sonra Çığlık dergisinde yayımlanmaya başlamıştır. Derginin 10., 11. ve 14. sayılarında Dokuz Oğuz I, Dokuz Oğuz II ve Dokuz Oğuz III isimleri ile yayımlanan şiirler, şâirin Sulh ve Diğer Şiirler adlı eserinde Onun Eserine I, Onun Eserine II ve Onun Eserine III isimleri ile yayımlanmıştır. Selekler'in, zamanın Millî Eğitim Bakanı ve şâirin yakın dostu Reşit Galip'in vefatı üzerine ve Atatürk'ün ölümünden duyduğu acı ile yazdığı şiirler ve de Fransız şâir Paul Geraldı'nın Dualisme adlı eserinin çevirileri bu dergide yayımlanmıştır.

²⁷⁹ SELEKLER, "Menekşe", Servet-i Fünun Dergisi, 10 Kanun-ı Sani 1929, C. 65, S. 1691-6, s. 89

“Toprağa seslenip ‘Şimdi nerdesin?’
 Diye soruyoruz, işitmez misin?
 Yürek çarpıntılı, gönül tasalı,
 Düşünce, mustarip, ‘Şimdi nerdesin?’

Sesimiz dönüyor, bize geliyor
 Uzaktan elenip ‘Şimdi nerdesin?’
 Bu ses dağılmada, bölünmededir
 Yasla örselenip; ‘Şimdi nerdesin?’

Ömür mü vefasız, dünya mı, gün mü?
 Sabah mı karanlık, akşam mı hazin?
 Seni seviyorduk, benimsemiştik:
 Doktor Reşit Galip şimdi nerdesin?”²⁸⁰

“Yurdun semalarında gönüllerde sonbahar,
 Her yerde yas ve gözyaşı, her yerde sonbahar..
 Bir sonbahar sabahı üful etti bir güneş,
 Bir sonbahar sabahı, Ata’m kâinata eş,
 Sonsuz ve muhteşem Atatürk etti irtihal...
 Bir millet arkasında O’nun kaldı pürmelâl.
 Sarmıştı sevgisile bütün bir cihân O’nu,
 Sevdikti Tanrılaştırarak her zaman O’nu,
 Her şey fedaydı uğruna... Kalbimde kan O’nun,
 Canan ve can O’nun...

Sesler içimde haykırıyor; yan, kül dağıl;
 Sesler, derin; ölüm gibi, sesler çağıl çağıl
 Bir perde geldi görmüyor etrafı gözlerim,
 Ben mâtem eylerim, yanarım, mâtem eylerim.
 Gökler yıkılsın, istiyorum nerde sonbahar?
 Yurdun semalarında, gönüllerde sonbahar.”²⁸¹

²⁸⁰ SELEKLER, “Cebeci’de”, *Çığır Dergisi*, Şubat 1934, S. 10, s. 185

“Sen; ‘benim piyanom, benim güllerim.’
 ‘Senin kitapların, senin köpeğin.’
 Diye söylüyorsun, sevgilim, niçin?

Bakışların iki ışıktan damla..
 Gün olur dersin ki; ‘kendi paramla
 Bunları kendime almak isterim.’

Nem varsa senindir. Bu, böyle iken
 Neden bu çarpışma sözlerdeki:
 Benimki, seninki, seninki, benimki.

Sevseydin sen eğer beni derinden?
 O zaman ‘kitaplar ve köpek’ derdin.
 ‘Bizim güllerimiz’ diye söyledin.”²⁸²

Varlık dergisinde Selekler’in 1933-1938 yılları arasında otuz altı şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirlerden ikisi hariç hepsi “Sulh ve Diğer Şiirler”de bulunmaktadır. “27-12-1335” ve “Güneşe Doğru” adlı şiirler, Varlık’ta yayımlanıp da şairin eserlerinde olmayan şiirlerdir:

“Akdeniz kıyısına vardım, kendiliğimden,
 -Neden varasım geldi, neyi göresim geldi,
 Bilemiyordum.- Ancak işte o, mevsim geldi,
 Vardım, suda bahara dalmak istediğimden.

Sular haber getirir, dedim, başka iklimden:
 Bir şey sorasım geldi, enginden sesim geldi,
 Sesleri uzun saçlar gibi öresim geldi;
 Ahenginin içinde kalmak istediğimden...

²⁸¹ SELEKLER, “Mersiye”, *Çığır Dergisi*, Ocak-Şubat 1939, C.7, S. 74-75, s. 20

²⁸² SELEKLER, “İkilik”, a.g.d. , Mayıs-Haziran 1935, S. 29-30, s. 12

Deniz, sesler, ilkbahar...yeniden doğuyorum,
Yahut, geçmiş içimde taze filiz veriyor.
Suda güneş, kanımda eski günler eriyor.

Deniz, sesler, ilkbahar..varlığında, bir tohum;
Akıncı ataların bıraktıkları duygu:
Yeniye ve güzele, güne, güneşe doğru..”²⁸³
“Bu şehir yeniden kuruldu yavrum,
Bu da hepsi gibi onun eseri.
Bilseniz ne kadar çok seviyorum
Bozkırda yükselen bu yeri.

Bir gündü bu şehre birinci kanûn
Bir parıltı gibi verdi o eri.
Sesi inan dolu, tatlı ve olgun,
Ummandan bir damla gibi gözleri...

Bu şehir ondaki sırta ererek,
Bütün sevgisiyle gönül vererek,
Koynunda görmeğe canattıyordu.

Aydınlık ümitler vardı sesinde,
Gözleri parlıyor, düşüncesinde
Yepyeni bir cihan yaratıyordu.”²⁸⁴

Hisar dergisi Hâmit Macit Selekler’in şiirlerinin yayımlandığı bir diğer dergidir. Şâirin, “Çanakkale’ye”, “Sone”, “Sabah”, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar” ve “Nisan 1971” gibi şiirleri bu dergide yayımlanmıştır:

²⁸³ SELEKLER, “Güneşe Doğru”, *Varlık Dergisi*, 01.06.1934, C.1, S. 22, s. 342

²⁸⁴ SELEKLER, “27-12-1335”, *a.g.d.*, 1 II. Kanun-ı Evvel 1934, C. 1, S. 12, s. 184

“Elveda ikinci çocukluğuma,
 En iyi, en güzel, içli duyguma.
 Kendimden ışıklar, renkler verdiğim
 Bahçevanı olup yetiştirdiğim
 Yalnız benim için açan çiçeğe,
 İçten inandığım büyük gerçeğe,
 Bildiğim, gördüğüm, sevdiğim yüze,
 Boğaz sularına vuran gündüze,
 Yağmurlu sabaha, beyaz öğleye,
 Elveda, elveda Çanakkale'ye”²⁸⁵

“Fatih'te Hüsambey mahallesinde-
 Odamda yalnızım, pencerem açık,
 Gündüz: Pınarlardan boşalan ışık,
 İstanbul: Bir sıcak yaz öğlesinde.

Zaman bir kır atın gür yelesinde
 Dünya, bana göre bir kaç adımlık.
 Sen varsın yaşamak için, tadımlık
 Yalnız seni duysun kalp, özlesin de

Buruşmuş gül gibi parmaklarımda
 Gündüzler, geceleri ümit ve keder
 Her şey hasretinle başlar ve biter.

Odamda senenin sekiz temmuzunu,
 Tükrüğünün tadı, terinin tuzu,
 Kanının ekşisi dudaklarımda.”²⁸⁶

²⁸⁵ SELEKLER, “Çanakkale'ye”, *Hisar Dergisi*, Mart 1965, C. 5, S. 15, s. 5

²⁸⁶ SELEKLER, “Sone”, *a. g.d.*, Ocak 1965, C. 5, S. 13, s. 7

“Duyamak ve düşünmek ve tahayyül edebilmek.
Bir aşka tutulmak... O’nu sevmek ve sevilmek.

Bir gül gibi bir yüzde açan sevgiyi görmek
İklimleri, mevsimleri mısralara örmek.

Toprakta tüten lezzeti buğday başağından.
Yaz günlerinin hazzını almak sarışından.

Dağlarda, denizlerde, bulutlarda, şafakta,
Gözlerde, bakışlarda, duruşlarda, dudakta.

Her gün beliren gonca güzellikleri dermek;
Kalbindeki öz cevheri insanlara vermek!”²⁸⁷

“Nisan, dalda yeşil, bulutta beyaz,
İzmir’de renklerin coşkunuğudur.
Mersin’de ansızın geliveren yaz;
Erciyes dağında tüten buğudur.

Türkiye’ın baharın öz çocuğudur,
Sen varsın, biz varız, umutta beyaz,
Bir çağrı sesi var; sevginde huzur
Ve bakışlarında gülüveren yaz!

Andolsun sularda ışığıyan güne,
Sabaha, öğleye, akşam üstüne,
Kaderimsin, düşüncemsin, duygumsun!

²⁸⁷ SELEKLER, “Mehmet Çınarlı’ya Mısralar”, **Hisar Dergisi**, Ağustos 1969, C. 9, S. 68, s. 11

Güzelliğin için sana andolsun!
 Toprağım, vatanım, yurdum, sevgilim,
 Acım, tatlım, sarışınım, yeşilim!”²⁸⁸
 “Anıttepe, Ar sokağı, Gençlik caddesi,
 Sabah.. kuşlar kanat kanat, bir çocuk sesi,
 Ak bir bulut, penceremde bir tül, incecik,
 Sonra serin, sonra yeşil, sonra mavilik.

Bir tomurcuk açar gibi, içimde bir hal,
 Bir yavru kuş uçar gibi, içimde bir hal.
 Yine eski günler olsa, bir çocuk olsam
 Ve geçmişte sevindiğim günü bulsam.

Hatıramda o gün asla solmayan nakış
 Akdeniz’e ulaşılmış, İzmir alınmış,
 Yine eski günler olsa seninle birlik,
 Sevinirdik, sevinirdik, çok sevinirdik.

Bir noktada birleşseydi gerçekler hayal,
 Bir noktada birleşseydi dün, bugün, yarın.
 Yine ince, yine güzel, yine sarışın,
 Karşı yoldan çıkıverse MUSTAFA KEMAL.”²⁸⁹

Kemal Hayam Dağlıoğlu’nun Ankara’da yayımlanan Çaba Dergisi’nde yayımlanan “Hâmit Macit Selekler ve (iyilik)” adlı yazısında şâire ait olduğunu belirttiği “Dört Yön”, “İyilik” ve adı belirtilmeyen şiirler de Selekler’in eserlerinde bulunmayan şiirlerdir:

²⁸⁸ SELEKLER, “Nisan 1971”, a.g.d. , Temmuz 1971, C. 11, S. 91, s. 4

²⁸⁹ SELEKLER, “Sabah”, Hisar Dergisi , Kasım 1967, C.7, S. 47, s. 9

“Doğuda sen varsın, aydınlığım sen
Batı ufkundaki renkler de senden.
Kuzeyden fırtına olup da esen,
Güneyden kiblem sen, tapdığım sen.”²⁹⁰

“Sabah dua yerine
Dilimde şarkı sensin
Her şey iyilik için
İyilik üzerine

Her an her yerde yine
Yüzümüzün akı sensin
Her şey iyilik için
İyilik üzerine

Ve derinden derine
Kalbimin aşkı sensin
Kalbim iyilik için
İyilik üzerine.”²⁹¹

“Besbelli bir cadı bana ilenmiş
Elli üç yıl önce doğduğum sabah
Önümde duruyor, büyük ve geniş:
Öldürdüğüm bahar, boğduğum sabah.”²⁹²

Bütün bu dergilerde yayımlanan şiirlerden başka, Selekler’in çeşitli yazarlara ait bazı kitaplarda yayımlanmış şiirleri vardır. Halil Soyuer, aşağıda

²⁹⁰ Kemal Hayam DAĞLIOĞLU, “Hâmit Macit Selekler ve (iyilik)”, *Çaba Dergisi*, Haziran 1968, S. 20, s. 5

²⁹¹ DAĞLIOĞLU, “Hâmit Macit Selekler ve (iyilik)”, a.g.d., s. 5

²⁹² DAĞLIOĞLU, “Hâmit Macit Selekler ve (iyilik)”, a.g.d., s. 6

verdiğimiz şiirin ortaya çıkış hikayesinden şöyle bahseder: “Hâmit Macit Selekler Antalya’lıydı...Kendisini tanıyışım, Ankara’da Yüksek Hakimler Kurulu Üyesi bulunduğu zamana rastlar. Sık sık ziyaretine giderdim...Yine bir gün, Yüksek Hakimler Kurulu’ndaki odasına gitmişim. Camdan dışarıyı seyrediyordu. Bir şeyler mırıldanır gibiydi. Dostça uzatmıştı elini ve dinle demişti:

Gözlerin, gözlerim ve gözlerimiz
Anlaşırlar derin bakışlarla
Görünür her bakışta, sen, ben, biz...
Parlayan solmayan nakışlarla.

Aşk duymakta terleyen derimiz,
Sönüyor hiç dudaklarının ateşi
Yanıyor değdiğinde her yerimiz
Kanımız bir limon kadar ekşi.

Akdeniz sahilinde bir bahçe
Güneş altında işveyle yanar
Portakallar ve hurmalar, narlar,
Sımsıcak gündüzün sonunda gece.

Meyvalar süt beyaz, büyük, tatlı,
Mevsimin sönmüyor bakır rengi
Bedenin ak, köpük köpük tatlı
Fildişinden omuzların sanki.

Gözlerin hep zafer kazanmışlar
O bakışlar yenilmemiş asla
Benim ömrümde başlıyor kışlar
Senin ömrün baharda Mandubala”²⁹³

²⁹³ Halil SOYUER, “Hâmit Macit Selekler”, *Anılarla Şairler Albümü I*, Ankara, 1982, s. 117

Halil Soyuer, aruzla yazılmış aşağıdaki şiirin yazılma hikayesinden şu şekilde bahseder: “ Bir gün, Çaba dergisi yönetim yerine gelmişti. Derginin o ayki sayısında şair Azmi Güleç’in aruzla yazılmış bir şiiri vardı. Öylesine beğenmişti ki bu şiiri, Azmi’yi tanımak istiyordu. İki gün sonra Azmi’yle Selekler’i karşı karşıya getirmiştım. Selekler, bu buluşmaya aruzla yazdığı ve Azmi Güleç’e ithaf eylediği yepyeni bir şiiriyle gelmişti:

Ufkunda şafaklar tutuşurken suya indim
Dün Barbaros’un gezdiği sahile indim.

Coşmuştu deniz, rengi parıldardı solardı,
Coşmuştu da üstünde bütün heybeti vardı.

Baktım ona hürmetle durup bir kenarından
Sandım yine Türk-Akdeniz’in mor sularından.

Geçmekte şeref mevkiyi, kalyon ve kadirga,
Bayraklarının gölgesi vurmuş gibi ufka.

Bir konca sabah aktı semadan yere doğru,
Kuşlar da kanatlandı hemen göklere doğru.

Kuşlar, ebedî gökte şehitler gibi hürdü
Ecdadına kuşlar da selam sevgi götürdü.”²⁹⁴

Halil Soyuer, Selekler’in aşağıdaki şiiri yazış hikayesinden şu şekilde bahseder: “Bir bahar öğlesiydi. Ankara taptaze bir baharın kollarındaydı. Ziyaretine gitmişim. Birlikte yemeğe çıkmıştık. O gün bir başka sevinç vardı halinde. Uçacakmış gibiydi. Dallarında yepyeni bir baharın tünediği iri yapraklı bir ağacın altına çekilmiştik. Bir şiir okumaya başlamıştı. Doğadaki bu taptaze uyanış kanlardaki bu kaynama coşturmuştu onu:

²⁹⁴ SOYUER, “Hâmit Macit Selekler”, *Anılarla Şairler Albümü I*, Ankara, 1982, s. 119

Zeytin yaprağı yeşil aman bir yar elinden
 Vatan toprağı yeşil, aman bir yar elinden.
 Baktıkça başım döner gözlerinin rengine
 Zümrüt kaynağı yeşil, aman bir yar elinden.

Dağın gümüş buğusu, denizin laciverdi
 Fidan, tomurcuk, filiz ve sevmek ümidi
 Sen insanı bilirsin, aman bir yar elinden
 Nisan..çocukluğumuz bu sabah geliverdi.”²⁹⁵

“Bize her gün onunla neşe gelir
 Daima şen, şirin ve neşelidir.
 Bazı süssüz kıyafetiyle onu
 Sanırız bir demet hanım elidir.
 İki kalp her zaman baharı anar
 Gibi meftun o ismi anmadalar.
 Samed’in düşmüyor dilinden adı,
 Hamid’in daima dilinde o var.
 .....
 Bizi bir demde sarmış olsa hüznün,
 Kalsa bir lâhza kalbimiz üzgün
 Biz onun isteriz tebessümünü
 O gülüşler şifası gönlümüzün.
 .....²⁹⁶

“Yapraklara düşen güneşteydi yaz
 On iki haziran sabahı ve sen...
 Ellerinde çiçek, gülerek beyaz,
 Bir sevinç içinde girdin eve sen.

²⁹⁵ SOYUER, “Hâmit Macit Selekler”, *Anılarıyla Şairler Albümü I*, Ankara, 1982, s. 120

²⁹⁶ Samet AĞAOĞLU, *İlk Köşe (Edebiyat Hatıraları)*, Ağaoglu Yayınevi, İstanbul, 1978, s. 64

Varlığım dopdoğu yine seninle
 Dünyamı kuşatan tek çerçeve sen.
 Sen de yalnız beni duy, beni dinle,
 Yaşa yalnız beni, seve seve sen...²⁹⁷

3.2. HUKUK ALANINDAKİ KİTAPLARI

Hâmit Macit Selekler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdiği 1931 yılından, vefat ettiği 1974 yılına kadar hayatını bir hukukçu olarak kazanmıştır. Şiir alanında sanat yapma amacını, “Sanat için sanat” şeklinde özetleyebileceğimiz Selekler, toplumsal faydayı düşünerek de eserler vermiştir.

Şâirin oğlu Ferit Selekler, babası Hâmit Macit Selekler'e ait “Suçlu Sanılan” adlı bir eserden bahsetmektedir. Ferit Selekler, bu kitapta, bir dilci hassasiyetiyle, eserin basıldığı zamanlarda kullanılan “Maznun” sözcüğü yerine “Suçlu Sanılan” sözcüğünün kullanıldığını ve Hâmit Macit Selekler'in, günümüzde kullanılan şekli ile kimlere sanık veya suçlu denebileceği açıkladığını belirtmiştir.

3.2.1. İzahlı Millî Koruma Kanunu

Daha önce de belirtildiği gibi Selekler, 10.04.1942 - 8.01.1948 tarihleri arasında İstanbul Millî Korunma Asliye Mahkemesi Müdde-i Umumî Muaviniği görevinde bulunmuştur. Bu görevde bulunduğu süre zarfında meslektaşları Tahsin Okur ile birlikte kaleme aldığı ilk eseri olan “İzahlı Millî Koruma Kanunu”, İstanbul Kenan Matbaasında basılmıştır ve eser 207 sayfadır. Kitabın yazarları kitabın yazılma amacını kitabın başında “Maksat” başlığı ile şu cümlelerle belirtmişlerdir:

“Bizi yakından tanıyan arkadaşların gösterdikleri arzu ve devamlı ısrarları üzerine, mesaimizden tasarruf edebildiğimiz zamanlarda bu kitabı yazmak mecburiyetini hissettik. Millî Korunma Kanunu'nun halen mes'û olan maddelerini tertipleyerek mucib sebepler layihalarını, müesser temyiz içtihat ve kararlarını ve tatbikatı göz önüne alarak, kendi görüş ve anlayışımızla izaha çalıştık. Bununla beraber, 3780 sayılı Millî Korunma Kanunu ile bunu tadil eden diğer kanunları kitaba almayı faydalı bulduk”²⁹⁸

²⁹⁷ SOYUER, “Hâmit Macit Selekler”, a.g.e. , s. 119

3.2.2. Anayasa ve Üzerinde Bir Deneme ile Yeni Terimlerin İzahı

Selekler'in 1945 yılında kaleme aldığı eser, İstanbul Cihan Kitaphanesi'nde basılmıştır ve 53 sayfadır. Tahsin Okur'a ithaf edilen eser, anayasada yer alan ve kökeni Arapça ve Farsça olan sözcüklere Türkçe karşılıkların teklif edildiği bir sözlük mahiyetindedir. Eserin ön sözünde şu cümleler, Selekler'in bu eseri kaleme alma sebebini anlatır mahiyettedir: "Dil devrimi, Türk aydınlarının, yazarlarının ülkülerinden idi. Bugün anayasa ile devlet bu devrimin temel taşı koydu. Başarısını, zaferini ilan etti."²⁹⁹ Kitapta yabancı kökenli sözcüklere önerilen Türkçe karşılıklara şu örnekleri verebiliriz. Örneğin, "celse" sözcüğü için "oturum", "salahiyet" sözcüğü yerine "yetki", "rey" sözcüğü yerine "oy" sözcüğü, "tahsisat" sözcüğü yerine "ödenek" sözcüğü Selekler tarafından kamuoyuna teklif edilmiştir.

Selekler'in bu çalışması, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Türk Dil Kurumu tarafından takdirle karşılanmıştır.

3.2.3. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ve Üzerinde Düşünceler, Açıklamalar

Selekler'in İstanbul Millî Koruma Savcı Yardımcısı sıfatı ile kaleme aldığı eser, İstanbul İktisadi Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yurdu tarafından 1945 yılında neşredilmiştir. 79 sayfalık eserde Selekler'in, TBMM tarafından 01. 06. 1945 tarihinde kabul olunan 4753 kanun numaralı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile ilgili düşüncelerini görmekteyiz.

²⁹⁸ Tahsin OKUR, Hâmit Macit SELEKLER, *İzahlı Millî Koruma Kanunu*, İstanbul, 1944, s. 4

²⁹⁹ Hâmit Macit SELEKLER, *Anayasa ve Üzerinde Bir Deneme ile Yeni Terimlerin İzahı*, İstanbul, 1945, s. 3

SONUÇ

1909-1974 yılları arasında altmış beş yıllık bir hayat süren Hâmit Macit Selekler, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı içerisinde hak ettiği yeri bulamamış bir sanatçıdır. Eserlerinde, Doğu ve Batı kültürlerinin bir sentezini yapan Selekler, gerek anlam alanında gerekse de şekil alanında iki kültürün edebiyatlarının karakteristik unsurlarını, insan olgusunu sanatının merkezine alarak kaynaştırmasını bilmiştir. Bu yönüyle, medeniyetlerden beslenen bir sanatçı olan ve şiirinin mükemmeliyetini, taraflı tarafsız tüm otoritelerin kabul ettiği Yahya Kemal Beyatlı'nın çizgisinde eserler vermiştir.

Sanat yapma amacını “sanat yapmak” olarak özetleyebileceğimiz Selekler, zamanında revaçta olan şiirden toplumsal bir fayda bekleme anlayışının dışında kalmış ve hiçbir ideolojik görüşün etkisinde kalmadan eserlerini vermiş ve yeri geldikçe savundukları ideolojiyi sanat sahasında bahis unsuru yapan sanatçıları da eleştirmiştir. Döneme hakim olan hükümetin yanında tavırları eserlerinde hissedilse de bu tavır bir beğeniden öteye gitmemiş ve propagandaya dönüşmemiştir.

Lirik üslupla her konuda şiirler yazması Selekler'in en dikkat çekici yönlerindedir. Lirik üslubu çokça kullanan şâirin, sevecen, ağır başlı, mütevazı ve duygusal bir yapıya sahip olması bunun en önemli sebebidir. Hamasî konuları bile lirik bir üslupla kaleme alan şâir, bu konuda son derece başarılıdır. Asıl mesleği hukukçuluk olan şâir, düşünceyi ve akli esas alan mesleği ile duyguları esas alan şâirliğini birbirine karıştırmadan dönemi içerisinde son derece başarılı eserler vermiştir.

İnsan olgusuna ait hemen her konuda şiirler kaleme almış olan Selekler, bu konuları yerli ve yabancı nazım şekilleri ile şiire kendine has üslubunu katarak şiirlerini okuyucusunun beğenisine sunmuştur. Samimiyet, Selekler'in bütün şiirlerinin ortak unsurudur. Geleneği şiirinin içerisine ustalıkla kaynaştırmış bir şair olan Selekler'in, Osmanlı'ya olan derin bağlılığını Fransız edebiyatından alınmış bir nazım şekli olan “Sonnet” ile işlemesi Selekler'i dönem içerisinde farklı kılan özelliklerindedir. Sone

türü, şâirin en çok kullandığı nazım şekillerindendir. Ahmet Muhip Dranas'a göre, Türk Edebiyatı'nda, tam anlamı ve disiplini ile "sone"ler yazmış şâir, Hâmit Macit'tir. Şiirlerinin büyük bir çoğunluğu, şiirin şekil unsurlarını son derece dikkatli bir şekilde kullanarak kaleme alınmıştır. Dil konusunda da son derece hassas olduğunu bildiğimiz Selekler, Türk şiir diline yeni katkılarda bulunmak için sürekli çalışmalar yapmış bir sanatçıdır. Bütün bu özellikleri ile Selekler, Yahya Kemal Beyatlı'nın en önemli takipçilerindendir.

EKLER

Ek 1.1: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

Ek1.2: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

İlk yoklama			sütunu	
Yoklama tarihi İlk defa	Okuyup yazması, tahsil derecesi	Oturduğu yer, san'at ve mesleği	Yoklamasını kendisi mi ve başkası mı yaptıracağı	70 56 def. 170
22-11-3543	Okuyup yazması tahsil derecesi	Oturduğu yer, sanat ve mesleği	1916/959 95-7 Yd. Yok. Yapıldı. C.Kale No. 5. Bşk.	
Cüzdan sahibinin günden itibaren...			gösterilmez ve bu cüzdanla son yoklamada bulun- gelmediği takdirde ezalanacağı tebliğ kılınmıştır.	
As. S. Re. veya Yoklu			Nüfus Memuru 1 / 19	

Ek 1.3: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

Son yoklamasıyla celbû zevk arasındaki sikkî ve sair sebeple tebeddülât hanesi			
941	Yoklaması yapıldı (A. S. R. 119)		
330	946 Nüfus Hanesi yoklaması yapıldı (A. S. R. 119)		
Musaddaktır. A. S. R. 119			

Celbû zevk veya bedeli nakli Hanesi				
Ketimsi günü	Celbû tarihi	Sevk tarihi	Müratib çıkışı meblağ	Bedel vermişse kaç laksitle verdiği ve laksilerin makhuz Ta. ve No ile yatırıldığı emval
			9.6	2 173
Musaddaktır. A. S. R. 119				
			9.5	5
953 yoklaması yapıldı (A. S. R. 119)				

Ek 1.5: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

Ek 1.7: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

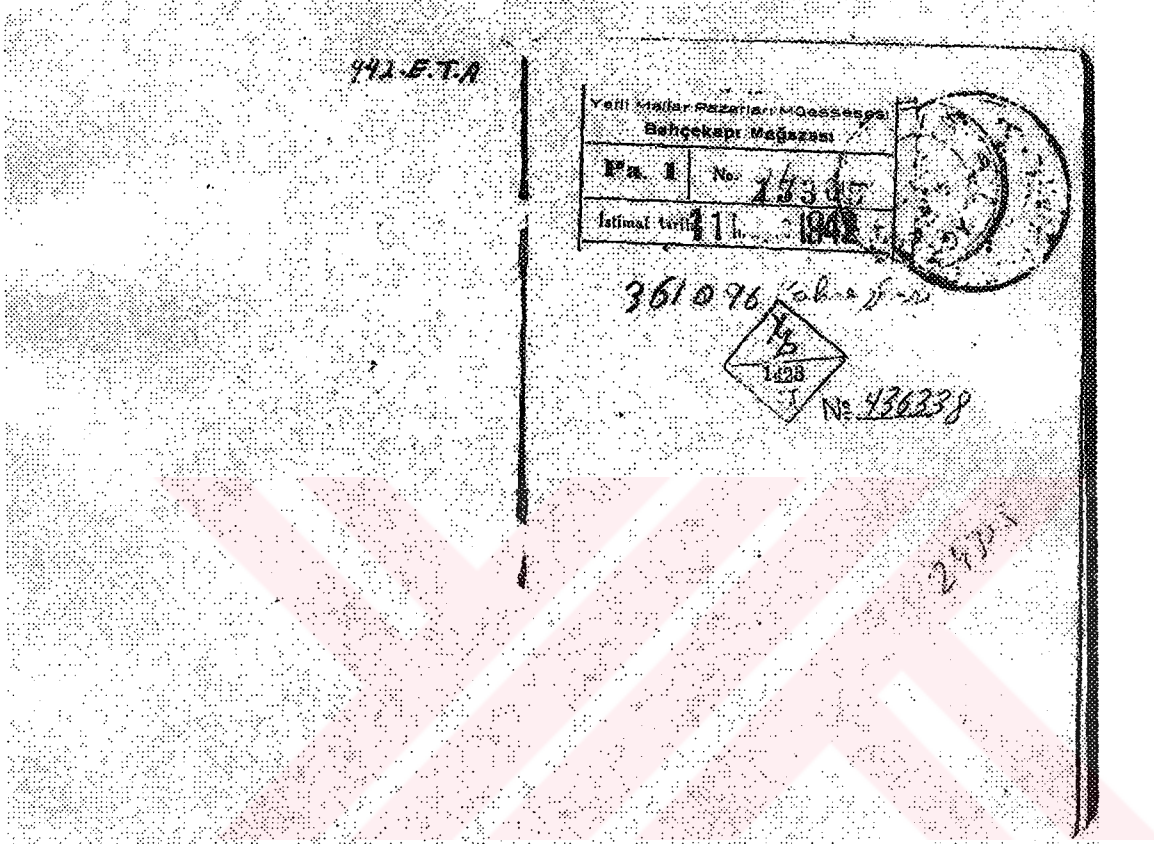
İhtiyata naklinden ibracına	kadar cari muamelâti
936 yollanmış gazete b. b. 936 M. S. P. S. Bak	22-1-1919 yollanmış gazete M. S. P. S. Bak
937 yollanmış gazete b. b. 937 M. S. P. S. Bak	11-6-1919 yollanmış gazete M. S. P. S. Bak
938 yollanmış gazete b. b. 938 21-6-1919 M. S. P. S. Bak	M. S. P. S. Bak
M. S. P. S. 135 yollanmış gazete b. b. 135 M. S. P. S. Bak	M. S. P. S. Bak

Ek 1.8: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

Ek 1.9: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

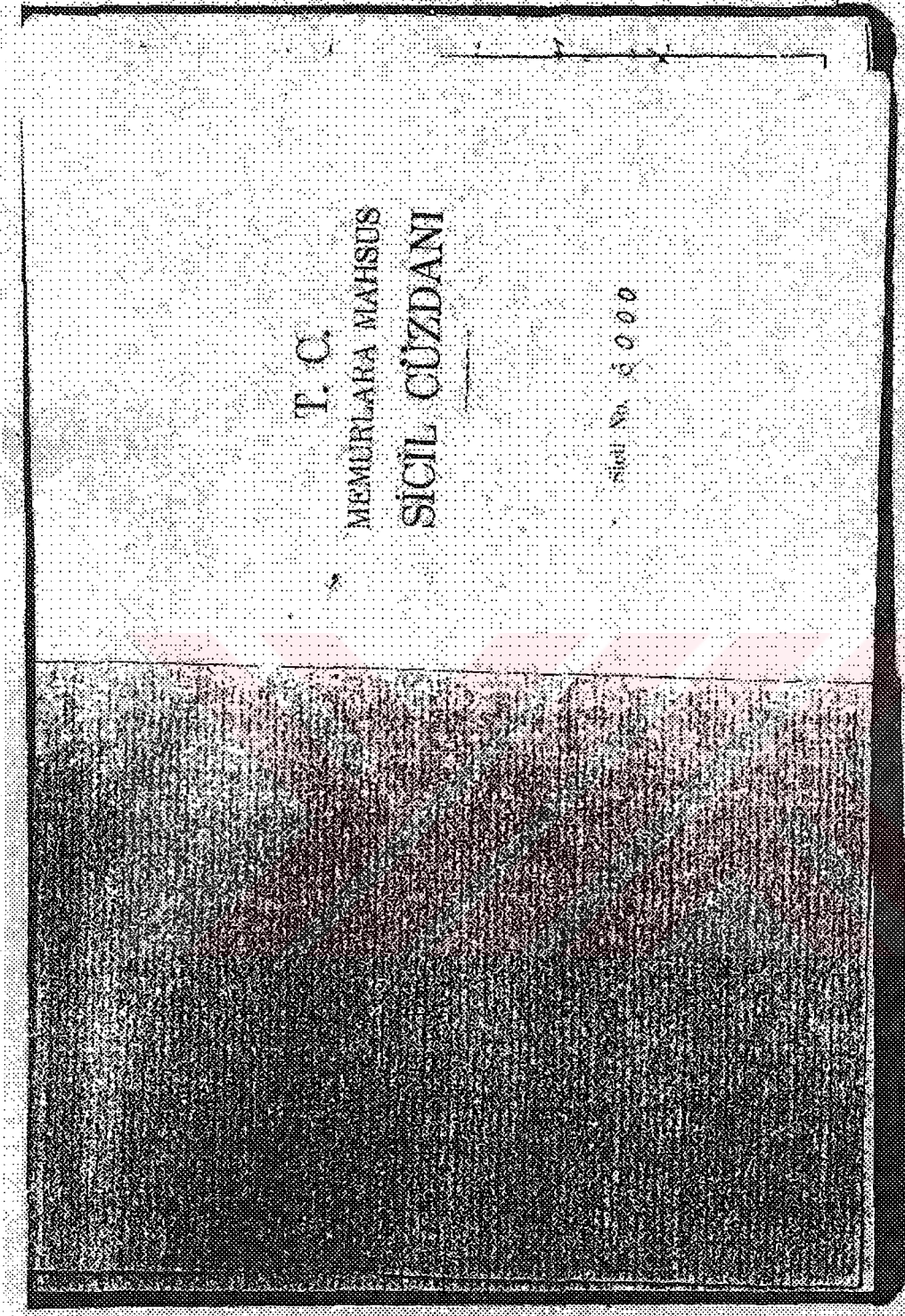

Ek 1.10: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"

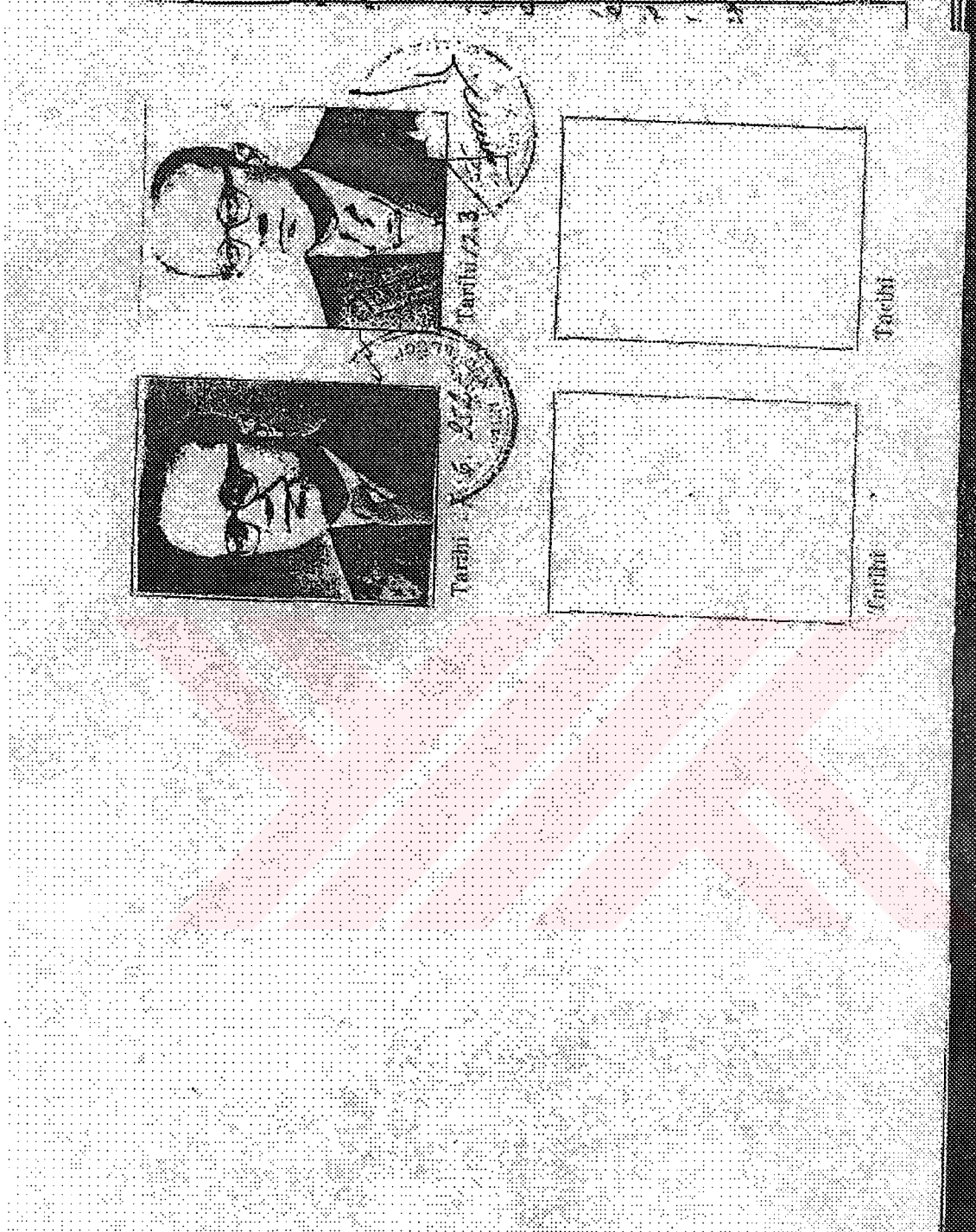
NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ		T.C. ANTALYA İLÇESİ ANTALYA MERKEZ (1038)		KAYALIK (KÖY) KİŞİ BAĞLARI		SİLT NO 41		HANE NO	
RİBA BSK C. YAKINLIK	T.C. NO	ADI	SOYADI	BABA ADI	ANA ADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MED. HALLİ VE ÇEŞİTİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER
1	E Kendir	12948610002	SELEKLER	ABDULLAH	FERİDE	ANTALYA 17/10/1927	EVLİ İSLAM	27/07/1928	Ölm: 23/01/1974 Evlama: 20/09/1935 Boşalma:
2	K Eş	12937610740	SELEKLER	KÜSTAFER	ÖLMEZ	ANTALYA 14/05/1928	EVLİ İSLAM	14/05/1928	Ölm: 01/06/1982 Evlama: 20/09/1935 Boşalma:
3	Ki Kız	17740450514	SELEKLER	ABDULLAH	MERİEM	ANTALYA 18/05/1934	EVLİ İSLAM	13/05/1934	Ölm: KAYALI KAYIT Evlama: Boşalma:
4	E Oğul	12934610804	SELEKLER	ABDULLAH	NEZAR	ANTALYA 25/11/1940	BEKAR İSLAM	20/01/1941	Ölm: 17/03/1943 Evlama: Boşalma:
5	E Oğul	12828611022	SELEKLER	ABDULLAH	NEZAR	ANTALYA 05/06/1916	EVLİ İSLAM	15/07/1938	Ölm: SAĞ Evlama: Boşalma:
6	E Oğul	12925611386	SELEKLER	ABDULLAH	NEZAR	ANTALYA 07/02/1942	EVLİ İSLAM	03/02/1943	Ölm: SAĞ Evlama: Boşalma:
7	K Kız	52550146906	SELEKLER	ABDULLAH	NEZAR	ANTALYA 09/02/1944	EVLİ İSLAM	07/02/1946	Ölm: KAYALI KAYIT Evlama: 05/11/1971 Boşalma:
KİŞİLERİN OLAYLARI									
ESN ADI		DÖŞÜNCELER		DÜZENLEYEN		DÜZENLEYENİN ADI SOYADI ÜNVANI			
AÇIKLAMALAR:		1. YAŞI MEYVA KİŞİLERİN KAYDI KOTİDÖĞE UYGUNDUR.		ABİ SOYADI - ÜRVANI		ÖMÜRİYAN PESTALIKIN ADI SOYADI ÜNVANI			
2. İSBU NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ DUALIPINAR ÜNİVERSİTESİ İBRAZ EDİLMEK ÜZERE DÜZENLENMİŞ OLUP BAŞKA AMACLA KULLANILMAZ.				GÜLER ÜRGANCI M.H.K.L.		MEHMET ÖMER KONUR BANDIRMA (1179) NÜFUS MÜDÜRÜ 30/03/2004 11:45			
				Planef		İmza			
						Mühür			

Ek 2: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Nüfus Kayıt Örneği"

Ek 3.1: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Memurlara Mahsus Sicil Cüzdanı"

Ek 3.2: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Memurlara Mahsus Sicil Cüzdanı"

ASKERLİK

25.5.1914 Talimatın başka bir yerde
 değil aynı gün uygulanmıştır.
 Belirtilen tarihlerde 21.10.1915 gün-
 üne kadar aynı daylanmıştır.
 15.5.1913 Tarihinde 1 ay maaş ile
 de duble için başka alınmış maaş
 maaş beyan listesi ekinde 12.9.1913
 tarihinde uygulanmış belgeleri
 Adımların kısaca şöyledir.

ANKETLİK

23.7.1914 İyil memuru gel top. ke. ömer emine
 Haktan. Anketlik sorularına verdiği cevapları
 bu
 Hazret. bitirimi 26.01.1914 30 Mayıs 1914
 Hedef subay okulu na. pms. 31 Ekim 1914
 Arşim. Göksoy 30 Mayıs 1915
 Gön. Göksoy 1 Kasım 1915
 Feriç 1 Kasım 1915
 Talim mte. de. calbi 15 Nisan 1913
 Feriç 15 Temmuz 1913
 Kara Kumralı f. Pasana. B. K. l. g. d.
 50 x 56 3 k. 4 93981 sayı ve 23.9.1913
 Tarih. gravisle bildirilmiştir.

ANKETLİK SORULARI VE CEVAPLARI

Çocukları koruyun
yoksa asla
başarıya ulaşamazsınız
Dikkat!

Sevgili Ferit oğul, Jüdekrans (1971)
öfrenül. Mavi de (1971)
Kanıy Kar Altabas Altabas (1971)

Kayına süzleri
Yazmışım

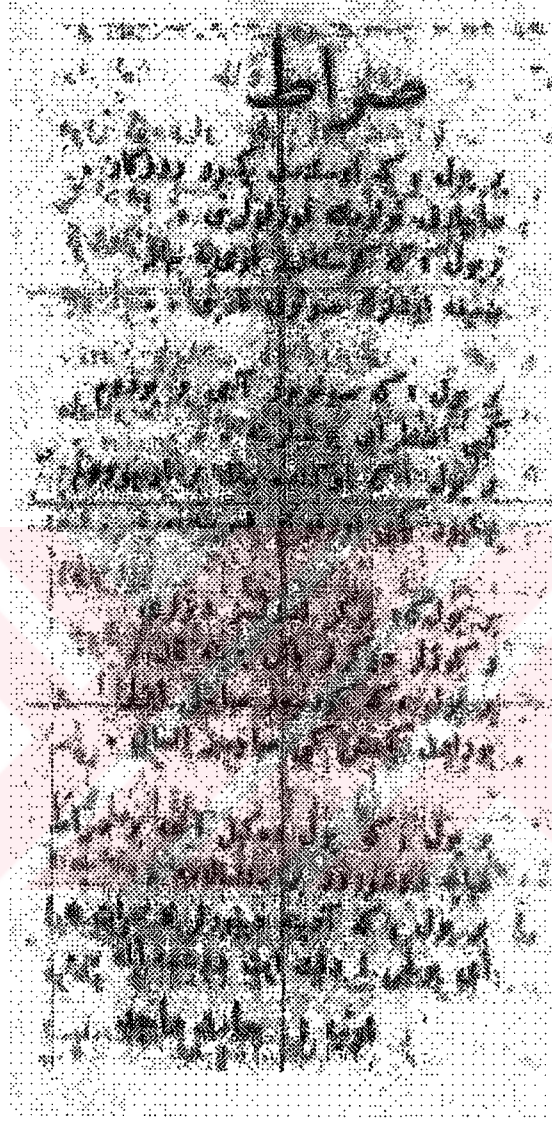
Ferit
NOBRESİN

Bu gün 12.9.73 Paz. Eylül ayı sağladım da -
bir gazisi ferideki işbirliği 2. 10 Eylül Paz. Dözent. B.
Devlet Hıfzı Jeni bu iki hafta rapor verdi. Bu hafta Rapora
yani bir hordakki yazdı Koroner arter yetençliği -
Başta hordakkları ile Raparla birlikte derinlerde
Sistematik hipertansiyon, Kardio anjali, Sol Kalp
yetmezliği, Koroner arter yetmezliği - Bu hafta (10.9.)
EKG'de Elektrokardiyogram daha iyi: Ritim - düzenli,
voltage - Jüdekrans - henüz elektrodigitalizasyon son
haddine varmamış. Jüdekrans - Başta ilağları son
digitalizasyon 25 miligram, Jüdekrans devam,
Lassi: haftada bir gün, 150 mg ile 75 mg
bu perantın (her gün 2) işer) hafta 3 gün Refrektor,
Azer gün Jüdekrans + Sklerobion + Psikozim + fante -
(daha ne kaldığı) - Ferit bu nekları Dr. Erat Bıcanın
öğren. Dr. Jüdekrans hanım kıyım da enter - Kızıya yazıldan
narko devam: Jüdekrans bir kula vererek muvafaklı. J. fante
Bazın devamı mi. İhtli arak alarfa devam edeceğim
Pol öle 1970 de Jüdekrans 200 mg ile, Bırdaki Kardio
anjali ji rontjen filmi; bulmam lateral. İhtmi ji
elektrokardiyogram apasıl fante di der neden 3 yıl önce

Ek 5: Hâmit Macit SELEKLER'in oğlu Ferit SELEKLER'e yazdığı bir mektup.

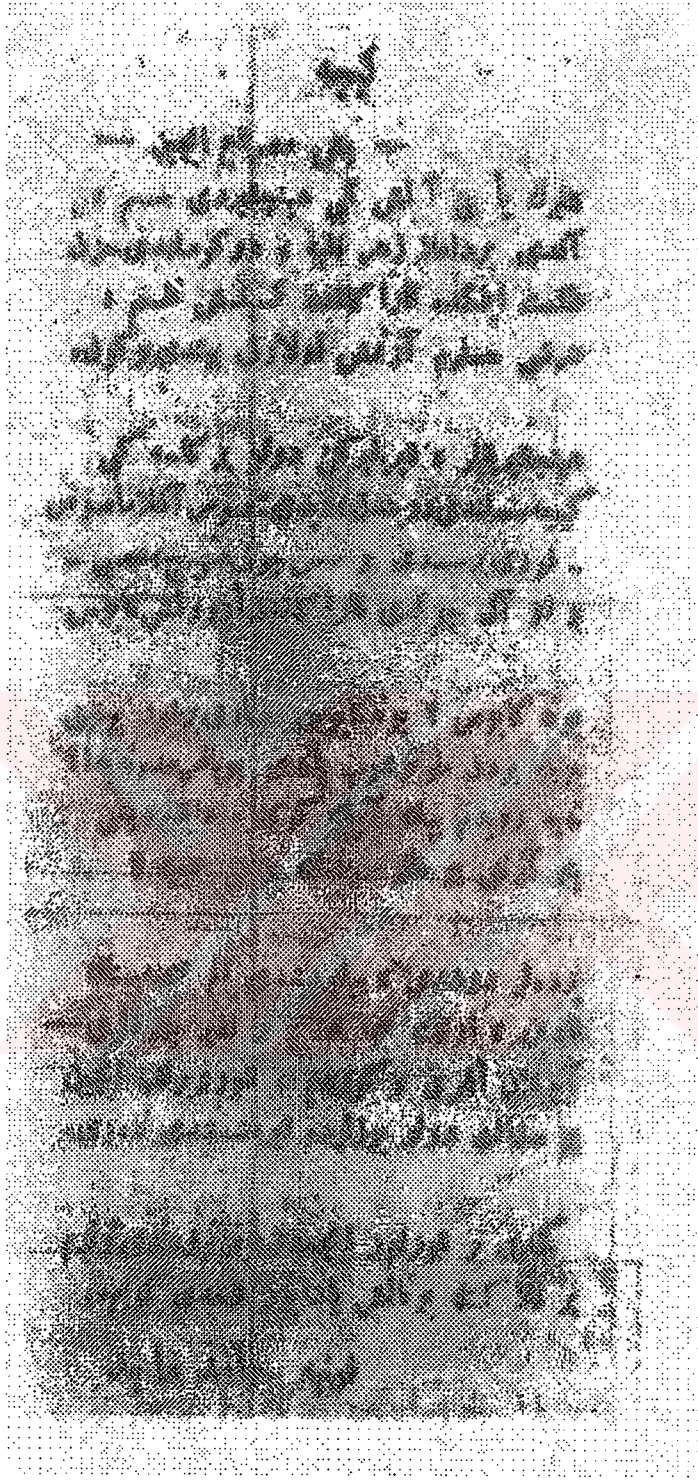

Ek 6.2: Hâmit Macit SELEKLER, "Sırat", **Babalık Gazetesi**, 23 Mayıs 1928, s.2

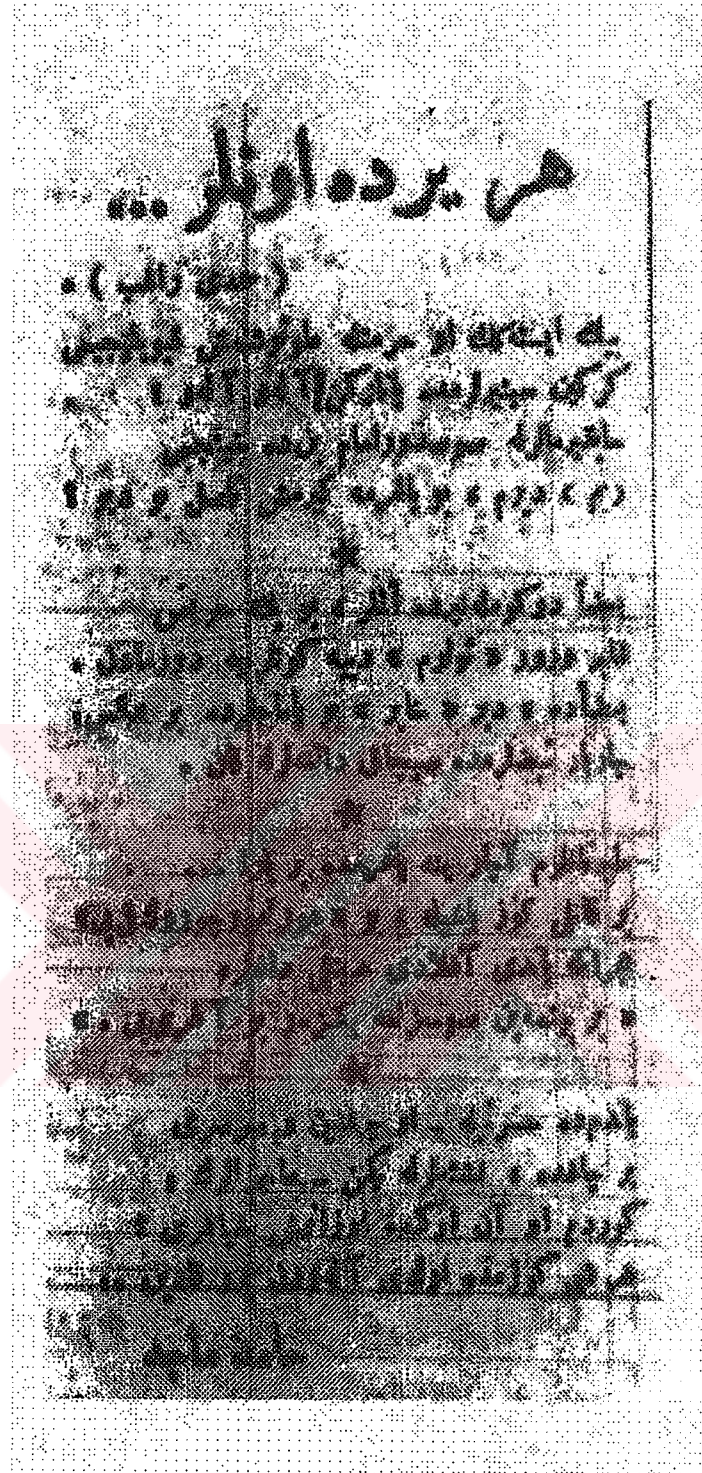

Ek 6.5: Hâmit Macit SELEKLER, “Gece”, **Babalık Gazetesi**, 10 Temmuz 1928, s. 2

Ek 6.6: Hâmit Macit SELEKLER, "Her Yerde Onlar", *Babalık Gazetesi*, 13 Ağustos 1928, s. 2

خرمن

بوتون اطراف مریوان آلهو آلهو بایرود .
 اوزالدىكى داغلىك دىنگرى سايىرود .
 بر اورمان باغلىك كورمىد كوراكسى دار .
 چوچ باغلىق سايىر دىنگرى سايىر .
 دوكان آ لىدىم سايىر آلهو بایرود اوزالدىك .
 باياپلردىم سايىر بىر لىنگرى سايىر دار .

مىرلانىش بوتون قوت كىملىك ايرىد .
 اوج باغلىق ائىلى دىنگرى سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .

بوتون اطراف مریوان آلهو آلهو بایرود .
 اوزالدىكى داغلىك دىنگرى سايىرود .
 بر اورمان باغلىك كورمىد كوراكسى دار .
 چوچ باغلىق سايىر دىنگرى سايىر .
 دوكان آ لىدىم سايىر آلهو بایرود اوزالدىك .
 باياپلردىم سايىر بىر لىنگرى سايىر دار .

مىرلانىش بوتون قوت كىملىك ايرىد .
 اوج باغلىق ائىلى دىنگرى سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .
 قورمىد سايىر بىر باغلىق سايىر .

بوتون اطراف مریوان آلهو آلهو بایرود .
 اوزالدىكى داغلىك دىنگرى سايىرود .
 بر اورمان باغلىك كورمىد كوراكسى دار .
 چوچ باغلىق سايىر دىنگرى سايىر .
 دوكان آ لىدىم سايىر آلهو بایرود اوزالدىك .
 باياپلردىم سايىر بىر لىنگرى سايىر دار .

Ek 4: Hâmit Macit SELEKLER'e ait "Harman", Babalık Gazetesi, 5 Eylül 1928, s.2

Ek 7.1: Hamit Macit Selekler ve ailesi İsmet İNÖNÜ ailesi ile birlikte.

Ek 7.2: Hamit Macit Selekler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi iken.

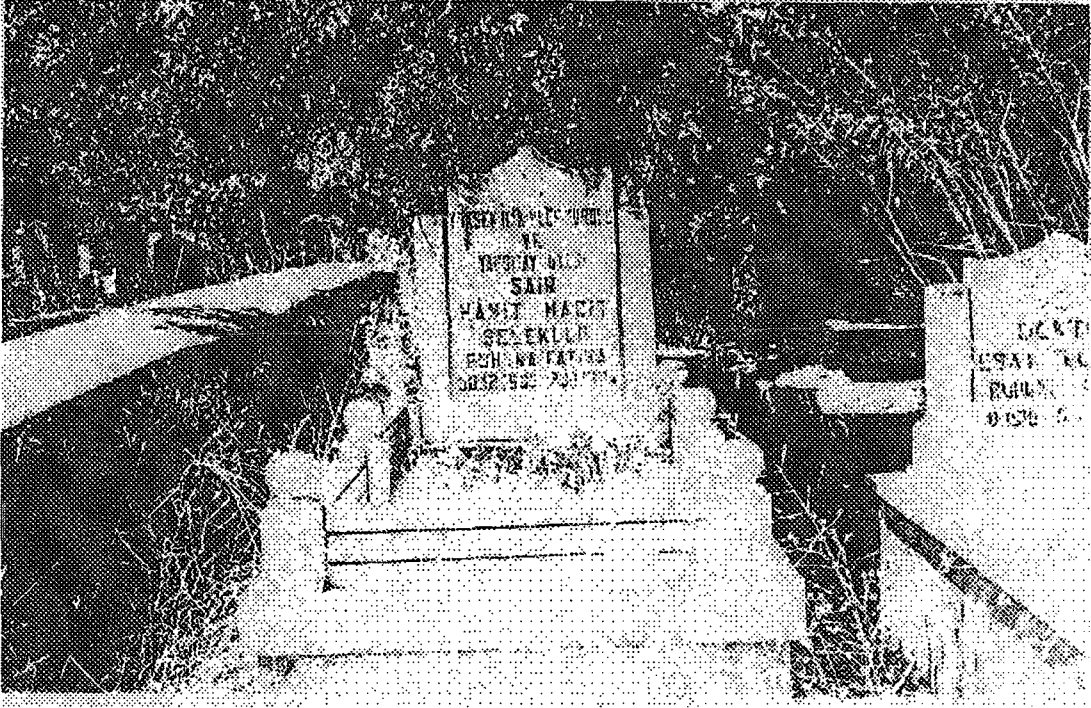

Ek 7.3.: Hamit Macit Selekler, babası Abdülmâcid Tefvik Efendi, kardeşleri Adnan ve Vacid Selekler ile.

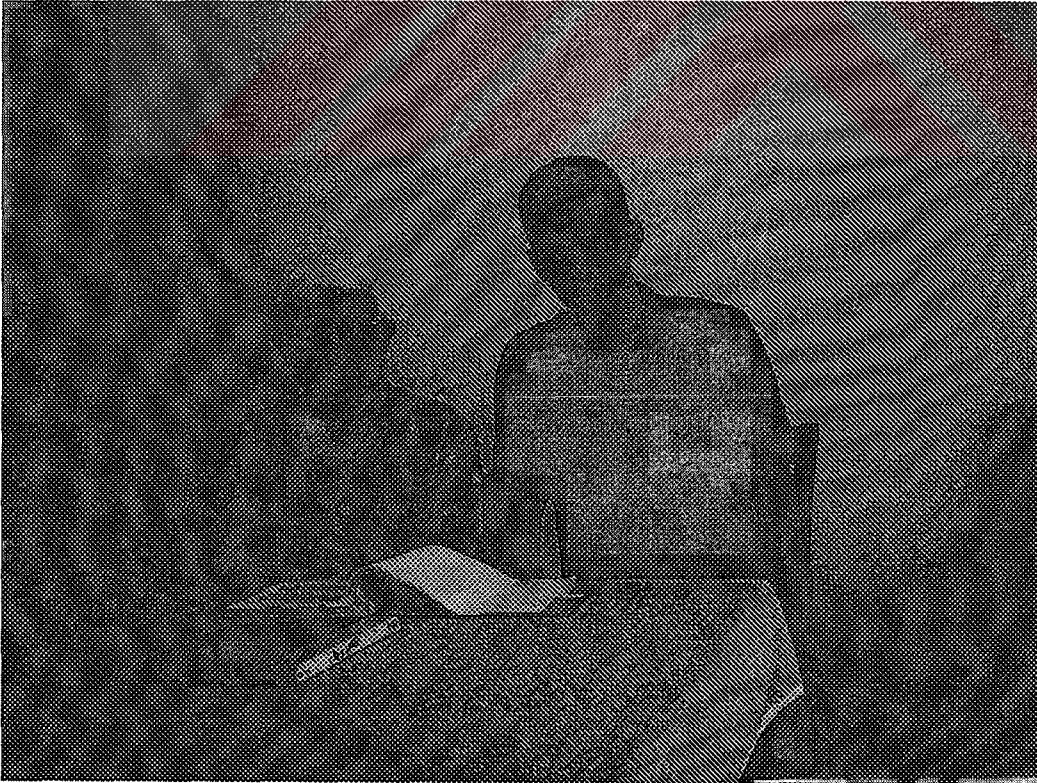

Ek 7.4.: Hamit Macit Selekler, dedesi Mehmed Rüşdî Efendi, babası Abdülmâcid Tefvik Efendi ve oğlu Ferit Selekler ile.

Ek 7.5: Hâmit Macit SELEKLER'in Antalya Büyükşehir Belediyesi Andızlı Mezarlığı'ndaki kabri.

Ek 7. 6: Şâirin oğlu Ferit SELEKLER ile 18.06.2004 tarihinde yaptığımız görüşme.

KAYNAKÇA

Kitaplar

1. Edebiyat Tarihleri , Ansiklopediler ve Sözlükler

- BEHRAMOĞLU, Ataol, **Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi, C. II, Sosyal**
Yayınlar, İstanbul,1997
- GEÇER, İlhan, **Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayımları, Ankara 1987
- IŞIK, İhsan, **Yazarlar Sözlüğü**, Risale Yayınları, İstanbul, 1990
- KAPLAN, Mehmet, **Şiir Tahlilleri I, (Tanzimat'tan Cumhuriyete)**, Dergah
Yayımları, 9. B., İstanbul, 1985
- , **Şiir Tahlilleri II (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)**, Dergah
Yayımları, 4. B., İstanbul, 1988
- , **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı
Cumhuriyetin 50.yıldönümü Yayınları, İstanbul, 1975
- , **Kültür ve Dil**, Dergah Yayınları, 8. B., İstanbul, 1983
- KAPLAN, Mehmet, ENGİNÜN, İnci ve Diğerleri, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı**,
C.II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1979
- KURDAKUL, Şükran, **Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir**,
Evrensel Basım Yayın, 4. B., İstanbul, 2000
- KURNAZ, Cemâl, **Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine**
Bir Deneme, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997
- Memet Fuat , **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Adam Yayınları, 5. B., İstanbul, 1991
- NECATİGİL, Behçet, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yay., İstanbul 1980
- ÖZKIRIMLI, Atilla, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, Dergah Yayınları, C.II, İstanbul,
1992
- Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi**, İstanbul, 1985-86
- Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)**, Sayı:481-482,Ocak-Şubat
1992
- , **Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)**, Sayı: 445-450, Ocak-Haziran 1989

Diğer Kitaplar

- AĞAOĞLU, Samet, **İlk Köşe (Edebiyat Hatıraları)**, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1978, ss. 62-63
- AKSAN, Doğan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, Ankara, 1993
- BELGE, Murat, **Edebiyat Üstüne Yazılar**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998
- BEYATLI, Yahya Kemal, **Kendi Gök Kubbemiz**, İstanbul Fetih Cemiyeti, 15. B., İstanbul, 2001
- BOZKURT, Nejat, **Sanat ve Estetik Kuramları**, Sarmal Yayınevi, 2. B., İstanbul, 1995
- BULAÇ, Ali, **Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı**, Bakış Yayınları, İstanbul
- COŞKUN, Nusret Safa, **Millî Bir Edebiyat Yaratabilir miyiz?**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1938
- ÇETİN, Nurullah, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, Ankara, 2003
- DOĞAN, D. Mehmet, **Büyük Türkçe Sözlük**, İz Yayıncılık, 11. B., 1996
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1997
- EDİBOĞLU, Baki Süha, **Bizim Kuşak ve Ötekiler (36 Şair Üzerine Anılar ve Şiirler)**, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1968
- ENDER, Muzaffer, **Millî Edebiyat ve Sonrası**, İstanbul, 1967
- ERCİLASUN, Bilge, **Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler I**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997
- GÖZLER, H. Fethi, **Hece Vezni**, İnkılap ve Aka Yayınevleri, İstanbul, 1980
- İLHAN, Atilla, **Elde Var Hüzün**, Bilgi Yayınevi, 7. B., Ankara, 1998
- İmla Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1996
- KARALIOĞLU, Seyit Kemal, **Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü**, Okat Yayınevi, 2. B., İstanbul, 1967
- MORAN, Berna, **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1991
- MUMCU, Ahmet, **Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi**, İnkılap ve Aka Yayınevi, 5. B., İstanbul, 1979
- PALA, İskender, **Divan Edebiyatı**, Ötüken Neşriyat, 2. B., İstanbul, 1996

- SAFA, Peyami, **Sanat, Edebiyat, Tenkit**, Ötüken Neşriyat, 3. B., İstanbul, 1978
- SAZYEK, Hakan, **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Mayıs, 1996
- SEYİDOĞLU, Halil, **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**, Güzem Yayınları, 8.B., İstanbul, 2000
- SELEKLER, Hâmit Macit , **İzahlı Milli Koruma Kanunu**, İstanbul, 1944
- , **Sulh Ve Diğer Şiirler**, İstanbul, 1944
- , **Anayasa Ve Üzerinde Bir Deneme İle Yeni Terimlerin İzahı**, İstanbul, 1945
- , **Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Ve Üzerinde Açıklamalar, Düşünceler**, İstanbul, 1947
- , **İyilik:Şiirler**, İstanbul, 1956
- SOYUER, Halil, **Anılarla Şairler Albümü I**, Ankara, 1982
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, **Edebiyat Üzerine Makaleler**, M.E.B. Devlet Kitapları, İstanbul, 1969
- TUNCER, Hüseyin, **Yedi Meşaleciler**, Akademi Kitabevi, İzmir, 1998
- URAZ, Murat, **Vezin-Nazım**, Okat Yayınevi, İstanbul, 1962

Makaleler

- BİRİNCİ, Necat, “Süleymaniye’de Bayram Sabahı Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, **Türk Dili**, Ağustos 1992, S. 488, ss. 124-130
- ÇINARLI, Mehmet, “Hisardan Hatıralar”, **Türk Dili**, Mayıs 1987, S. 425, ss. 304-317
- , “İşin İç Yüzü”, **Hisar**, Aralık 1968, S. 60, ss. 3-4
- , “Yirmi birinci Yıla Girerken”, **Hisar**, Mart 1970, S. 75, s. 3
- DAĞLIOĞLU, Kemal Hayyam, “Hâmit Mâcit Selekler ve (iyilik)”, **Çaba**, Haziran, 1968, S. 20, ss. 4-6
- DİZDAROĞLU, Hikmet, “Kitaplar”, **Türk Dili**, 01.07.1957. C. VI, S. 70, ss. 582-584
- ENGİNÜN, İnci, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, **Türk Dili**, Çağdaş Türk Şiiri Özel Sayısı, Ocak-Şubat 1992, S. 481-482, ss. 565-615
- GEÇER, İlhan, “Hâmit Macit Üzerine Ahmet Muhiple Bir Konuşma”, **Hisar**, Nisan 1974, S. 124, ss. 14-16

- GİVDA, Avni, “Bir Ozanın Ölümü”, **Türk Dili**, Nisan 1974, S. 274, ss. 738-740
- Hasan Refik, “Hep Gençlik”, **Servet-i Fünun**, 5 Haziran 1930, C. 68-4, S. 1764, s. 7
- KANIK, Orhan Veli, “Garip”, **Varlık**, Ankara, 01.12.1939, C. 9, S. 154, s. 266
- KAPLAN, Mehmet, “Kaynaklar”, **Hisar**, Temmuz 1972, S. 103, ss. 6-7
- MUTLUAY, Rauf, “Eksik Sanat”, **Cumhuriyet**, 21. 01. 1975. S. 18129, s. 5
- NAYIR, Yaşar Nabi, “Cumhuriyetin On Beş Yılında Edebiyatımız”, **Varlık**, Ankara, 1. I. Teşrin 1938, C. 6, S. 128, s. 115
- NECATİGİL, Behçet, “Hâmit Macit Selekler”, **Varlık**, S. 798, s. 6
- SABA, Ziya Osman, “Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri”, **Varlık**, C. 5, S. 105, s. 515
-----, “Bir Genç Şair Hakkında”, **Varlık**, 1 II. Teşrin 1936, C. 4, S. 80, s. 124
- SAFİ, İhsan, **Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, C. II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001
- SELEKLER, Hâmit Macit, “Büyük Vatanperver Namık Kemal”, **Servet-i Fünun**, 18 Kanun-ı Evvel 1930, C. 69-5, S. 179, s. 39
-----, “Şiir Ölüyor mu?”, **Varlık**, 01.02.1938, S. 110, ss. 594-595
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, “Şiir Hakkında”, **Görüş**, Ankara, Temmuz 1930, s. 18
- TECER, Ahmet Kutsi, “Şiirimizin Canlanması İçin”, **Varlık**, Ankara, 15 Temmuz 1938, C. 7, S. 133, ss. 30-31
- TEVFİKOĞLU, Muhtar, “Yahya Kemal ve Kelimeler Alemi”, **Türk Dili**, Şubat 1993, S. 494, ss. 121-129
- UYGUNER, Muzaffer, “Hâmit Macit Selekler İçin”, **Varlık**, Şubat, 1975, S. 809, s. 24

Arşiv Belgeleri

- Abdülhak Hâmid Selekler’e ait 6000 numaralı Memurlara Mahsus Sicil Cüzdanı. (Adalet Bakanlığı Arşivi’ndeki 6000 sicil numaralı belge)
- Abdülhak Hâmid Selekler’e ait Hizmet Belgesi. (Adalet Bakanlığı Arşivi’ndeki 6000 sicil numaralı belge)
- Abdülhak Hâmid Selekler’e ait nüfus kayıt örneği.
- Abdülhak Hâmid Selekler’e ait Nüfus Hüviyet Cüzdanı.

DİZİN

A

Adnan Menderes, 5, 34
 Adnan Sacit, 11, 15
 Adnan Selekler, 4, 14
 Agah Sırrı, 29
 Ağaç, 24, 36
 Ahenk, 97, 98
 Ahmet Ergun, 14
 Ahmet Hamdi Tanpınar, 25, 27
 Ahmet Haşim, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 32
 Ahmet Muhip Dranas, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 41, 121
 Ali Canip Yöntem, 14, 23
 Ali Ekrem Bolayır, 20
 Anadolu Ajansı, 9
 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 6, 11, 15, 116
 Antalya, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 41, 43, 52, 62, 63, 66, 73, 86, 89, 97, 106, 114, 118, 119, 120, 123, 127
 Arthur O'Shaughnessy, 113, 115
 Aruz vezni, 107, 111
 Atilla İlhan, 37, 38
 Atilla Rüşti, 8, 11, 42
 Avni Givda, 9, 14, 39, 40, 41, 45, 84, 98, 113
 Aydınlık, 24, 31

B

Babalık, 10, 122
 Bâkî, 50, 88
 Baki Süha Ediboğlu, 3, 7, 41
 Balzac, 16
 Batı edebiyatı, 79
 Batı şiiri, 24, 25
 Behçet Kemal Çağlar, 11, 14, 15, 17
 Behçet Necatigil, 9, 16, 37, 41, 42
 Beş Hececiler, 14, 26, 31
 Cahit Külebi, 16, 37
 Cahit Sıtkı Tarancı, 15
 Camus, 16
 Celal Sahir Erozan, 20
 Cemil Meriç, 17
 Cevat Perin, 8, 11, 15, 42
 CHP, 4, 15, 33
 Couplet, 81
 Cumhuriyet, 4, 5, 6, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 60, 61, 64, 83, 90, 94, 119, 120, 125, 127, 128
 Çığır, 13, 15, 24, 51, 61, 64, 67, 95, 101, 116, 123

D

Dergah, 15, 20, 23, 26, 125
 Divan Edebiyatı, 30, 48, 127
 Divan şiiri, 24, 25, 27, 30, 44, 77, 78, 81
 Dostoyevski, 16
 DP, 4, 34

E

Edip Alp Hilmi, 11
 Enis Behiç Koryürek, 14

F

Falih Rıfıkı, 15, 23
 Faruk Nafiz Çamlıbel, 14
 Faust, 44
 Fazıl Hüsnü Dağlarca, 16, 17, 37
 Fehmi Özçelik, 16
 Feyzi Halıcı, 17
 Fikirler, 24
 Fikret Sezgin, 16
 Firdevsî, 88

G

Galatasaray Lisesi, 5
 Garip, 27, 32, 34, 36, 37, 38, 83, 113, 127, 128
 Genç Kalemler, 23
 Genç Türk Edebiyat Birliği, 8, 11, 15, 42, 49
 Gide, 16
 Goethe, 44
 Gogol, 16
 Gültekin Samanoğlu, 13, 16, 17
 Güneş, 24

H

Haldun Taner, 16
 Halide Nusret Zorlutuna, 17
 Halit Fahri Ozansoy, 12, 14, 17, 28
 Halk edebiyatı, 72
 Halk şiiri, 24, 31, 88
 Hasan İzzet Arolat, 16
 Hasan Refik, 11, 128
 Hayat, 14, 24
 Hemingway, 16
 Hep Gençlik, 8, 11, 12, 13, 15, 31, 42, 128
 Hıfzı Oğuz Bekata, 8, 11, 15, 42
 Hisar, 8, 10, 13, 15, 16, 17, 19, 37, 38, 39, 41, 42, 59, 68, 78, 82, 99, 100, 107, 123, 128
 Hüseyin Rahmi, 15
 Hüseyin Siret Özsever, 20

I-İ

I. Dünya Savaşı, 14, 20
 II. Dünya Savaşı, 6, 33, 52, 55, 71, 93, 113
 İbrahim Saffet Omay, 8, 11, 15, 42
 İçtihat, 24
 İkinci Yeni, 36, 38
 İlhami Bekir, 14
 İlhan Geçer, 5, 8, 10, 13, 16, 17, 41
 İnci Enginün, 21
 İnsan, 24, 65, 121
 İsmet İnönü, 4, 21, 33, 34, 52, 68, 117

K

Kafka, 16
 Kalem, 24
 Kırık Mısra, 83
 Koşma, 76
 Küllük, 24
 Kültür Haftası, 24

L

Latin, 26, 34

M

Malraux, 16
 Mavi hareketi, 37
 Mehmet Çınarlı, 13, 16, 17, 38, 68, 78, 99, 100, 107, 111, 123
 Mehmet Emin Yurdakul, 21
 Mehmet Kaplan, 17, 19
 Memet Fuat, 20, 31
 Mersiye, 13, 65, 95, 101, 123
 Meşale, 26
 Muhib Atalay, 15
 Munis Faik Ozansoy, 16, 17
 Mustafa Kemal Atatürk, 21, 33
 Mustafa Necati, 16

N

Nazım Hikmet, 31, 32, 83
 Necmettin Halil Onan, 17
 Nevzat Yalçın, 13, 17
 Nurullah Ataç, 16, 30, 37

O-Ö

Oluş, 24
 Orhan Kemal, 16
 Orhan Seyfi Orhon, 14, 17, 32
 Orhan Veli Kanık, 15, 32, 36
 Ömer Seyfettin, 14, 23

P

Paul Geraldı, 13, 51
 Peyami Safa, 15

R

Reşat Enis, 14

S-Ş

Sabri Esat Siyavuşgil, 26
 Sadeleşme, 35
 Sahir Kurutluoğlu, 8, 11, 42
 Sait Faik Abasıyanık, 16
 Samet Ağaoğlu, 8, 11, 15, 42
 Samuel Butler, 115
 Sartre, 16
 Servet-i Fünun, 11, 12, 13, 15, 24, 25, 50, 82, 108, 109, 123, 128
 Ses, 24, 85, 86, 98
 Sıtkı Korkmaz, 8, 11, 42
 Sone, 13, 42, 79, 115, 121, 123
 Steinbeck, 16
 Suat Derviş, 29
 Suut Kemal Yetkin, 17, 37

T

Tahsin Yücel, 16
 Talat Sait Hamran, 17
 Tanzimat, 5, 19, 24, 27, 31, 44, 79, 125
 Telmih, 74
 Terza Rima, 80
 Tin Suresi, 63
 Tolstoy, 16
 Turgenyev, 16
 Türk Dili, 9, 15, 17, 23, 25, 40, 41, 126, 128, 129
 Türk Ocakları, 49
 Türk Yurdu, 23

U-Ü

Ülkü, 24
 Ümit Yaşar Oğuzcan, 17

V

Varlık, 3, 5, 9, 10, 13, 14, 15, 23, 24, 34, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 59, 62, 64, 67, 73, 74, 75, 80, 84, 85, 88, 89, 95, 99, 102, 104, 108, 110, 123, 125, 126, 128, 129
 Vasfi Mahir Kocatürk, 26

Y

Yahya Benekay, 16

Yahya Kemal Beyatlı, 20, 21, 23, 24, 40, 45,
120, 121
Yargıtay, 7, 9
Yaşar Nabi Nayır, 13, 14, 15, 26, 37
Yedi Meşale, 24, 26, 27, 127
Yeni Adam, 24, 29
Yeni Edebiyat, 24
Yunus Nadi, 29
Yusuf Ziya Ortaç, 14
Yücel, 24
Yüksek Hakimler Kurulu, 7, 9, 129

Z

Zeki Kumrulu, 11, 15
Ziya Gökalp, 14, 21, 23
Ziya Osman Saba, 9, 16, 17, 26, 41, 42, 51
Zola, 16

